

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ 2008/II

Περιεχόμενα

- ΣτΕ 1512/2008 [Τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου Κηφισιάς στο παραδοσιακό τμήμα της πόλης. Έγκριση παράπλευρων οδών]. Σχόλιο Κωνσταντίνου Γώγου, Επίκουρου Καθηγητή Α.Π.Θ.
- ΣτΕ 1528/2008 [Ανανέωση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας εργοστασίου χημικών].
- ΣτΕ 1511/2008 [Ανάκληση οικοδομικής άδειας λόγω υπερβάσεων οφειλόμενων στο ιδιοκτησιακό καθεστώς του ακινήτου].
- ΣτΕ 1508/2008 [Ακύρωση Ε.Π.Ο. για κατασκευή και εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ σε δασική έκταση].
- ΣτΕ 1133/2008 [Χώρος ανέγερσης Δημαρχείου]. Σχόλιο Θ. Ξηρού, Δικηγόρου-Δ.Ν.
- ΣτΕ 1129/2008 [Άδειες ανέγερσης και λειτουργίας Σούπερ Μάρκετ Τροφίμων].
- ΣτΕ 1125/2008 [Ε.Π.Ο. για μονάδα εμφιάλωσης πόσιμου νερού και άδεια διέλευσης αγωγού μεταφοράς του]. Σχόλιο του Καθηγητή Γ. Παπαδημητρίου.
- ΣτΕ 1122/2008 [Άδεια κατασκευής κεραίας κινητής τηλεφωνίας].
- ΣτΕ 1120/2008 [Καθορισμός ύψους κτηρίων στην Περιοχή Τουρκοβούνια]. Σημείωμα του Καθηγητή Γ. Παπαδημητρίου.
- ΣτΕ 1119/2008 [Ανοικοδόμηση συνιδιόκτητου οικοπέδου με κάθετη ιδιοκτησία].
- ΣτΕ 3593/2007 [Εκσυγχρονισμός και επέκταση βιομηχανικής μονάδας χαμηλής όχλησης εντός Ζ.Ο.Ε.]. Σημείωμα της Μ. Φλώρου, Δικηγόρου.
- ΣτΕ 921/2008 [Διαδικασία έγκρισης Γ.Π.Σ. Εφαρμοστέες διατάξεις]. Σχόλιο Κωνσταντίνου Γώγου, Επίκ. Καθηγητή Νομικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΣτΕ 1512/2008

[Τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου Κηφισιάς

στο παραδοσιακό τμήμα της πόλης. Έγκριση παράπλευρων οδών]

Πρόεδρος: *Π. Πικραμμένος*

Εισηγητής: *Αθ. Ράντος*

Δικηγόροι: *Κ. Χιώλος, Αθ. Αλεφάντη, Γ. Παπαδόπουλος, Α. Τσακανίκας*

Εφόσον κατά την έκδοση ακυρωτικής απόφασης δεν ελήφθη υπόψη ο χαρακτηρισμός ορισμένης περιοχής ως παραδοσιακής, η Διοίκηση, επαναλαμβάνοντας πολεοδομική διαρρύθμιση με περιεχόμενο όμοιο προς την ακυρωθείσα, δεν παραβιάζει την υποχρέωση συμμόρφωσης.

Η εσφαλμένη αναγραφή διατάξεων στο προοίμιο διοικητικής πράξης δεν συνεπάγεται την ακυρότητά της, εκτός εάν δεν έχει νόμιμο έρεισμα σε άλλες διατάξεις.

Κατά τη διάταξη του άρθρου 79 παρ. 6 του ΓΟΚ του 1973 δεν αποκλείεται ο χαρακτηρισμός ως παραδοσιακού τμήματος οικισμού με εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως, εφόσον ο οικισμός ή τμήμα του συγκέντρωναν τις κατά νόμο προϋποθέσεις προς τούτο.

Η δυνατότητα οικοδόμησης των ιδιοκτησιών είναι αντικείμενο του επόμενου σταδίου πολεοδομικής οργάνωσης της περιοχής, δηλαδή της έκδοσης της

αντίστοιχης πράξης εφαρμογής ή πράξης τακτοποίησης, προσκύρωσης και αναλογισμού αποζημίωσης των ιδιοκτησιών.

Το διάγραμμα που συνοδεύει την πράξη τροποποίησης σχεδίου πόλης αποβλέπει αποκλειστικά στην ενημέρωση της Διοίκησης και των πολιτών για το ακριβές περιεχόμενο της σχεδιαζόμενης τροποποίησης, την κατ' αρχήν ακριβή αποτύπωση της πραγματικής κατάστασης στην ενλόγω περιοχή και την κατανόηση της πολεοδομικής μεταβολής. Η νομοθεσία δεν τάσσει ιδιαίτερες προδιαγραφές για τον τρόπο σύνταξής του.

Οι ορισμοί του αναθεωρημένου άρθρου 17 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 3 παρ. 7 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων δεν καταλαμβάνουν τις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις.

Νομίμως αιτιολογείται πολεοδομική διαρρύθμιση που αποβλέπει στην επίτευξη του ίδιου σκοπού με το διάταγμα χαρακτηρισμού της περιοχής, δηλαδή στη διαφύλαξη της παραδοσιακής μορφής της. Τούτο δε ανεξάρτητα από τη νομιμότητα ή την επάρκεια επάλληλων αιτιολογικών ερεισμάτων της ρύθμισης σχετικά με τις κυκλοφοριακές συνθήκες της περιοχής ή την οικονομική δυνατότητα συντέλεσης των επιβαλλομένων ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων.

Βασικές σκέψεις

6. Επειδή, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, με το ρυμοτομικό σχέδιο Κηφισιάς Αττικής, όπως είχε αρχικώς εγκριθεί με το από 6/9-10-1882 β. δ/γμα (ΦΕΚ Β΄131, Μέρος Β΄) και είχε εν συνεχεία τροποποιηθεί με τα από 27-8/1-9-1892 (ΦΕΚ Γ΄312 Τμήμα Τρίτον) και από 7-6-1894/13-10-1895 (ΦΕΚ Γ΄100, Τεύχος Τρίτον) β. δ/τα, προεβλέπετο η ολική διάνοιξη της οδού Λεβίδου, μέχρι την πλατεία του Ιερού Ναού Αγ. Δημητρίου. Η οδός, όμως, αυτή διανοίχθηκε μερικώς, ειδικότερα δε ουδέποτε διανοίχθηκε το τελευταίο, μέχρι την ως άνω πλατεία, τμήμα της. Κατόπιν αιτήσεως ακυρώσεως, που ασκήθηκε από κυρίους ακινήτων στα ΟΤ 34 και 35 της

περιοχής, μεταξύ των οποίων και μία από τις ήδη παρεμβαίνουσες, ρυμοτομουμένων από το μη διανοιγέν, κατά τα ανωτέρω, τμήμα της οδού, κατά της αρνήσεως της Διοικήσεως να άρει την επί εκατονταετία περίπου διατηρηθείσα ασυντέλεστη ρυμοτομική απαλλοτρίωση των εν λόγω ακινήτων, εξεδόθη η υπ' αριθ. 1110/1990 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία ακυρώθηκε η ως άνω άρνηση και αναπέμφθηκε η υπόθεση στην Διοίκηση για να προβεί στις κατά νόμο ενέργειες. Η Διοίκηση, θεωρώντας ότι η εν τοις πράγμασι διαμορφωθείσα, χωρίς την πλήρη διάνοιξη της οδού Λεβίδου, πολεοδομική κατάσταση ήταν η πλέον συμφέρουσα για την περιοχή, προέβη στην έκδοση του από 26-1/18-2-1994 π. δ/τος (Δ'160), με το οποίο τροποποιήθηκε το σχέδιο πόλεως της περιοχής, με κατάργηση του τμήματος αυτού της οδού Λεβίδου και έγκριση του από μακρού υφισταμένου στην περιοχή δικτύου μικρών τεθλασμένων οδών. Το διάταγμα αυτό ακυρώθηκε με την υπ' αριθ. 2515/1998 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, η οποία εξεδόθη επί αιτήσεως ακυρώσεως που ασκήθηκε από παρόδιους, ωφελούμενους από την πλήρη διάνοιξη της οδού Λεβίδου, μεταξύ των οποίων ορισμένοι από τους και ήδη αιτούντες. Με την ακυρωτική απόφαση έγινε, ειδικώτερα, δεκτό ότι η ρύθμιση εκείνη ευρίσκετο, χωρίς την επίκληση σοβαρών πολεοδομικών λόγων, σε προφανή αντίθεση με τον πολεοδομικό κανόνα της ευθύγραμμης, κατ' αρχήν, χαράξεως των οδών, εφ' όσον στα στοιχεία του φακέλου γινόταν μεν αναφορά σε ενίσχυση, με την ρύθμιση, του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής, χωρίς, όμως, να προκύπτει ότι «η επίδικη περιοχή έχει χαρακτηρισθεί παραδοσιακή». Μετά την ακυρωτική απόφαση, η Διοίκηση επανήλθε επί της υποθέσεως και, κατόπιν της διαπιστώσεως ότι, εν τω μεταξύ, η επίμαχη περιοχή είχε χαρακτηρισθεί ως παραδοσιακή με το υπό στοιχ. β) προσβαλλόμενο π. δ/γμα, του οποίου, όμως, η ύπαρξη δεν ήταν γνωστή στο Δικαστήριο κατά τον χρόνο εκδόσεως της ακυρωτικής αποφάσεως, προέβη στην έκδοση του υπό στοιχ. α) προσβαλλόμενου π. δ/τος, με το οποίο τροποποιήθηκε εκ νέου το σχέδιο πόλεως της περιοχής, καταργήθηκε το αδιάνοικτο τμήμα της οδού Λεβίδου και ενεκρίθησαν οι υφιστάμενες παράπλευρες οδοί. Κατά του προσβαλλόμενου διατάγματος με το ως άνω περιεχόμενο, προβάλλεται με την κρινομένη αίτηση, ως λόγος ακυρώσεως, ότι εξεδόθη κατά παράβαση του δεδικασμένου που απέρρευσε από την υπ' αριθ. 2515/1998 απόφαση του Δικαστηρίου, διότι με αυτό επανελήφθη αυτούσια η, κριθείσα ως μη νόμιμη, ρύθμιση του ακυρωθέντος με την απόφαση από 26-1/18-2-1994 π. δ/τος. Ο λόγος, όμως, αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι, υπό τις προεκτεθείσες συνθήκες, εφόσον δηλαδή κατά την έκδοση της ακυρωτικής αποφάσεως δεν ελήφθη

υπόψιν ότι η επίμαχη περιοχή χαρακτηρίστηκε παραδοσιακή η Διοίκηση, επικαλούμενη πραγματικά και νομικά στοιχεία που δεν είχαν ληφθεί κατά τα ανωτέρω υπ' όψιν από το Δικαστήριο, δεν παρεβίασε τα κριθέντα με την ως άνω απόφαση ούτε παρέβη την εξ αυτής απορρέουσα υποχρέωση συμμορφώσεως, επαναλαμβάνουσα πολεοδομική διαρρύθμιση με περιεχόμενο όμοιο προς την ακυρωθείσα.

7. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι, εφ' όσον η ρυμοτομούμενη με τα προϊσχύοντα ρυμοτομικά διατάγματα περιοχή ετέλει υπό απαλλοτρίωση, δεν ήταν δυνατή η τροποποίηση του σχεδίου πόλεως χωρίς αίτηση των ιδιοκτητών των ρυμοτομουμένων ακινήτων. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι δεν προβλέπεται από κάποια διάταξη νόμου, επί ποινή μάλιστα ακυρότητας, ως σχετική προϋπόθεση η υποβολή αιτήσεως από τους ιδιοκτήτες των ρυμοτομουμένων ακινήτων, ενώ, εξ άλλου, κατά τα προεκτεθέντα, η επίμαχη τροποποίηση εχώρησε κατόπιν αναγνώρισεως, με δικαστική απόφαση, της υποχρέωσης της Διοικήσεως να άρει την επί μακρόν διατηρηθείσα ασυντέλεστη ρυμοτομική απαλλοτρίωση των ακινήτων των παρεμβαινόντων και άλλων, οι οποίοι είχαν υποβάλει σχετική αίτηση προς την Διοίκηση.

8. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι οι γνωμοδοτήσεις του ΔΣ Κηφισιάς, που συνοδεύουν το προσβαλλόμενο διάταγμα τροποποίησης του σχεδίου πόλεως, είναι μη νόμιμες, διότι μνημονεύουν στο προοίμιό τους τις διατάξεις των άρθρων 96 και 111 του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, που δεν αφορούν το ζήτημα της προσκλήσεως των μελών από τον Πρόεδρο του ΔΣ, όπως αναγράφεται εν συνεχεία στις γνωμοδοτήσεις, αλλά τα διαφορετικά ζητήματα των πρακτικών συνεδριάσεως του ΔΣ και των αρμοδιοτήτων της Δημαρχιακής Επιτροπής. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η τυχόν εσφαλμένη αναγραφή διατάξεων στο προοίμιο διοικητικής πράξεως δεν επάγεται, κατ' αρχήν, την ακυρότητά της, εκτός αν η πράξη δεν έχει νόμιμο έρεισμα σε άλλες διατάξεις, στοιχείο που δεν προβάλλεται ότι συντρέχει εν προκειμένω.

9. Επειδή, προβάλλεται ότι, παρά τον νόμο (άρθρο 4 ν. 622/1977), χαρακτηρίσθηκε ως παραδοσιακό, με το απαραδέκτως προσβαλλόμενο αλλά παρεμπιπτόντως εν προκειμένω ελεγχόμενο από 20-10/21-11-1983 π. δ/γμα, τμήμα οικισμού εντός εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως, ενώ, κατά τους αιτούντες, η σχετική δυνατότητα παρέχεται μόνον για προϋφισταμένους του έτους 1923 οικισμούς, που

στερούνται εγκεκριμένου σχεδίου, και ότι, συνεπώς, το παραδεκτώς προσβαλλόμενο π. δ/γμα τροποποίησης του σχεδίου πόλεως, που στηρίζεται σ' αυτό, είναι μη νόμιμο. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι κατά την ισχύουσα κατά τον χρόνο εκδόσεως του εν λόγω π. δ/τος εξουσιοδοτική διάταξη του άρθρου 79 παράγραφος 6 του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ) έτους 1973 (ν.δ. 8/1973, Α' 124), όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 4 παράγραφος 1 του ν. 622/1977 (Α' 171), η οποία και μνημονεύεται στο προοίμιο του διατάγματος, ουδόλως απεκλείετο ο χαρακτηρισμός ως παραδοσιακού τμήματος οικισμού με εγκεκριμένο σχέδιο πόλεως, εφ' όσον ο οικισμός ή τμήμα αυτού συγκέντρωναν τις κατά νόμο προϋποθέσεις για τον ως άνω χαρακτηρισμό.

10. Επειδή, το προσβαλλόμενο προεδρικό διάταγμα εξεδόθη την 4-6-2003, στο δε προοίμιο του μνημονεύονται, ως στηρίζουσες την έκδοσή του, γνωμοδοτήσεις του ΔΣ Κηφισιάς, που έχουν εκδοθεί τα έτη 1999 και 2000 και γνωμοδοτήσεις του Κεντρικού ΣΧΟΠ, που έχουν εκδοθεί τα έτη 2001 και 2002. Με τα δεδομένα αυτά, η έκδοση του εν λόγω διατάγματος έγινε, εν πάση περιπτώσει, εκτιμώμενων των εν γένει συνθηκών εκδόσεως του, εντός ευλόγου, κατά την κρίση του Δικαστηρίου, χρόνου από την λήψη των ως άνω γνωμοδοτήσεων, πρέπει δε να απορριφθεί ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο οι γνωμοδοτήσεις αυτές είχαν καταστεί ανεπίκαιρες κατά τον χρόνο εκδόσεως του διατάγματος.

11. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι μη νομίμως με την επίμαχη τροποποίηση δημιουργούνται τυφλές και μη δυνάμενες να οικοδομηθούν δια τακτοποιήσεως ιδιοκτησίες. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, προεχόντως διότι το ζήτημα της δυνατότητας ή μη οικοδομήσεως των μνημονευομένων στην αίτηση ακυρώσεως ιδιοκτησιών είναι αντικείμενο του επόμενου σταδίου της πολεοδομικής οργανώσεως της περιοχής, δηλαδή αντικείμενο της εφαρμογής της επίμαχης πολεοδομικής διαρρυθμίσεως, με την έκδοση της αντίστοιχης πράξεως εφαρμογής ή πράξεως, τυχόν, τακτοποιήσεως, προσκυρώσεως και αναλογισμού αποζημιώσεως των ιδιοκτησιών, όπου και θα προσδιορισθούν η τελική μορφή και οι υποχρεώσεις των ιδιοκτησιών αυτών.

12. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι το διάγραμμα που συνδημοσιεύεται με το προσβαλλόμενο διάταγμα τροποποίησης του σχεδίου πόλεως δεν έχει συνταγεί, για τους λόγους που εκτίθενται στο δικόγραφο, νομίμως και ότι,

ως εκ τούτου, είναι μη νόμιμο και το προσβαλλόμενο διάταγμα. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι α) δεν αναγράφεται στο διάγραμμα η πόλη και ο νομός, στον οποίο αφορά, καθώς και η εξάρτηση του διαγράμματος από το κρατικό τριγωνομετρικό δίκτυο, β) δεν έχει συνταγεί κατά τον τρόπο που προβλέπεται από εγκυκλίους του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, γ) δεν είναι συντεταγμένο στην προσήκουσα κλίμακα, δ) είχε αρχικώς συνταγεί ως διάγραμμα που συνόδευε πράξη αναλογισμού αποζημιώσεως, ε) δεν είναι αποτέλεσμα δύο μελετών αρρήκτως συνδεδεμένων μεταξύ των, ήτοι αποδόσεως της υφισταμένης καταστάσεως του εδάφους και τροποποιήσεως του σχεδίου, και στ) αποτυπώνεται σ' αυτό έχουσα ήδη κατεδαφισθεί οικοδομή. Όμως, το κατά νόμο (άρθρο 2 παρ. 3 του ν. δ/τος της 17-7-1923, Α' 228) συνοδεύον την πράξη τροποποιήσεως του σχεδίου πόλεως διάγραμμα αποβλέπει αποκλειστικώς στην ενημέρωση της Διοικήσεως και των πολιτών για το ακριβές περιεχόμενο της σχεδιαζόμενης τροποποιήσεως, την κατ' αρχήν ακριβή αποτύπωση της πραγματικής καταστάσεως στην περιοχή τροποποιήσεως και την κατανόηση της επελευθέρωσης, μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας τροποποιήσεως, πολεοδομικής μεταβολής, χωρίς να τάσσονται, κατ' αρχήν από τον νόμο ιδιαίτερες τυπικές ακυρότητες για τον τρόπο συντάξεως του διαγράμματος. Συνεπώς, οι ως άνω λόγοι ακυρώσεως, που ανάγονται σε τυπικές κατά την άποψη των αιτούντων, πλημμέλημα του διαγράμματος, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι, εφ' όσον δεν προβάλλεται ούτε προκύπτει ότι, από τον, κατά τα προβαλλόμενα, τρόπο συντάξεως του διαγράμματος, επλανήθη η Διοίκηση ως προς την υφισταμένη πραγματική κατάσταση ή ότι υφίσταται οποιαδήποτε ασάφεια της επιχειρηθείσης πολεοδομικής διαρρυθμίσεως ή αδυναμία κατανοήσεώς της. Αντιθέτως, τόσο από την μακρά διοικητική και δικαστική διαδικασία, που προηγήθηκε της επίμαχης τροποποιήσεως, όσο και από το περιεχόμενο των ενστάσεων που υπεβλήθησαν κατά την διαδικασία αυτή, αλλά και από τις γνωμοδοτήσεις που συνοδεύουν την τροποποίηση, προκύπτει ότι ήταν για όλους σαφής τόσο η υφισταμένη πραγματική και νομική κατάσταση, όσο και τα αποτελέσματα της ρυθμίσεως. Ειδικότερα, δεν συνιστά πλημμέλεια του διαγράμματος η ενδεχόμενη προηγούμενη χρησιμοποίησή του για την σύνταξη πράξεως αναλογισμού, ενώ η κατεδάφιση της αποτυπούμενης στο διάγραμμα οικοδομής και η αντικατάστασή της από νέα, γνωστή ήδη στην Διοίκηση, όπως άλλωστε συνομολογούν και οι αιτούντες, τουλάχιστον από την προηγούμενη ακυρωτική απόφαση (Σ.Ε. 2515/1998), δεν συνιστά, αυτή μόνη, στοιχείο που αποδεικνύει άγνοια της πραγματικής καταστάσεως εκ μέρους της Διοικήσεως, όπως αβασίμως προβάλλεται.

13. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι παρά τον νόμο δεν μνημονεύεται στο προοίμιο του προσβαλλόμενου διατάγματος τροποποιήσεως του σχεδίου πόλεως η προκαλούμενη από την έκδοσή του δαπάνη για την αποζημίωση των ρυμοτομουμένων ιδιοκτησιών. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι από τις κανονιστικές ρυθμίσεις του διατάγματος, για τις

οποίες και μόνον υφίσταται, κατά νόμο (άρθρο 29Α του ν.1558/1985, Α'137, όπως ισχύει), η υποχρέωση μνείας της προκαλούμενης από την έκδοσή του δαπάνης, δεν προκαλείται σχετική δαπάνη, ενώ, πάντως, για τον προσδιορισμό των αποζημιωτέων ιδιοκτησιών και της απαιτούμενης για την απαλλοτρίωση τους δαπάνης προβλέπεται στο Σύνταγμα και τον νόμο ειδική διαδικασία, διάφορη από την επίμαχη. Εξάλλου, οι προβλέψεις του αναθεωρηθέντος το έτος 2001 άρθρου 17 παρ. 2 του Συντάγματος και του άρθρου 3 παρ. 7 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων Ακινήτων, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2882/2001 (Α' 17), όπως ισχύει, δεν καταλαμβάνουν τις ρυμοτομικές απαλλοτριώσεις (βλ. ΣΤΕ 2556/2005).

14. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, και ιδίως εκείνα που συνοδεύουν το από 20-10/21-11-1983 π. δ/γμα, με το οποίο τμήμα της Κηφισιάς, στο οποίο εμπίπτουν και τα επίμαχα ΟΤ 34 και 35, χαρακτηρίσθηκε ως παραδοσιακό, ο χαρακτηρισμός αυτός επεβλήθη λόγω της εν τοις πράγμασι επί εκατονταετία διαμορφώσεως του τμήματος αυτού της Κηφισιάς σε παραδοσιακό οικισμό, με μικρές τεθλασμένες οδούς και αντίστοιχη δόμηση χαμηλών, κατ' αρχήν, κτιρίων, πρέπει ασχέτως της προβλεπομένης στα μη εφαρμοσθέντα ρυμοτομικά διατάγματα καταστάσεως. Επομένως, ανεξαρτήτως του περιεχομένου του διαγραμμάτων που συνοδεύουν το εν λόγω διάταγμα, με αυτό κρίθηκε προστατευτέα η περιοχή με την διαμορφωθείσα πραγματική της κατάσταση, χωρίς την διάνοιξη οδού που θα αλλοιώσει πλήρως τον υφιστάμενο οικιστικό ιστό και το δίκτυο οδών που τον διατρέχει, μεταβάλλοντας άρδην την μορφή του. Νομίμως, συνεπώς, αιτιολογείται, με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, η προσβαλλομένη πολεοδομική διαρρύθμιση, που αποβλέπει προεχόντως στην επίτευξη του αυτού με το διάταγμα χαρακτηρισμού της περιοχής σκοπού, δηλαδή στην διαφύλαξη της ιδιαζούσης παραδοσιακής μορφής της, τούτο δε ανεξαρτήτως της νομιμότητας ή της επάρκειας επαλλήλων αιτιολογικών ερεισμάτων της ρυθμίσεως, αναγομένων στις κυκλοφοριακές συνθήκες της περιοχής ή στην οικονομική δυνατότητα συντελέσεως των επιβαλλομένων με τα τροποποιούμενα, ρυμοτομικά διατάγματα ρυμοτομικών απαλλοτριώσεων. Συνεπώς, οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι δεν συνέτρεχαν νόμιμοι πολεοδομικοί λόγοι για την επιχειρηθείσα τροποποίηση του σχεδίου πόλεως, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμοι, ενώ οι λόγοι ακυρώσεως που βάλλουν κατά των λοιπών αιτιολογικών ερεισμάτων της πράξεως πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελείς. Ειδικότερα, οι λόγοι ακυρώσεως, με τους οποίους προβάλλεται ότι με την προσβαλλομένη τροποποίηση επέρχεται αδικαιολογήτως απόκλιση από τον

πολεοδομικό κανόνα του ευθυγράμμου των οδών και τον κανόνα της αδυναμίας καταργήσεως προβλεπομένων στο σχέδιο πόλεως κοινοχρήστων χώρων χωρίς ισότιμη αντικατάσταση, πρέπει να απορριφθούν, διότι, υπό τις προεκτεθείσες ειδικές συνθήκες της επιχειρηθείσης προς προστασία παραδοσιακού οικισμού ρυθμίσεως, και εφ' όσον χαρακτηριστικό στοιχείο του συγκεκριμένου οικισμού είναι η τεθλασμένη χάραξη και το μικρό εύρος των οδών του, είναι ανεκτή, ως αναγκαία για την επίτευξη του ανωτέρω, ιδιαιτέρου πολεοδομικού ενδιαφέροντος, σκοπού της ρυθμίσεως η απόκλιση στην προκειμένη περίπτωση από τους ανωτέρω

κανόνες. Εξ άλλου, ο ειδικώτερος λόγος ακυρώσεως, κατά τον οποίο τα κτίσματα της περιοχής δεν έχουν χαρακτηρισθεί διατηρητέα και, πάντως, ορισμένα εξ αυτών είναι ετοιμόρροπα, πρέπει να απορριφθεί, δεδομένου ότι τα στοιχεία αυτά, και αληθή υποτιθέμενα, δεν επιδρούν επί της νομιμότητας της ρυθμίσεως, η οποία, κατά τα προεκτεθέντα, απέβλεψε, σε αρμονία με το διάταγμα χαρακτηρισμού της περιοχής ως παραδοσιακού οικισμού, στην συνολική μορφή της περιοχής, όπως αυτή εν τοις πράγμασι υφίσταται.

15. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι μη νομίμως καταργήθηκε, με την επίμαχη τροποποίηση, το απομείναν αδιάνοικτο τελευταίο τμήμα της οδού Λεβίδου, ενώ η κατάργηση αυτή εκωλύετο από το γεγονός ότι για το αμέσως προηγούμενο τμήμα της αυτής οδού είχε συνταγεί από του έτους 1986 πράξη αναλογισμού αποζημιώσεως και είχαν αποζημιωθεί τα ρυμοτομούμενα ακίνητα. Εφ' όσον, όμως, κατά τα ήδη εκτεθέντα, νομίμως αιτιολογείται η κατάργηση του μη διανοιγέντος τμήματος της οδού, τα περιστατικά αυτά, και αληθή υποτιθέμενα, αφορώντα, πάντως, τμήμα της οδού διαφορετικό από το επίμαχο, για το οποίο δεν συνέτρεχαν οι αυτές συνθήκες, ουδόλως επιδρούν, κατά νόμο, στην νομιμότητα της εκδόσεως της παραδεκτώς προσβαλλομένης πράξεως.

Σχόλιο

Η σχολιαζόμενη απόφαση επανέρχεται σε μια υπόθεση που φάνηκε να έχει κριθεί ήδη προ δεκαετίας. Με Προεδρικό Διάταγμα του 1994, τροποποιητικό του σχεδίου

πόλεως της Κηφισιάς, η διοίκηση είχε προχωρήσει στην κατάργηση ενός μη διανοιχθέντος ευθέως τμήματος δρόμου που αποτελούσε την απόληξη μακράς οδού, διατηρώντας την προϋφιστάμενη στενή και τεθλασμένη δίοδο. Η απόφαση ΣΤΕ 2515/1998 ακύρωσε το Προεδρικό Διάταγμα, διότι έκρινε ότι η εν λόγω ρύθμιση αντίκειται στον κανόνα του ορθολογικού πολεοδομικού σχεδιασμού με επιστημονικά κριτήρια, τα οποία επιβάλλουν κατά κανόνα την ευθύγραμμη χάραξη των οδών, κατά τρόπον ώστε να εξυπηρετούνται αρτιότερα οι ανάγκες της κυκλοφορίας. Επί του ισχυρισμού δε της διοίκησης ότι η κατάργηση της ευθείας διόδου ήταν αναγκαία χάριν της ενίσχυσης του παραδοσιακού χαρακτήρα της περιοχής, η οποία αποκαλείται και «Πλάκα της Κηφισιάς», η ΣΤΕ 2515/1998 έδωσε την εξής απάντηση: «Πλην όμως, ούτε η επίδικη περιοχή έχει χαρακτηρισθεί παραδοσιακή, ούτε η επίδικη ρύθμιση φέρεται να αφορά κτίσματα χαρακτηριστικά διατηρητέα».

Ωστόσο, στην πραγματικότητα η περιοχή είχε χαρακτηρισθεί ως παραδοσιακή με π.δ. της 20.10./21.11.1983. Μετά από την ως άνω ακυρωτική απόφαση του Συμβουλίου, η διοίκηση εξέδωσε νέο Προεδρικό Διάταγμα της 4.6.2003, με το οποίο επανέλαβε την κατάργηση της οδού, επικαλούμενη πλέον -μεταξύ επάλληλων αιτιολογιών- το π.δ. του 1983 περί χαρακτηρισμού της περιοχής ως παραδοσιακής. Η σχολιαζόμενη απόφαση, η οποία εκδόθηκε επί αιτήσεως ακυρώσεως των εν μέρει ιδίων περιοίκων που είχαν προκαλέσει τη ΣΤΕ 2515/1998, έκρινε αυτή τη φορά ότι η διοίκηση νομίμως τροποποιεί το σχέδιο πόλεως της Κηφισιάς, διότι η ανάγκη διατήρησης του παραδοσιακού χαρακτήρα του τμήματος αυτού του οικισμού εμποδίζει τη «διάνοιξη οδού που θα αλλοιώσει πλήρως τον υφιστάμενο οικιστικό ιστό και το δίκτυο οδών που τον διατρέχει, μεταβάλλοντας άρδην την μορφή του». Απορρίπτει δε η ΣΤΕ 1512/2008 τον ισχυρισμό ότι η εκ νέου κατάργηση της ευθείας χάραξης της οδού αντίκειται στο ακυρωτικό δεδικασμένο της ΣΤΕ 2515/1998, επισημαίνοντας ότι δεν παραβιάζεται το δεδικασμένο, εφόσον η διοίκηση επικαλέσθηκε πλέον νομικά και πραγματικά περιστατικά τα οποία δεν είχαν ληφθεί υπόψη από το δικαστήριο στην πρώτη δίκη, ήτοι το π.δ. περί χαρακτηρισμού της περιοχής ως παραδοσιακής.

Η ΣΤΕ 2515/1998 έκρινε αγνοώντας στοιχείο της νομιμότητας, προϋπάρχον Προεδρικό Διάταγμα περί χαρακτηρισμού του οικισμού ως παραδοσιακού. Αναμφίβολα, μεγάλο μέρος της ευθύνης για το σφάλμα αυτό φέρει η διοίκηση, της οποίας ο φάκελος έπασχε ως προς την πληρότητα. Μπορεί άραγε ένας διάδικος, η

διοίκηση εν προκειμένω, να καθορίζει προς όφελός του τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου, παραλείποντας να αναφέρει στο δικαστήριο στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης, και να επανέρχεται η διαφορά στο δικαστήριο με το ίδιο αντικείμενο και διαφορετικά κάθε φορά στοιχεία και αποδεικτικά μέσα;^[1] Σύμφωνα με όσα γίνονται γενικότερα δεκτά καθ' ερμηνείαν του άρθρου 50 παρ. 5 π.δ./τος 18/1989, τα αντικειμενικά όρια του δεδικασμένου που απορρέει από απόφαση διοικητικού δικαστηρίου στο πλαίσιο ακυρωτικής διαφοράς καταλαμβάνουν τα κριθέντα διοικητικής φύσεως ζητήματα που συνδέονται άρρηκτα με το διατακτικό της απόφασης και αποτελούν το αναγκαίο του στήριγμα.^[2]

Εν προκειμένω, το έρεισμα της ακυρωτικής απόφασης ΣτΕ 2515/1998 συνίσταται καταρχάς, και μάλλον αναντίρρητα, στη σκέψη ότι απαγορεύεται η τεθλασμένη χάραξη της επίδικης οδού, διότι τα επιστημονικά κριτήρια του πολεοδομικού σχεδιασμού υπαγορεύουν την ευθεία γραμμή. Η ακυρωτική απόφαση έχει όμως και ένα δεύτερο έρεισμα: Το δικαστήριο έκρινε επίσης τον ισχυρισμό της διοίκησης ότι δικαιολογείται στην περίπτωση του προκείμενου οικισμού η επιχειρούμενη κατάργηση της ευθείας χάραξης από την ιδιότητα της περιοχής ως παραδοσιακής και τον απέρριψε, ουσιαστικά ως ερειδόμενο σε πλάνη. Η απορριπτική κρίση του δικαστηρίου δηλώνεται στις λέξεις «πλην όμως», και αιτιολογείται με άρνηση των δεδομένων που επικαλείται η διοίκηση. Η συναφής σκέψη της απόφασης συνδέεται δε άρρηκτα με το διατακτικό της, διότι εάν ο υπερασπιστικός ισχυρισμός είχε γίνει δεκτός, το αποτέλεσμα της δικαστικής κρίσης θα ήταν κατ' ανάγκην διαφορετικό. Θα ήταν ορθότερο ίσως να δεχθούμε ότι η απορριπτική κρίση του δικαστηρίου επί του δικαιολογημένου της διατήρησης της τεθλασμένης χάραξης περιβάλλεται με δεσμευτικότητα, είναι δε διαφορετικό ζήτημα εάν η εν λόγω κρίση επικαλείται συναφώς μη ακριβή δεδομένα.

Η σχολιαζόμενη απόφαση βρέθηκε στην εξαιρετικά δύσκολη θέση να επιλέξει ανάμεσα στη διατήρηση μιας δικαστικής κρίσης, η οποία φαίνεται να έχει εσφαλμένη βάση και ενδεχομένως θα αναπτύξει δυσμενείς συνέπειες για τους κατοίκους της περιοχής, και τον κίνδυνο από την άλλη πλευρά να εκτεθεί στη μομφή ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας καθίσταται εν τέλει το εφετείο του εαυτού του. Η επιλογή της 1512/2008 είναι εκείνη ενός δικαστή, ο οποίος έχει στη συνείδησή του ως προτεραιότητα τη διατήρηση των όρων διαβίωσης στον οικισμό, την ουσιαστική δικαιοσύνη της δικαστικής κρίσης. Ταυτόχρονα, η ΣτΕ 1512/2008 μένει πιστή στην

παραδοσιακή αντίληψη της ακυρωτικής δίκης, ως αποβλέπουσας στη διασφάλιση της αντικειμενικής νομιμότητας της διοικητικής δράσης^[3] και μόνον δευτερευόντως στην προστασία των εννόμων θέσεων που έχουν επιτύχει οι διάδικοι.

Κωνσταντίνος Γώγος

Επίκουρος Καθηγητής Α.Π.Θ.

^[1] Αρνητική απάντηση έδωσε πρόσφατα για τον κύκλο των διοικητικών διαφορών ουσίας η ΣτΕ 166/2007, ΕΔΚΑ 2007, σ. 528, ερμηνεύοντας το άρθρο 197 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας. Επί αγωγής όπου η ενάγουσα είχε προσκομίσει εκπρόθεσμα στο δικαστήριο αποδεικτικό μέσο (δικαστική απόφαση), το οποίο ως εκ τούτου δε ελήφθη υπόψη, το ΣτΕ δέχθηκε ότι «σε περίπτωση απορρίψεως με τελεσίδικη δικαστική απόφαση αγωγής, λόγω μη αποδείξεως της πραγματικής βάσεως της αξιώσεως, ως εκ της μη προσκομιδής ή μη νόμιμης προσκομιδής αποδεικτικών στοιχείων, δεδικασμένο δημιουργείται όχι μόνον ως προς το αφορών τα αποδεικτικά στοιχεία ζήτημα, αλλά και ως προς το ουσιαστικό ζήτημα, στην απόδειξη του οποίου τα στοιχεία αυτά αποβλέπουν. Αντίθετη εκδοχή, ότι δηλαδή από αποφάσεις, με τις οποίες απορρίπτεται ένδικο βοήθημα λόγω μη προσκομιδής ή μη νόμιμης προσκομιδής των απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων δεν δημιουργείται δεδικασμένο ως προς το ουσιαστικό ζήτημα της υπάρξεως ή μη της σχετικής αξιώσεως, αλλά μόνον ως προς το ζήτημα αν προσκομίσθηκαν νομίμως ή όχι αποδεικτικά στοιχεία, θα οδηγούσε στο άτοπο αποτέλεσμα να επαναφέρονται ενώπιον των δικαστηρίων της ουσίας υποθέσεις, με τις οποίες επιδιώκεται η ικανοποίηση της ίδιας αξιώσεως και για τις οποίες έχει ήδη εκδοθεί δικαστική απόφαση, καταστάσα τελεσίδικη, με την επίκληση κάθε φορά νέων αποδεικτικών στοιχείων, κατά καταστρατήγηση των περί δεδικασμένου διατάξεων του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας»

^[2] Από την νομολογία ΣτΕ 3802/2000 (7μελής), 2103/2000, 484/1991· δεν καλύπτονται αντιθέτως με δεδικασμένο οι παρενθετικές σκέψεις σύμφωνα με τη ΣτΕ 880/1995. Από τη θεωρία βλ. *Επ. Σπηλιωτόπουλου*, *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*, 11η έκδοση, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2001, παρ. 571, σ. 590, *Π. Δαγτόγλου*, *Διοικητικό δικονομικό δίκαιο*, γ' έκδοση, Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 2004, αρ. περ. 785, σ. 750. Για μια πλήρη ανάπτυξη του προβλήματος των αντικειμενικών ορίων του δεδικασμένου σε σχέση με την αιτιολογία της δικαστικής απόφασης βλ. *Ευ. Κουτούπα-Ρεγκάκου*, *Το δεδικασμένο των αποφάσεων των*

διοικητικών δικαστηρίων, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002, σ. 140 επ.

[3] Βλ. σχετικά *Δαγτόγλου*, Διοικητικό δικονομικό δίκαιο3, αρ. περ. 262, σ. 263, καθώς και *Β. Σκουρή*, Διοικητικό Δικονομικό Δίκαιο Ι, 2η έκδοση, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 33.

ΣτΕ 1528/2008

[Ανανέωση αδειών εγκατάστασης και λειτουργίας εργοστασίου χημικών]

Πρόεδρος: *Π. Πικραμμένος*

Εισηγητής: *Μ. Τριπολιτσιώτη*

Δικηγόροι: *Αικ. Καπελούζου, Αθ. Αλεφάντη, Σπ. Νικολάου*

Ζητήματα σχετικά με το επιτρεπτό της εγκατάστασης βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας σε ορισμένο τόπο εξετάζονται, κατ' αρχήν, κατά το στάδιο της χορήγησης της άδειας εγκατάστασης. Δεν αποκλείεται όμως η επανεξέτασή τους και κατά το στάδιο της χορήγησης της άδειας λειτουργίας.

Δεν είναι κατά νόμο επιτρεπτή, η χορήγηση άδειας λειτουργίας σε επιχείρηση, της οποίας η λειτουργία στον συγκεκριμένο τόπο δεν είναι επιτρεπτή με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο στην περίπτωση που ανανεώνεται άδεια λειτουργίας υπό το κράτος ισχύος του ν. 2516/1997 σε επιχείρηση, της οποίας η άδεια εγκατάστασης και οι αρχικές άδειες λειτουργίας προσωρινής ισχύος είχαν εκδοθεί με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς.

Νέα άδεια λειτουργίας αόριστης χρονικής ισχύος χορηγείται μόνον εφόσον η επιχείρηση πληροί όλες τις προϋποθέσεις που τάσσει η νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος. Οι διατάξεις που επιβάλλουν απαγόρευση ανέγερσης και

λειτουργίας οχλουσών εγκαταστάσεων μέσα στα όρια οικισμών δεσμεύουν και τις πολεοδομικές αρχές, στις οποίες απαγορεύουν τη χορήγηση αδειών ανέγερσης των αντίστοιχων κτισμάτων.

Βασικές σκέψεις

7. Επειδή, στη διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 702/1977 (Α' 268), όπως τροποποιήθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 29 του ν. 2721/1999 (Α' 112) και, στη συνέχεια, με την παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 2944/2001 (Α' 222), ορίζεται ότι στην αρμοδιότητα του τριμελούς διοικητικού εφετείου υπάγεται η εκδίκαση σε πρώτο βαθμό αιτήσεων ακυρώσεως κατά ατομικών διοικητικών πράξεων, οι οποίες αφορούν, μεταξύ άλλων, την έκδοση οικοδομικών αδειών (περιπτ. θ'). Συνεπώς, η εκδίκαση της υπό κρίση αιτήσεως, κατά το μέρος που με αυτήν ζητείται η ακύρωση της 219/2000 άδειας οικοδομής του Πολεοδομικού Γραφείου Ξυλοκάστρου, δεν υπάγεται στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας, αλλά του τριμελούς διοικητικού εφετείου. Λόγω, όμως, της συνάφειας της πράξης αυτής με τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις, οι οποίες αναφέρονται στην εγκατάσταση και λειτουργία της ίδιας μονάδας, συντρέχει, κατά το άρθρο 34 παρ. 1 του ν. 1968/1991 (Α' 150), νόμιμη περίπτωση να κρατηθεί η υπόθεση και να εκδικασθεί στο σύνολό της από το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ 929/2004, πρβλ. ΣτΕ 3193/2000 Ολομ., 2052/2003 κ.ά.).

8. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με την 674/14352/1.6.1984 πράξη του Προϊσταμένου της Επιθεώρησης Βιομηχανίας Πελοποννήσου χορηγήθηκε στην παρεμβαίνουσα άδεια εγκατάστασης εργοστασίου παραγωγής γαλακτωμάτων οξικού πολυβινιλίου στη θέση «Φιαμεγκιάνικα» του οικισμού «Μερτικέϊκα» της Κοινότητας Ξυλοκάστρου, κατόπιν του 9527/15.5.1984 εγγράφου του Διευθυντή Προστασίας Περιβάλλοντος του Υπουργείου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος περί υπαγωγής της δραστηριότητας παραγωγής γαλακτωμάτων οξικού πολυβινιλίου στην κατηγορία χαμηλής όχλησης. Τα όρια του παραπάνω οικισμού, ο οποίος είναι προϋφιστάμενος

του 1923 και με πληθυσμό κάτω των 2000 κατοίκων, καθορίστηκαν με την 7052/12.12.1985 απόφαση του Νομάρχη Κορινθίας. Περαιτέρω, με την Φ14/423/24.2.1986 απόφαση του ίδιου Νομάρχη, χορηγήθηκε στην εν λόγω μονάδα άδεια λειτουργίας διάρκειας πέντε ετών, η οποία ανανεώθηκε διαδοχικά με τις Φ14/οικ 550/8.11.1990, Φ14/1044/21.1.1998 και Φ14/234/13.3.2003 αποφάσεις του ίδιου Νομάρχη. Εξάλλου, με την 014/4669/1.8.1997 απόφαση του Νομάρχη Κορινθίας εγκρίθηκαν περιβαλλοντικοί όροι για τη λειτουργία του εργοστασίου, η ισχύς των οποίων παρατάθηκε για τέσσερα χρόνια με την μεταγενέστερη 1873/27.3.2000 απόφαση του ίδιου Νομάρχη. Το εν λόγω εργοστάσιο υπέστη σοβαρές ζημιές από πυρκαϊά που έπληξε τη Δυτική Κορινθία στις 12.7.2000. Ενόψει αυτού, με την 219/2000 άδεια οικοδομής του Πολεοδομικού Γραφείου Ξυλοκάστρου της Νομαρχίας Κορίνθου επετράπη στην παρεμβαίνουσα η αντικατάσταση της μεταλλικής στέγης του εργοστασίου, η ενίσχυση του φέροντος οργανισμού και άλλες επισκευές. Ωστόσο, με την 2112/25.11.2002 πράξη της Προϊσταμένης του παραπάνω Πολεοδομικού Γραφείου η άδεια αυτή ανακλήθηκε με την αιτιολογία ότι δεν τηρήθηκαν, κατά την έκδοσή της, οι διατάξεις του από 24.4.1985 π. δ/τος, σχετικά με τη δόμηση εντός ορίων οικισμού, καθώς και του από 8-13.7.1993 π. δ/τος, σχετικά με την απαίτηση εγκρίσεων άλλων υπηρεσιών κατά την έκδοση της άδειας οικοδομής. Η ανακλητική πράξη ακυρώθηκε με την 2146/18.2.2003 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου, ύστερα από προσφυγή της παρεμβαίνουσας, με την αιτιολογία ότι η ανακληθείσα οικοδομική άδεια είναι νόμιμη, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 2 του άρθρου 7 του από 24.5.1985 π. δ/τος, διότι αφορά σε επισκευές υφιστάμενης οικοδομής. Στη συνέχεια, με την 135293/16.6.2005 κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης, η οποία εκδόθηκε μετά την κατάθεση της κρινόμενης αιτήσεως, εγκρίθηκαν εκ νέου περιβαλλοντικοί όροι για το εργοστάσιο της παρεμβαίνουσας, η διάρκεια ισχύος των οποίων ορίστηκε μέχρι τις 30.9.2007. Στην παρ. 6 του κεφαλαίου Δ της κοινής αυτής υπουργικής απόφασης προβλέπεται ότι από την έναρξη ισχύος της καταργούνται οι προγενέστερες εγκρίσεις περιβαλλοντικών όρων της ίδιας εγκατάστασης που εχώρησαν με τις 4669/1.8.1997 και 1873/27.3.2000 αποφάσεις του Νομάρχη Κορινθίας.

9. Επειδή, πρέπει να θεωρηθεί ως συμπροσβαλλόμενη με την κρινόμενη αίτηση η μεταγενέστερη έγκριση περιβαλλοντικών όρων για την επίμαχη εγκατάσταση, που εχώρησε με την 135293/16.6.2005 κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Ανάπτυξης. Τούτο διότι η έγκριση

περιβαλλοντικών όρων χορηγείται πάντα εν όψει συγκεκριμένης δραστηριότητας που αναπτύσσεται σε καθορισμένο χώρο και, με την έκδοση της σχετικής πράξης, η Διοίκηση υπολαμβάνει ότι η δραστηριότητα αυτή είναι συμβατή με τις χρήσεις γης που προβλέπονται για την περιοχή, στην κρινόμενη δε περίπτωση κρίσιμο ζήτημα, ενόψει και των λόγων ακυρώσεως, είναι το επιτρεπτό της λειτουργίας του εργοστασίου, για το οποίο εγκρίθηκαν οι περιβαλλοντικοί όροι μέσα στον οικισμό, ανεξάρτητα από το ειδικότερο περιεχόμενο της ισχύουσας κάθε φορά απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων (πρβλ. ΣτΕ 1367/2006, 2319/2002 7μ., 1501/2002 Ολ.).

10. Επειδή, η προσβαλλόμενη 1873/27.3.2000 νομαρχιακή πράξη παράταση Ε.Π.Ο., ανεξάρτητα από το ότι είχε ήδη λήξει η ισχύς της κατά το χρόνο συζήτησης της αίτησης, πάντως είχε καταργηθεί και ρητά, κατά τα προαναφερόμενα, με την 135293/16.6.2005 κοινή υπουργική απόφαση. Ενόψει αυτού, αλυσιτελώς πλέον στρέφεται κατά της εν λόγω νομαρχιακής πράξης η κρινόμενη αίτηση. Κατ' ακολουθίαν δε αυτού αποβαίνει αλυσιτελής η εξέταση τόσο του προβαλλόμενου λόγου ακυρώσεως ότι η από Φεβρουαρίου 1997 μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, στην οποία στηρίχθηκε η πράξη αυτή, έχει συνταχθεί βάσει ερωτηματολογίου και δεν πληροί τους όρους επιστημονικής μελέτης όσο και του ισχυρισμού της παρεμβαίνουσας ότι η αίτηση, κατά το μέρος που αφορά την εν λόγω 1873/27.3.2000 απόφαση του Νομάρχη Κορινθίας, ασκείται εκπροθέσμως.

11. Επειδή, η παρεμβαίνουσα εταιρεία προβάλλει ότι, από το 254/108/4.3.2002 έγγραφο του Προϊσταμένου του Πολεοδομικού Γραφείου Ξυλοκάστρου προς το Δήμο Ξυλοκάστρου προκύπτει ότι ο αιτών Δήμος περί τον Μάρτιο του 2002 γνώριζε την έκδοση της 219/2000 προσβαλλόμενης άδειας οικοδομής και, συνεπώς, η υπό κρίση αίτηση, που ασκήθηκε στις 17 Απριλίου 2003, κατά το μέρος που στρέφεται κατά της παραπάνω άδειας οικοδομής, είναι απορριπτέα ως εκπρόθεσμη. Περαιτέρω, προβάλλει ότι από την από 20.6.2002 επιστολή των αιτούντων Σ. Παπαγεωργίου και Ν. Πουλακίδα προς την Προϊσταμένη του ίδιου Πολεοδομικού Γραφείου προκύπτει γνώση εκ μέρους τους της παραπάνω άδειας, ενώ οι αιτούντες Κ. Τσιμπλάκος, Β. Χαρτσιάς, Σ. Παπαγεωργίου και Ν. Πουλακίδα, είχαν ζητήσει, ήδη από τις 8.3.2001 με επιστολή τους, στοιχεία για τις χορηγηθείσες νέες, μετά την πυρκαϊά της 12.7.2000, άδειες του εργοστασίου της παρεμβαίνουσας. Ενόψει των ανωτέρω, η παρεμβαίνουσα υποστηρίζει ότι η κρινόμενη αίτηση, που κατατέθηκε την 17.4.2003, ασκείται

εκπροθέσμως κατά το μέρος που αφορά την 219/2000 άδεια οικοδομής. Ο ισχυρισμός αυτός, όμως πρέπει να απορριφθεί. Τούτο, διότι η παραπάνω άδεια οικοδομής έπαυσε μεν να ισχύει, εφόσον ανακλήθηκε με την 2112/25.11.2002 πράξη, μετά, όμως, από την ακύρωση της πιο πάνω ανακλητικής πράξης με την 2146/18.2.2003 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Πελοποννήσου, η προσβαλλόμενη άδεια οικοδομής αναβίωσε, ενόψει δε της αναβίωσης της άδειας αυτής οι αιτούντες απέκτησαν εκ νέου έννομο συμφέρον για την προσβολή της, ενώ, εξ άλλου, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ότι οι αιτούντες έλαβαν γνώση της 2146/18.2.2003 πράξης σε χρονικό σημείο που να απέχει περισσότερο από 60 ημέρες από την άσκηση της κρινόμενης αιτήσεως.

12. Επειδή, από το συνδυασμό των διατάξεων του άρθρου 4Α κατηγορία Ομάδα Π παρ. 6 περ. α της Κ.Υ.Α 69269/5387/1990 (Β 678) και του άρθρου 1 παρ. 2 της Κ.Υ.Α. 10537/1993 (Β 139), προκύπτει ότι το αντικείμενο εργασιών της παρεμβαίνουσας κατατάσσεται στις δραστηριότητες μέσης όχλησης. Περαιτέρω, στην παρ. 1 του άρθρου 9 του π.δ. της 2.3/13.3.1981 π.δ/τος (Δ 138), όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 1 του π.δ. της 5.5/5.6.1984 (Δ 138), ορίζεται ότι «Εντός των ορίων των οικισμών, ως και εκτός αυτών εις απόστασιν τουλάχιστον 500,00 μ. περιμετρικώς των καθοριζομένων ορίων, απαγορεύεται η ανέγερσις οχλουσών επαγγελματικών εγκαταστάσεων, βιομηχανικών, βιοτεχνικών κ.λπ.....». Στη συνέχεια, με το άρθρο 7 παρ. 3 του π. δ. της 24-4/3-5-1985 (Δ 181) ορίσθηκαν τα εξής : "Εντός των ορίων των οικισμών και εντός κύκλου ακτίνας 800 μ. από το κέντρο των παραλιακών, τουριστικών, περιαστικών, δυναμικών και αξιόλογων συνεκτικών οικισμών απαγορεύεται η ανέγερση ή και η επέκταση βιοτεχνικών ή βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης", ως κέντρο δε του οικισμού ορίζεται, στο άρθρο 4 του ίδιου π.δ., το πρωτεύον κέντρο του, το οποίο συγκεντρώνει τις κύριες κοινωνικές λειτουργίες, όπως πλατεία, εκκλησία, σχολείο, κοινοτικό κατάστημα και εμπορικές εγκαταστάσεις. Εξ άλλου, στην παρ. 2 του προαναφερόμενου άρθρου 7 του π.δ/τος της 24-4/3-5-1985 ορίζεται ότι «Επιτρέπεται εντός των ορίων των οικισμών η επισκευή των κτιρίων που υπάρχουν κατά τη δημοσίευση του παρόντος, έστω και αν η δόμηση τους αντίκειται στις διατάξεις αυτού». Περαιτέρω, κατά τις διατάξεις των άρθρων 2 παρ. 2, 3 παρ. 1 και 5 παρ. 1 του ίδιου π.δ., η διάκριση και κατάταξη των οικισμών σε κατηγορίες, τα όρια των οικισμών και η αρτιότητα των γηπέδων καθορίζονται με απόφαση του οικείου Νομάρχη, με την υπογραφή της οποίας ισχύουν, κατά το άρθρο 9 παρ. 1, οι όροι του διατάγματος αυτού και δεν εφαρμόζονται, πλην

των άλλων, και οι διατάξεις του π.δ. της 2-3/13-3-1981. Η παραπάνω διάταξη του άρθρου 7 παρ. 3 του π.δ. της 24-4/3-5-1985 κρίθηκε με την υπ' αριθμ. 4996/1988 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας ως αντίθετη στο άρθρο 24 του Συντάγματος και συνεπώς ανίσχυρη, διότι επιφέρει, συγκρινόμενη προς την διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 του π.δ. της 2-3/13-3-1981, επιδείνωση στο οικιστικό περιβάλλον. Στη συνέχεια, με το άρθρο 1 παρ. 1 του π.δ. της 25-4/16-5-1989 (Δ 293) αντικαταστάθηκε η κριθείσα ως αντισυνταγματική διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 7 του π.δ. της 24-4/3-5-1985 ως ακολούθως: "Απαγορεύεται η ανέγερση βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης εντός των εγκεκριμένων ορίων των οικισμών και εντός ζώνης που εκτείνεται περιμετρικά του οικισμού και σε απόσταση 500 μ. από τα όρια του οικισμού, όπως αυτά ισχύουν". Αλλά και η διάταξη αυτή κρίθηκε ως αντισυνταγματική με την υπ' αριθμ. 646/1995 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, διότι, εφ' όσον επιτρέπει, σε αντίθεση προς την διάταξη του άρθρου 9 παρ. 1 του π.δ. της 2-3/13-3-1981, όπως ισχύει, την ανέγερση εγκαταστάσεων χαμηλής όχλησης μέσα στους παραπάνω οικισμούς, αλλά και εντός ζώνης που εκτείνεται περιμετρικά των οικισμών αυτών και σε απόσταση 500 μέτρων από τα όριά τους, επιφέρει, σε σχέση προς την προγενέστερη διάταξη, επιδείνωση στο οικιστικό περιβάλλον, κατά παράβαση του άρθρου 24 του Συντάγματος. Συνεπώς, για τους προϋφιστάμενους του 1923 οικισμούς, των οποίων τα όρια έχουν καθορισθεί βάσει των διατάξεων του π.δ. της 24-4/3-5-1985, εξακολουθεί να ισχύει η διάταξη της παρ. 1 του άρθρου 9 του π.δ. της 2-3/13-3-1981, η οποία απαγορεύει την ανέγερση και την λειτουργία οχλουσών επαγγελματικών εγκαταστάσεων εντός των ορίων των οικισμών αυτών, αλλά και εκτός αυτών σε απόσταση τουλάχιστον 500 μέτρων περιμετρικά των καθοριζομένων ορίων. Εν όψει δε του σκοπού της, η διάταξη αυτή δεσμεύει όχι μόνον τις πολεοδομικές αρχές, στις οποίες απαγορεύει την χορήγηση αδειών ανέγερσης των αντίστοιχων κτισμάτων μέσα στις οικιστικές αυτές περιοχές, αλλά και τις λοιπές διοικητικές αρχές, οι οποίες είναι αρμόδιες για την χορήγηση των αδειών ίδρυσης και λειτουργίας των παραπάνω οχλουσών εγκαταστάσεων (ΣΤΕ 2610/2005, 4445/2005, 406/2003, 2133/2002, 2769/1998). Εξ άλλου, η εν λόγω απαγόρευση ισχύει ανεξάρτητα από την οριοθέτηση του οικισμού, εφόσον, και επί μη οριοθετημένου οικισμού, προκειμένου να χορηγηθεί άδεια οικοδομής για οχλούσα εγκατάσταση, πρέπει να προηγηθεί πράξη της αρμόδιας πολεοδομικής αρχής ως προς τη θέση της εγκατάστασης σε σχέση με τον οικισμό.

13. Επειδή, περαιτέρω, τα σχετικά με την εγκατάσταση και λειτουργία

βιομηχανιών και βιοτεχνιών ζητήματα ρυθμίζονταν, κατά το χρόνο έκδοσης των προσβαλλόμενων πράξεων, με τον ν. 2516/1997 (Α' 159). Ειδικότερα, ως προς την εγκατάσταση των επιχειρήσεων αυτών ορίζεται με το άρθρο 4 του νόμου ότι (παρ. 1) "Για την εγκατάσταση ή την επέκταση των δραστηριοτήτων του παρόντος νόμου απαιτείται άδεια εγκατάστασης ...", ότι (παρ. 2) "Οι εκδιδόμενες κατά τον παρόντα νόμο αποφάσεις για χορήγηση αδειών εγκατάστασης περιέχουν όρους ή και περιορισμούς ... για την επίτευξη στο μέγιστο δυνατό του συγκερασμού της παραγωγικής δραστηριότητας με την προστασία του περιβάλλοντος ... Οι φορείς των εγκαταστάσεων υποχρεούνται κατά τη λειτουργία τους στην απαρέγκλιτη τήρηση των παραπάνω όρων και περιορισμών ...", και ότι (παρ. 3) "Η άδεια εγκατάστασης ισχύει για ορισμένη χρονική διάρκεια που δεν δύναται να υπερβεί την τριετία ...". Με το άρθρο 7 παρ. 1 του νόμου ορίζεται ότι "Από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου απαγορεύεται η εγκατάσταση των δραστηριοτήτων που υπάγονται σε αυτόν σε περιοχή στην οποία έχει καθορισθεί, από πολεοδομικές διατάξεις, χρήση γης αντίθετη με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα", ενώ με την παρ. 2 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι "Για τη χορήγηση άδειας εγκατάστασης, όπου δεν έχει καθορισθεί από πολεοδομικές διατάξεις συγκεκριμένη χρήση γης ή όπου η συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι συμβατή με τις χρήσεις που υπάρχουν, απαιτούνται να λαμβάνονται υπόψη: α) Η συνδρομή των διατάξεων του ν. 1650/1986, σε συνδυασμό προς την Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990 (Β' 678), και τυχόν περιορισμών που ισχύουν με βάση τις κείμενες διατάξεις, β) Οι αναγκαίες κατά τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, γνώμες και εγκρίσεις άλλων υπηρεσιών ή αρχών και ιδίως έγκριση περιβαλλοντικών όρων σύμφωνα με το ν. 1650/1986, όπως εκάστοτε ισχύει. Τα κριτήρια με βάση τα οποία χορηγείται η άδεια εγκατάστασης είναι: ... β) Η φυσιογνωμία της περιοχής και οι επιπτώσεις της ιδρυόμενης δραστηριότητας στο περιβάλλον, στις περιπτώσεις που από τις ισχύουσες διατάξεις δεν προβλέπεται κατάρτιση μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων, γ) Η ασφάλεια και η υγεία των εργαζομένων στην εγκατάσταση, καθώς και των περιοίκων, δ) Οι υφιστάμενες συνθήκες γειτνίασεως του γηπέδου ή του χώρου εγκατάστασης της δραστηριότητας ....". Εξ άλλου, για την χορήγηση άδειας λειτουργίας των επιχειρήσεων αυτών ορίζεται, με την παρ. 1 του άρθρου 13 του νόμου, ότι "Για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στις εγκαθιστάμενες ή επεκτεινόμενες δραστηριότητες μετά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου απαιτείται, μέσα στο χρονικό διάστημα ισχύος της άδειας εγκατάστασης, να υποβληθεί σχετική αίτηση ...", ενώ, με την παρ. 4 του αυτού άρθρου, ότι "Η άδεια λειτουργίας χορηγείται για αόριστο χρόνο, εφόσον διαπιστωθεί από τα όργανα ελέγχου ... ότι έχουν τηρηθεί

οι περιβαλλοντικοί και λοιποί όροι και περιορισμοί της άδειας εγκατάστασης και ότι από τη λειτουργία της δραστηριότητας εξασφαλίζεται στην πράξη η προστασία του περιβάλλοντος ...", με την δε παρ. 6 ότι "Οι χορηγούμενες σύμφωνα με τη διαδικασία του παρόντος άρθρου άδειες λειτουργίας επανεξετάζονται, μετά από διενέργεια σχετικού ελέγχου, ως προς τους περιβαλλοντικούς και λοιπούς όρους, οι οποίοι δύνανται να τροποποιηθούν στις εξής περιπτώσεις: α. Με τη συμπλήρωση πενταετίας από την έκδοσή τους ή σε περίπτωση καταγγελίας εκ μέρους φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης, των περιοίκων ή άλλων κοινωνικών φορέων, β. Εφόσον έχει επέλθει για οποιονδήποτε λόγο παράβαση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων. γ. Εφόσον μεταβληθούν τα περιβαλλοντικά δεδομένα που ίσχυαν κατά το χρόνο έκδοσης τους", και με την παρ. 7 ότι "Σε περίπτωση μεταβολής της χρήσης γης, αν η δραστηριότητα δεν είναι συμβατή με τη νέα χρήση, είναι δυνατή η επιβολή ειδικών όρων αρχιτεκτονικής και αισθητικής προσαρμογής της δραστηριότητας προς τη νέα αυτή χρήση ...". Με τις μεταβατικές διατάξεις του νόμου ορίζεται (παρ. 2 άρθρου 18), ότι "Οι μέχρι την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου εκδοθείσες άδειες λειτουργίας ορισμένης χρονικής ισχύος εξακολουθούν να ισχύουν μέχρι τη λήξη τους. Κατά τη διάρκεια ισχύος τους εφαρμόζονται οι διατάξεις που ίσχυαν κατά το χρόνο έκδοσής τους, μόνον όμως εφόσον είναι συμβατές με τον παρόντα νόμο. Για τη χορήγηση νέας άδειας λειτουργίας αόριστης χρονικής ισχύος απαιτείται να έχει εξασφαλισθεί προηγουμένως η πλήρης συμμόρφωση των φορέων προς τις κείμενες διατάξεις περί προστασίας του περιβάλλοντος και υγιεινής των εργαζομένων και των περιοίκων ..." και ότι (παρ. 3 του ίδιου άρθρου), "Για τη χορήγηση της άδειας λειτουργίας δραστηριότητας, για την οποία υπάρχει σε ισχύ άδεια εγκατάστασης πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, εφαρμόζονται οι διατάξεις που ίσχυαν κατά την έκδοση της άδειας εγκατάστασης, εφόσον η αίτηση υποβληθεί μέσα στο χρόνο ισχύος της άδειας εγκατάστασης". Κατά την έννοια των παραπάνω διατάξεων του ν. 2516/1997, ζητήματα σχετικά με το επιτρεπτό της εγκατάστασης βιομηχανικής ή βιοτεχνικής δραστηριότητας σε ορισμένο τόπο από πλευράς διατάξεων σχετικών με το επιτρεπτό της συγκεκριμένης χρήσης γης εξετάζονται, κατ' αρχήν, κατά το στάδιο της χορήγησης της άδειας εγκατάστασης. Δεν αποκλείεται όμως, κατά την έννοια των ίδιων διατάξεων, η επανεξέταση των ζητημάτων αυτών και κατά το στάδιο της χορήγησης της άδειας λειτουργίας, δεδομένου ότι δεν είναι κατά νόμο επιτρεπτή, έστω και βάσει άδειας εγκατάστασης που δεν έχει προσβληθεί, η χορήγηση άδειας λειτουργίας σε επιχείρηση, της οποίας η λειτουργία στον συγκεκριμένο τόπο, δεν είναι επιτρεπτή με βάση τις κείμενες διατάξεις. Αυτό ισχύει κατά μείζονα λόγο στην

περίπτωση που ανανεώνεται άδεια λειτουργίας υπό το κράτος ισχύος του ν. 2516/1997 σε επιχείρηση της οποίας η άδεια εγκατάστασης και οι αρχικές άδειες λειτουργίας προσωρινής ισχύος είχαν εκδοθεί με το προηγούμενο νομοθετικό καθεστώς, δεδομένου ότι, κατά την μεταβατική διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 18 του νόμου, η οποία διέπει την περίπτωση αυτή, η νέα άδεια λειτουργίας αόριστης χρονικής ισχύος χορηγείται μόνον εφ' όσον η επιχείρηση πληροί όλες τις προϋποθέσεις που τάσσει η νομοθεσία για την προστασία του περιβάλλοντος (ΣΤΕ 2319/2002 7μ.).

14. Επειδή, εξάλλου, από τις παραπάνω διατάξεις του ν. 2516/1997 συνάγεται ότι ζητήματα σχετικά με το επιτρεπτό της εγκατάστασης βιομηχανικής δραστηριότητας σε ορισμένο τόπο από την άποψη των χρήσεων γης είναι δυνατόν να επανεξετάζονται και κατά την ανανέωση της άδειας λειτουργίας της μονάδας, όταν μάλιστα η άδεια εγκατάστασης και οι αρχικές άδειες λειτουργίας είχαν χορηγηθεί με το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς (ΣΤΕ 2319/2002 7μ). Ενόψει τούτου, είναι απορριπτέος ο ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας ότι μη νομίμως, στα πλαίσια ανανέωσης της άδειας λειτουργίας του εργοστασίου της, επανεξετάσθηκε το ζήτημα της εγκατάστασής της στη συγκεκριμένη θέση, εφόσον το εργοστάσιο λειτουργούσε στη θέση αυτή επί σειρά ετών, δυνάμει νόμιμης άδειας, καθώς και ο ισχυρισμός ότι η παραπάνω νομολογία για το ανεπίτρεπτο της εγκατάστασης οχλούσας δραστηριότητας σε οικισμό προϋφιστάμενο του 1923 αφορά, πάντως, την εγκατάσταση και χορήγηση άδειας λειτουργίας βιομηχανίας που ζητείται και χορηγείται για πρώτη φορά και όχι απλές ανανεώσεις της άδειας λειτουργίας μονάδας που βρίσκεται ήδη για μεγάλο χρονικό διάστημα στην ίδια θέση.

15. Επειδή, εξάλλου από τις παρατεθείσες ανωτέρω (σκέψη υπ' αριθμ. 12) διατάξεις των π.δ. της 2-3/13-3-1981, 24-4/3-5-1985 και 25-4/16-5-1989 προκύπτει ότι η λειτουργία της μονάδας παραγωγής γαλακτωμάτων οξικού πολυβινιλίου της παρεμβαίνουσας, η οποία χαρακτηρίζεται από το νόμο ως δραστηριότητα μέσης όχλησης, δεν είναι επιτρεπτή στον οικισμό «Μερτικεΐκα» του αιτούντος Δήμου, που είναι προϋφιστάμενος του 1923 και έχει πληθυσμό μικρότερο των 2.000 κατοίκων. Κατόπιν τούτου ο σχετικός λόγος ακυρώσεως είναι βάσιμος και πρέπει να γίνει δεκτός, πρέπει δε να ακυρωθούν ως μη νόμιμες τόσο η προσβαλλόμενη Φ14/234/13.3.2003 απόφαση του Νομάρχη Κορινθίας καθώς και η συμπροσβαλλόμενη 135293/16.6.2005 κοινή υπουργική απόφαση, με την οποία εγκρίθηκαν εκ νέου

περιβαλλοντικοί όροι για το εργοστάσιο της παρεμβαίνουσας.

16. Επειδή, οι προαναφερθείσες διατάξεις που επιβάλλουν απαγόρευση ανέγερσης και λειτουργίας οχλουσών εγκαταστάσεων μέσα στα όρια οικισμών δεσμεύουν και τις πολεοδομικές αρχές, στις οποίες απαγορεύουν τη χορήγηση ανέγερσης των αντίστοιχων κτισμάτων (ΣΤΕ 2133/2002). Ενόψει αυτού, νομίμως ανακλήθηκε, με την 2112/25.11.2002 απόφαση της Προϊσταμένης του Πολεοδομικού Γραφείου Ξυλοκάστρου, η 219/2000 άδεια οικοδομής της παρεμβαίνουσας, εφόσον η άδεια αυτή αφορούσε σε επισκευές κτίσματος προοριζόμενου για χρήση μη επιτρεπτή. Συνακόλουθα, η ακύρωση της 2112/25.11.2002 πράξης με την προσβαλλόμενη 2146/18.2.2003 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου είναι μη νόμιμη, όπως βασίμως προβάλλεται με την αίτηση ακυρώσεως. Εξάλλου, το κτίσμα της παρεμβαίνουσας δεν εμπίπτει, σε κάθε περίπτωση, στη ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 7 του από 24.4.1985 π.δ/τος, διότι, εφ' όσον είχε ανεγερθεί με βάση την 339/16.7.1985 άδεια οικοδομής δεν υφίστατο πάντως κατά την 3.5.1985, ημερομηνία δημοσίευσης του παραπάνω π. δ/τος κατόπιν αυτού δε πρέπει να απορριφθούν όλοι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί.

ΣΤΕ 1511/2008

[Ανάκληση οικοδομικής άδειας λόγω υπερβάσεων οφειλόμενων

στο ιδιοκτησιακό καθεστώς του ακινήτου]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αθ. Ράντος*

Δικηγόροι: *Κ. Χιώλος, Φ. Χατζηφώτης*

Επιτρέπεται η χορήγηση οικοδομικής άδειας σε τμήμα ενιαίου οικοπέδου, στο οποίο έχει συσταθεί κάθετη ιδιοκτησία, υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται, ως προς το σύνολο των οικοδομημάτων που μπορεί να ανεγερθούν σ' αυτό, η τήρηση των διατάξεων της πολεοδομικής νομοθεσίας. Αυτή δεν επηρεάζεται από σχετική συμφωνία ιδιωτικού δικαίου.

Οικοδομική άδεια για την ανοικοδόμηση τμήματος ακινήτου, στο οποίο έχει συσταθεί κάθετη ιδιοκτησία είναι παράνομη και ανακλητέα οποτεδήποτε εάν: α. εκδόθηκε μετά από αίτηση ιδιοκτήτη τμήματος του οικοπέδου με παρασιώπηση του ιδιαίτερου ιδιοκτησιακού καθεστώτος του ακινήτου, και β. εξαιτίας της παρασιώπησης η αναγειρόμενη οικοδομή υπερβαίνει τα επιτρεπόμενα όρια εκμετάλλευσης στο επίμαχο τμήμα εις βάρος της αντίστοιχης δυνατότητας του άλλου τμήματος.

Βασικές σκέψεις

4. Επειδή, κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. δ/τος 1024/1971 «περί διηρημένης ιδιοκτησίας επί οικοδομημάτων ανεγειρομένων επί ενιαίου οικοπέδου» (Α' 232), «1. Εν τη εννοία του άρθρου 1 του ν. 3741/1929 και των άρθρων 1002 και 1117 του Αστικού, Κώδικος, δύναται να συσταθή διηρημένη ιδιοκτησία και επί πλειόνων αυτοτελών οικοδομημάτων ανεγειρομένων επί ενιαίου οικοπέδου ανήκοντος εις ένα ή πλείονας, ως και επί ορόφων ή μερών των οικοδομημάτων τούτων, επιφυλασσομένων των πολεοδομικών διατάξεων». Κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, επιτρέπεται, κατ' αρχήν, η χορήγηση οικοδομικής αδείας και επί τμήματος ενιαίου οικοπέδου, επί του οποίου έχει συσταθεί διηρημένη («κάθετη») ιδιοκτησία, υπό την προϋπόθεση όμως

ότι, εν όψει της συνολικής εκτάσεως του οικοπέδου, εξασφαλίζεται, εν σχέσει με το σύνολο των τυχόν δυναμένων να ανεγερθούν σ' αυτό πλειόνων οικοδομημάτων, η πλήρης τήρηση των διατάξεων της πολεοδομικής νομοθεσίας, η εφαρμογή της οποίας κατ' ουδέν επηρεάζεται από την ανωτέρω ιδιωτικού δικαίου συμφωνία. Περαιτέρω, κατά την χορήγηση, στην περίπτωση αυτή, της αδείας, η πολεοδομική αρχή οφείλει να ελέγχει παρεμπιπτόντως και να λαμβάνει υπ' όψιν την έκταση των δικαιωμάτων κάθε συνιδιοκτήτη επί τμημάτων του οικοπέδου, επί των οποίων καθένας από αυτούς έχει, δυνάμει της ανωτέρω σχέσεως, δικαίωμα αποκλειστικής χρήσεως, εν σχέσει τόσο προς την ανοικοδόμηση αυτοτελών οικοδομών όσο και προς την κατανομή των πολεοδομικών και οικοδομικών ωφελειών και βαρών μεταξύ των συνιδιοκτητών.

5. Επειδή, εξ άλλου, κατά την έννοια των διατάξεων των άρθρων 329 παρ. 1 και 9 και 331 παρ. 1 έως 5 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (ΚΒΠΝ, π.δ. της 14/27-7-1999, Δ'580), που αποδίδουν το περιεχόμενο των άρθρων 52, 53 του ν. δ/τος της 17-7-1923, 22 παρ. 1 του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ, ν.1577/1985, Α' 210) και διατάξεων του π.δ/τος της 8/13-7-1993 «Τρόπος έκδοσης οικοδομικών αδειών...» (Δ'795), οικοδομική άδεια ανακαλείται, μόνον εάν διαπιστωθεί ότι είναι παράνομη ή εάν συντρέχει άλλος λόγος που προβλέπεται ειδικά από τον νόμο ως λόγος ανακλήσεως. Ειδικότερα, οικοδομική άδεια είναι παράνομη και ανακλητέα και όταν η έκδοσή της στηρίχθηκε σε στοιχεία, τα οποία επικαλέσθηκε ή προσκόμισε ο αιτούμενος την έκδοση της και τα οποία αποδεικνύονται εκ των υστέρων αντικειμενικώς ανακριβή, συνέπεια δε της ανακρίβειας αυτής είναι ότι η άδεια εξεδόθη επί τη βάσει διατάξεων ή δεδομένων, στα οποία δεν θα μπορούσε νομίμως να στηριχθεί η έκδοσή της αν δεν υπήρχε η ανωτέρω ανακρίβεια. Περαιτέρω, η πράξη με την οποία ανακαλείται οικοδομική άδεια πρέπει να περιέχει ειδική αιτιολογία, με την οποία να προσδιορίζεται κατά τρόπο συγκεκριμένο και σαφή η κατά τα ανωτέρω αποδιδόμενη στην άδεια πλημμέλεια ή ο άλλος λόγος που δικαιολογεί κατά νόμο την ανάκληση (πρβλ. ΣΤΕ 2678/2003, κ.λπ.).

6. Επειδή, από τον συνδυασμό των γενομένων δεκτών στις σκέψεις 4 και 5 συνάγεται ότι, εφ' όσον σε οικόπεδο, επί του οποίου έχει συσταθεί διηρημένη ιδιοκτησία, ανεγερθεί από τον ιδιοκτήτη ενός από τα τμήματα του οικοδομή, δυνάμει οικοδομικής αδείας εκδοθείσης επί τη βάσει αιτήσεως του ιδιοκτήτη αυτού, στην οποία, όμως, αίτηση παρασιωπάται το κατά τα ανωτέρω ιδιαίτερο ιδιοκτησιακό καθεστώς του οικοπέδου, με συνέπεια, κατά τις διαπιστώσεις της αρμόδιας

πολεοδομικής υπηρεσίας, η ανεγειρόμενη οικοδομή να υπερβαίνει τα επιτρεπόμενα στο τμήμα αυτό του οικοπέδου όρια εκμεταλλεύσεως, εις βάρος της αντίστοιχης δυνατότητας εκμεταλλεύσεως του άλλου τμήματος, τότε η οικοδομική αυτή άδεια είναι μη νόμιμη και ανακλητέα, και, μάλιστα, κατά πάντα χρόνο, εφ' όσον μεσολάβησε η κατά τα ανωτέρω ενέργεια του δικαιούχου.

7. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα προκύπτοντα από την εκκαλουμένη απόφαση και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, το επίμαχο οικόπεδο, για το οποίο είχε εκδοθεί η ανακληθείσα με την προσβληθείσα πράξη υπ' αριθ. 1646/1978 οικοδομική άδεια, ανήκε αρχικώς στον οικοδομικό συνεταιρισμό «Νέα Αιολίς», ευρίσκεται στο υπ' αριθ. 58 οικοδομικό τετράγωνο (Ο.Τ.), με αύξοντα αριθμό οικοπέδου 14, του ρυμοτομικού σχεδίου του ομώνυμου οικισμού και έχει εμβαδόν 1620 τετρ. μέτρων. Από του έτους 1964 είχε διαιρεθεί με συμβολαιογραφική πράξη σε δύο οικοπεδικά τμήματα αποκλειστικής χρήσεως, τα υπ' αριθ. 26 και 27. Ο εκκαλών απέκτησε από τον συνεταιρισμό με συμβολαιογραφική πράξη το έτος 1972 το υπ' αριθ. 27 τμήμα. Το έτος 1977, με άλλη συμβολαιογραφική πράξη, ο εκκαλών και ο συνεταιρισμός, «ως μόνοι συγκύριοι του υπ' αριθ. 14 οικοπέδου», συνέστησαν επ' αυτού διηρημένη ιδιοκτησία, κατά τους ορισμούς του ν. δ/τος 1024/1971. Η ως άνω υπ' αριθ. 1646/1978 οικοδομική άδεια εξεδόθη κατόπιν της από 27-9-1977 αιτήσεως του εκκαλούντος προς την οικεία Πολεοδομία, συνοδευόμενης και από τοπογραφικό διάγραμμα, στα οποία όμως δεν εμνημονεύετο ούτε απεικονίζετο το ως άνω ιδιοκτησιακό καθεστώς του οικοπέδου, αλλά το οικόπεδο ενεφανίζετο ως ενιαίο, εμβαδού 1620 τετρ. μέτρων, ανήκον στον αυτό ιδιοκτήτη. Συνεπεία τούτου, με την οικοδομική άδεια επετράπη η ανέγερση οικοδομής στο τμήμα μεν του ακινήτου, επί του οποίου είχε ιδιαίτερο δικαίωμα ο εκκαλών, με κάλυψη, όμως, και επιτραπείσα δομήσιμη επιφάνεια υπερβαίνουσες τα αναλογούντα στο τμήμα αυτό του οικοπέδου όρια. Το έτος 1997, οι παρεμβαίνοντες απέκτησαν, με συμβολαιογραφική πράξη, το άλλο τμήμα του οικοπέδου, εζήτησαν δε και έλαβαν από το εν τω μεταξύ καταστάν αρμόδιο Πολεοδομικό Γραφείο Καπανδριτίου την υπ' αριθ. 269/1998 οικοδομική άδεια, για την ανέγερση σ' αυτό οικοδομής. Παραλλήλως, κατήγγειλαν στο εν λόγω Γραφείο την, δυνάμει της υπ' αριθ. 1646/1978 οικοδομικής αδείας, υπέρβαση από τον εκκαλούντα του ποσοστού κάλυψης και του συντελεστού δομήσεως που του αναλογούσαν, ...αποτέλεσμα τον περιορισμό της δυνατότητας εκμεταλλεύσεως του Τμήματος του οικοπέδου που τους ανήκει. Κατόπιν της καταγγελίας αυτής και της διαπιστώσεως ότι είχαν πράγματι υπάρξει οι ανωτέρω υπερβάσεις, οφειλόμενες σε

απόκρυψη από τον εκκαλούντα του ιδιαίτερου ιδιοκτησιακού καθεστώτος του ακινήτου, ανεκλήθη, με την υπ' αριθ. πρωτ. 8702/98/15-2-1999 απόφαση του εν λόγω Πολεοδομικού Γραφείου, η υπ' αριθ. 1646/1978 οικοδομική άδεια. Κατά της πράξεως αυτής ο εκκαλών άσκησε αίτηση ακυρώσεως, η οποία απερρίφθη με την εκκαλουμένη υπ' αριθ. 445/2003 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Το δικαστήριο αυτό δέχθηκε, ειδικότερα, ότι, εφ' όσον ο εκκαλών, εν γνώσει του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του ακινήτου, είχε επιτύχει την έκδοση της οικοδομικής αδείας για την ανέγερση οικοδομής μεγαλύτερης της επιτρεπομένης, χωρίς να δηλώσει το ως άνω καθεστώς, νομίμως ανεκλήθη η οικοδομική άδεια, έστω και μετά πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος. Ισχυρισμούς δε του εκκαλούντος, με τους οποίους αυτός, συνομολογώντας την σύσταση διηρημένης ιδιοκτησίας επί του ακινήτου, προέβαλε δικαίωμα χρησικτησίας επί του όλου ακινήτου καθώς και απαγόρευση κατατμήσεως αυτού, απέρριψε το δικαστήριο ως αναγόμενους στην αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων, στα οποία, άλλωστε, έχει ήδη προσφύγει ο εκκαλών.

8. Επειδή, με την κρινομένη έφεση προβάλλεται ότι ο εκκαλών δεν είχε ζητήσει την έκδοση οικοδομικής αδείας για τμήμα αλλά για το όλο οικόπεδο των 1620 τετρ. μέτρων, ότι η επιχειρηθείσα κατάτμηση του ήταν απαγορευμένη, ότι το Πολεοδομικό Γραφείο δεν είχε αρμοδιότητα να κρίνει ιδιωτικές διαφορές, ότι οι εφεσίβλητοι στερούνται εγκύρων τίτλων ιδιοκτησίας και δεν είχαν δικαίωμα, μη όντες μέλη του συνεταιρισμού, να προκαλέσουν τον έλεγχο της νομιμότητας της υπέρ του εκκαλούντος οικοδομικής αδείας, για λόγους αναγόμενους στην σχέση του με τον συνεταιρισμό, ο οποίος, κατά τον εκκαλούντα, είχε παραχωρήσει διηρημένη ιδιοκτησία μόνο στον ίδιο, ότι η έκδοση της ανακληθείσης οικοδομικής αδείας δεν ήταν προϊόν πλάνης ούτε δολίας ενεργείας και ότι όλες οι περί του αντιθέτου κρίσεις του Διοικητικού Εφετείου είναι μη νόμιμες. Εφ' όσον, όμως, με τους λόγους αυτούς εφέσεως όχι μόνον δεν αντικρούεται αλλ' αντιθέτως συνομολογείται το γεγονός της υπάρξεως διηρημένης ιδιοκτησίας στο οικόπεδο, η οποία είναι νομική έννοια διαφορετική από την, άσχετη με την προκειμένη διαφορά, κατάτμηση, για την οποία κάνει λόγο ο εκκαλών, και εφ' όσον δεν αντικρούεται αλλ' αντιθέτως συνομολογείται το γεγονός της "υποβολής αιτήσεως για την έκδοση της οικοδομικής αδείας με παράσταση του οικοπέδου ως ανήκοντος στην πλήρη κυριότητα του εκκαλούντος, ο οποίος είχε εν τούτοις συμπράξει στην σύνταξη συμβολαιογραφικών πράξεων για την σύσταση διηρημένης ιδιοκτησίας σ' αυτό, οι λόγοι αυτοί πρέπει να απορριφθούν ως αλυσιτελείς, διότι τα ανωτέρω μη αμφισβητούμενα στοιχεία νομίμως στηρίζουν την

κρίση της Διοικήσεως και του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου. Ο ειδικώτερος ισχυρισμός του εκκαλούντος περί αναρμοδιότητας της πολεοδομικής υπηρεσίας για τον παρεμπόδιτο έλεγχο των ιδιωτικού δικαίου δικαιωμάτων στο οικόπεδο, πρέπει, εν όψει των εκτεθέντων στην σκέψη 4, να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η υπηρεσία αυτή, εφ' όσον της ετέθη υπ' όψιν από τους φερομένους, δυνάμει συμβολαιογραφικής πράξεως, ως συγκυρίου του οικοπέδου, το καθεστώς της επ' αυτού διηρημένης ιδιοκτησίας και της κατηγγέλθη η παραβίαση από τον συνιδιοκτήτη των εντεύθεν δικαιωμάτων τους, είχε όχι μόνον δικαίωμα αλλά και υποχρέωση να εξετάσει το ζήτημα αυτό και να προβεί, περαιτέρω, στις επιβαλλόμενες, αναλόγως του αποτελέσματος της ερεύνης, ενέργειες, στις οποίες συμπεριλαμβανόταν και η ανάκληση της υπό τις ανωτέρω συνθήκες εκδοθείσης οικοδομικής αδείας. Οι περαιτέρω δε προβαλλόμενοι ισχυρισμοί του εκκαλούντος, οι αναγόμενοι στην έκταση των δικαιωμάτων αυτού και των εφείβλητων επί του ακινήτου, δηλαδή δικαιωμάτων ιδιωτικού δικαίου, δεν ανήκουν, κατά τα λοιπά, στην αρμοδιότητα των διοικητικών οργάνων ή των διοικητικών δικαστηρίων, αλλά στην κατά το Σύνταγμα αρμοδιότητα των πολιτικών δικαστηρίων.

ΣΤΕ 1508/2008

[Ακύρωση Ε.Π.Ο. για κατασκευή και εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ

σε δασική έκταση]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Ν. Ρόζος*

Δικηγόροι: *N. Αλιβιζάτος, Β. Τύρου, Δ. Φορτσάκης, Π. Χρυσστομίδης*

Είναι ακυρωτέα ως ανεπαρκώς αιτιολογημένη η Ε.Π.Ο. για κατασκευή και εγκατάσταση ΑΣΠΗΕ σε δασική έκταση, επειδή στη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων γίνεται αναφορά στο δασικό χαρακτήρα της περιοχής, χωρίς να διαλαμβάνεται κρίση, εάν η σχετική εγκατάσταση θα μπορούσε να γίνει σε άλλη μη δασική περιοχή ή σε δασική μεν περιοχή με μικρότερη θυσία δασικής βλάστησης. Επίσης, η απόφαση με την οποία εγκρίθηκε η επέμβαση στη δασική έκταση δεν περιλαμβάνει ανάλογη κρίση.

Βασικές σκέψεις

6. Επειδή, κατά το άρθρο 3 παρ. 1, 4 και 5 του ν. 2244/1994 (ΦΕΚ 168 Α΄), για την εγκατάσταση και λειτουργία σταθμού ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μεταξύ των οποίων και η εκμετάλλευση αιολικής ενέργειας, απαιτούνται άδειες εγκαταστάσεως και λειτουργίας που χορηγούνται με απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας (ήδη Αναπτύξεως). Εξ άλλου, κατά τις παρ. 1α και 2 του άρθρου 4 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α΄), (όπως τούτο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α΄), για την πραγματοποίηση νέων δημόσιων ή ιδιωτικών έργων ή δραστηριοτήτων απαιτείται η έγκριση όρων για την προστασία του περιβάλλοντος, μετά από υποβολή, για τα έργα της πρώτης κατηγορίας του προηγούμενου άρθρου 3 παρ. 1 και 2 (όπως τούτο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του αυτού ν. 3010/2002), δηλαδή τα έργα που είναι πιθανόν να προκαλέσουν σοβαρούς κινδύνους για το περιβάλλον, μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η έγκριση των περιβαλλοντικών όρων χορηγείται, στην περίπτωση αυτή, κατά την παρ. 2 του αυτού άρθρου, με κοινή απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και των κατά περίπτωση συναρμόδιων Υπουργών. Στη νεώτερη υποκατηγορία της ομάδας 10 (ειδικά έργα) της πρώτης κατηγορίας κατατάσσονται, κατά το άρθρο 4 της κατ' εξουσιοδότηση του ανωτέρω άρθρου 3 του ν. 1650/1986, όπως τροποποιήθηκε, εκδοθείσης κοινής υπουργικής αποφάσεως Η.Π.: 15393/2332/5.8.2002 (ΦΕΚ 1022 Β΄), και η «ηλεκτροπαραγωγή από αιολική και ηλιακή

ενέργεια 40-5 MW» (Πίνακας 10 παραρτήματος Ι). Κατά τις διατάξεις αυτές, για τη χορήγηση άδειας εγκαταστάσεως αιολικού σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας απαιτείται, μεταξύ άλλων, και η εξέταση και εκτίμηση των περιβαλλοντικών και άλλων επιπτώσεων από την εγκατάσταση σταθμού στην πέριξ αυτού περιοχή, η εκτίμηση δε αυτή γίνεται, κατ' αρχήν, κατά το στάδιο της εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων εγκαταστάσεως και λειτουργίας του, που γίνεται σύμφωνα με τους ορισμούς των ανωτέρω διατάξεων του ν. 1650/1986 (πρβλ. ΣτΕ 2569/2004, 7 μελούς).

7. Επειδή, περαιτέρω, στην περίπτωση υποβολής αιτήματος για την εγκατάσταση αιολικού σταθμού, μεταξύ άλλων, σε περιοχή για την οποία έχει ήδη εκδοθεί μεγάλος αριθμός παρόμοιων αδειών ή εκκρεμεί, για το σκοπό αυτόν, μεγάλος αριθμός αιτήσεων, τότε, κατά την έννοια των διατάξεων του ν. 2244/1994, η άδεια εγκαταστάσεως χορηγείται μόνον, εάν έχει προηγηθεί η σύνταξη των κατά τα άρθρα 7 και 8 του ν. 2742/1999 (ΦΕΚ 207 Α΄) Ειδικών ή Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Αναπτύξεως. Στην περίπτωση δε αυτή, η συνδρομή της ανωτέρω προϋποθέσεως εξετάζεται κατά τον έλεγχο νομιμότητας όχι μόνο της πράξεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων αλλά και της άδειας εγκαταστάσεως κάθε σταθμού (πρβλ. ΣτΕ 2562/2004).

8. Επειδή, εξ άλλου, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 3 παρ. 1, 4 και 5 του ν. 2244/1974 και 58 παρ. 1, 2 και 3 του ν. 998/1979 (ΦΕΚ 289 Α΄), όπως η τελευταία αυτή παρ. 3 προστέθηκε με την παρ. 4 του άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (ΦΕΚ 201 Α΄), επιτρέπεται, κατ' αρχήν, η εγκατάσταση σε δάση και δασικές εκτάσεις, ως έργων υποδομής, των αιολικών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, τούτο δε ορίζεται και με την παρ. 6 του αυτού άρθρου 2 του ν. 2941/2001 (ΣτΕ 2569/2004). Όπως, όμως, έχει παγίως κριθεί (πρβλ. ΣτΕ 1986/2002, 3672/2001 κ.ά.), ακόμη και οι επιτρεπόμενες από το Σύνταγμα και το νόμο επεμβάσεις σε δάσος ή δασική έκταση, όπως είναι, κατά τα ανωτέρω, η εγκατάσταση αιολικών σταθμών, πρέπει να διενεργούνται με την μεγαλύτερη δυνατή φειδώ, και αφού προηγουμένως κριθεί αιτιολογημένως ότι η ικανοποίηση των συγκεκριμένων αναγκών που επιδιώκεται με την επέμβαση υπερτερεί της ανάγκης διαφυλάξεως της δασικής βλαστήσεως και ότι δεν υφίσταται τρόπος ικανοποίησεως των αναγκών χωρίς αλλοίωση της μορφής εκτάσεων με δασικό χαρακτήρα. Εφ' όσον δε κριθεί ότι στην συγκεκριμένη περίπτωση συντρέχουν οι ανωτέρω προϋποθέσεις, τότε οι ως άνω ανάγκες πρέπει να

ικανοποιούνται με τη μικρότερη δυνατή απώλεια δασικού πλούτου. Συνεπώς, επιβάλλεται η κατά προτίμηση χρησιμοποίηση τμήματος δασικής εκτάσεως και μόνον εάν, κατά την σχετική προσηκόντως αιτιολογημένη κρίση της Διοικήσεως, δεν υπάρχει δασική έκταση κατάλληλη για τον σκοπό αυτό, μπορεί να επιτραπεί η εγκατάσταση αιολικού σταθμού σε δάσος (ΣΤΕ 2569/2004).

9. Επειδή για εγκατάσταση Α.Σ.Π.Η.Ε. στην περιοχή του αιτούντος δήμου έχουν υποβάλει αίτηση μόνον η παρεμβαίνουσα και μία άλλη εταιρεία, σε περιοχή όμως εκτεινόμενη και στο Δήμο Θίσβης (βλ. το Δ6/Φ.17.174/17/12.1.2005 έγγραφο του Υπουργείου Αναπτυξέως). Εξ άλλου, με την 26298/1.7.2003 απόφαση της Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 1469 Β΄) εγκρίθηκε το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Αναπτύξεως Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος. Στο άρθρο 3 παρ. 13.5.2 αυτής, με τον τίτλο «Μεγάλες τεχνικές υποδομές υποστήριξης της παραγωγής», αναφέρεται ότι, «Ενεργειακά δίκτυα: Τόσο τα δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, όσο και του φυσικού αερίου διασχίζουν την περιφέρεια, προμηθεύοντας με την απαραίτητη ενέργεια ικανοποιητικά τις σημαντικότερες παραγωγικές περιοχές της και δημιουργώντας προϋποθέσεις σημαντικών επενδύσεων. Το υψηλό αιολικό δυναμικό της νότιας Εύβοιας, σε συνδυασμό με τις εγκαταστάσεις Αλιβερίου (μέρους του Εθνικού Συστήματος Ενέργειας), αποτελούν σημαντική προοπτική για την περιφέρεια, ιδίως σε συσχέτιση με τις γενικές της δυνατότητες στην Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, τομέα στον οποίο και το υδροδυναμικό και το γεωθερμικό δυναμικό της (πλην του αιολικού), παρουσιάζει καλή συγκριτική θέση» και στην παρ. Δ.3.3, με τον τίτλο «Χωρική οργάνωση του παραγωγικού χώρου» ότι, «Προτείνεται η οργανωμένη χωρική ανάπτυξη του Αιολικού Δυναμικού της Ν. Εύβοιας που θα απαντά και σε θέματα προστασίας τοπίων στις τουριστικές και οικιστικές περιοχές. Απαιτείται εκπόνηση ειδικής σχετικής μελέτης». Εξ άλλου, στην υπό τον τίτλο «Διαχείριση ειδικών χώρων υπαίθρου» παρ. Δ 3.6. προβλέπεται ότι, «Οι ορεινές περιοχές της Περιφέρειας, που προσδιορίζονται ως οι περιοχές αγροτοδασικής δραστηριότητας και κατά κανόνα χωροθετούνται σε υψόμετρο άνω των 800 μ. ή ως εκάστοτε ορίζεται από τις συναρμόδιες αρχές σύμφωνα με τη μορφολογία τους» αντιμετωπίζονται γενικώς ως κατ' εξοχή περιοχές φυσικού αποθέματος και επιδιώκεται η διατήρηση και προστασία του αποθέματος των παραδοσιακών δραστηριοτήτων και των υπαρχόντων οικισμών και κατοίκησης. «Κομβικό σημείο των χωροταξικών ρυθμίσεων πρέπει να είναι η προστασία και η ανάπτυξη των δασικών οικοσυστημάτων με την παράλληλη συγκράτηση του δασόβιου και παραδασόβιου

πληθυσμού στις θέσεις του. Αυτό απαιτεί διαχείριση και της “δασοπονίας πολλαπλών σκοπών”, ώστε να διασφαλίζεται η ισορροπία των οικοσυστημάτων και παράλληλα η ήπια μορφή ανάπτυξης της περιοχής». Με το περιφερειακό τούτο πλαίσιο, επομένως, το οποίο εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη περίπτωση, αφ’ ενός μεν διαπιστώνεται η υπάρχουσα κατάσταση ως προς την ενεργειακή επάρκεια της περιφέρειας, ανεξαρτήτως του τρόπου παραγωγής της, αφ’ ετέρου δε επισημαίνεται ότι υπάρχει η προοπτική περαιτέρω αναπτύξεώς της λόγω των δυνατοτήτων της περιφέρειας ως προς το σύνολο των υφισταμένων σε αυτήν ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τούτου δε έπεται ότι ευνοείται η ανάπτυξη των Α.Σ.Π.Η.Ε. σε όλην την έκταση της περιφέρειας και όχι μόνο στην κατ’ εξοχήν πρόσφορη γι’ αυτούς Νότια Εύβοια, για την οποία, εν όψει ακριβώς της ιδιαίτερης αυτής καταλληλότητάς της, προβλέπεται ειδική οργάνωση. Η εν λόγω ανάπτυξη πρέπει, περαιτέρω, να εναρμονισθεί προς την προστασία των ευρισκομένων σε μεγάλο υψόμετρο δασικών οικοσυστημάτων, τα οποία αντιμετωπίζονται ως περιοχές φυσικού αποθέματος. Δεν απαγορεύεται, επομένως, κατά τα αναφερόμενα στην σκέψη 8, η εντός αυτών περιορισμένη εγκατάσταση αιολικών σταθμών, υπό τις επίσης αναφερόμενες στην αυτή σκέψη προϋποθέσεις. Κατά τη γνώμη όμως του Προέδρου, προς την οποία συντάχθηκε και ο Πάρεδρος Κ. Κουσουλής, εν όψει α) του αριθμού αδειών εγκαταστάσεως αιολικών σταθμών που έχουν εκδοθεί και του μεγάλου αριθμού αιτήσεων για το σκοπό αυτό, οι οποίες εκκρεμούν στο νομό Βοιωτίας, όπου ευρίσκεται ο Δήμος Πλαταιών και θα εγκατασταθεί ο επίδικος ΑΣΠΗΕ (βλ. το Δ6/Φ17.174/047/12.1.2005 έγγραφο του Υπουργείου Αναπτύξεως και τον συνημμένο σε αυτόν πίνακα εξελίξεως αδειοδοτικής διαδικασίας), β) του ανωτέρω όλως γενικού και αορίστου σχεδιασμού ως προς την εκμετάλλευση της αιολικής ενέργειας και τις σχετικές ενεργειακές ανάγκες της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος που διαλαμβάνονται στο ανωτέρω Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας αυτής, και γ) της ελλείψεως οποιασδήποτε αναφοράς στο ανωτέρω πλαίσιο ως προς τις επιπτώσεις στην περιοχή του Νομού Βοιωτίας από την εγκατάσταση του συνόλου των ανωτέρω ανεμογεννητριών και στη φέρουσα ικανότητα της περιοχής στον τομέα αυτόν, δεν πληρούνται στη συγκεκριμένη περίπτωση οι προϋποθέσεις του νόμου για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών και άλλων επιπτώσεων από την εγκατάσταση του επίδικου έργου στην περιοχή. Θα έπρεπε, συνεπώς, να προηγηθεί της εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων και της άδειας εγκαταστάσεως συνολική μελέτη, με την οποία θα συνεκτιμώνται αφ’ ενός μεν οι ενεργειακές ανάγκες, τις οποίες πρόκειται να καλύψουν οι προς εγκατάσταση σταθμοί, αφ’ ετέρου δε οι επιπτώσεις στην περιοχή

από την εγκατάσταση του συνόλου των ανεμογεννητριών και θα προσδιορίζεται ο συνολικός αριθμός των αιολικών σταθμών και ανεμογεννητριών που μπορούν να εγκατασταθούν στην περιοχή, ενιαίως ή κατά τμήματα αυτής, χωρίς να σημειώνεται υπέρβαση της φέρουσας ικανότητάς της στον τομέα αυτόν (ΣΤΕ 2569/2004). Για το λόγο επομένως αυτό, που κατά τη μειοψηφούσα γνώμη προβάλλεται βασίμως, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις.

10. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, προεχόντως δε από τις προσβαλλόμενες πράξεις, η περιοχή όπου θα εγκατασταθεί και θα λειτουργήσει ο επίδικος Α.Σ.Π.Η.Ε., εκτάσεως 700 στρεμμάτων, καθώς και η περιοχή όπου θα κατασκευασθεί ο δρόμος προσβάσεως σε αυτόν, μήκους 5 χλμ. και πλάτους 5 μ., και η εσωτερική οδοποιία, είναι δημόσια δασική έκταση. Με την απόφαση 092435/275/26.2.2003 του Υφυπουργού Γεωργίας, επίκληση της οποίας γίνεται στο προοίμιο των προσβαλλομένων πράξεων, εγκρίθηκε η επέμβαση στην δασική αυτή έκταση. Στη μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων, η οποία υποβλήθηκε προκειμένου να εγκριθούν οι περιβαλλοντικοί όροι, γίνεται αναφορά στο δασικό χαρακτήρα της περιοχής, χωρίς όμως να διαλαμβάνεται κρίση εάν η εγκατάσταση του επίδικου Α.Σ.Π.Η.Ε. θα μπορούσε να γίνει σε άλλη, μη δασική περιοχή ή σε δασική μεν περιοχή αλλά με μικρότερη θυσία δασικής βλαστήσεως. Και τούτο διότι στο υπό τον τίτλο «Γεωγραφική θέση-έκταση-Διοικητική υπαγωγή» Κεφάλαιο 3 αυτής απλώς αναφέρεται ότι «Η επιλογή της θέσης έγινε μετά από σχολαστική εξέταση της περιοχής, ώστε να ικανοποιεί όλους τους περιορισμούς της σχετικής νομοθεσίας, να μην επηρεάσει το περιβάλλον, τους υπάρχοντες οικισμούς και τις εν γένει δραστηριότητες της ευρύτερης περιοχής». Ομοίως, καμία δεν διαλαμβάνεται σχετική κρίση και στην απόφαση εγκρίσεως της επεμβάσεως και στα προηγηθέντα αυτής έγγραφα της Διευθύνσεως Δασών της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (166/21.2.2001, 376/11.6.2001 και 1420/4.4.2002), στα δύο πρώτα των οποίων προτείνεται η μη έγκριση της επεμβάσεως. Υπό τα δεδομένα όμως αυτά οι προσβαλλόμενες πράξεις, στις οποίες πρέπει να συμπεριληφθεί, κατά τα αναφερόμενα στη σκέψη 2, και η ανωτέρω 092435/275/26.2.2003 απόφαση του Υφυπουργού Γεωργίας, είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένες (ΣΤΕ 2562/2004). Για το λόγο αυτό που προβάλλεται βασίμως, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση, να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις και να απορριφθεί η παρέμβαση. Κατά τη γνώμη όμως της Συμβούλου Αικ. Σακελλαροπούλου και των Παρέδρων, εφόσον η απόφαση περί εγκρίσεως της επεμβάσεως δεν προκύπτει, από την ερμηνεία του δικογράφου, ότι συμπροσβάλλεται, αποτελεί ατομική

διοικητική πράξη, η οποία, μη έχουσα ακυρωθεί δικαστικώς ή ανακληθεί διοικητικώς έχει το τεκμήριο της νομιμότητας. Τούτου δε έπεται ότι αποτελεί νόμιμο έρεισμα των προσβαλλομένων πράξεων, το οποίο δεν μπορεί να ελεγχθεί παρεμπιπτόντως επ' αφορμή αιτήσεως ακυρώσεως κατ' αυτών. Ήλλωστε, κατά τη γνώμη αυτή, οι προσβαλλόμενες πράξεις είναι επαρκώς αιτιολογημένες ως προς την επιλογή της περιοχής όπου θα εγκατασταθεί και λειτουργήσει ο επίδικος Α.Σ.Π.Η.Ε., εφ' όσον, όπως προκύπτει από την ανωτέρω Μ.Π.Ε., η επιλογή της περιοχής έγινε, αφού εξετάστηκε η μηδενική λύση και ύστερα από σχολαστική εξέταση, ώστε να μην επηρεάζονται το φυσικό περιβάλλον και οι εν γένει δραστηριότητες της εν λόγω περιοχής.

ΣτΕ 1133/2008

[Χώρος ανέγερσης Δημαρχείου]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*Εισηγητής: *Όλγα Παπαδοπούλου*Δικηγόροι: *Ι. Παϊτατζόγλου, Π. Χρυσστομίδης, Δ. Πρωτόπαπας*

Ο χώρος ανέγερσης του καταστήματος, όπου στεγάζονται οι κεντρικές υπηρεσίες του Δήμου, πρέπει να βρίσκεται εντός των ορίων του οικισμού που καθορίστηκε ως έδρα του. Μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, και εφόσον συντρέχουν πολεοδομικοί λόγοι που καθιστούν αδύνατη τη χωροθέτηση του κεντρικών υπηρεσιών του Δήμου εντός των ορίων αυτού του οικισμού, είναι δυνατόν να καθορισθεί μετά από έγκριση τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου άλλος χώρος προς ανέγερση του δημοτικού καταστήματος. Συνεπώς, είναι ακυρωτέα απόφαση περί καθορισμού του χώρου ανέγερσης του Δημαρχείου σε οικισμό που έπαυσε να αποτελεί έδρα του Δήμου.

Βασικές σκέψεις

3. Επειδή, με τις κρινόμενες αιτήσεις ζητείται η ακύρωση των εξής πράξεων, που περιγράφονται ειδικότερα στην προηγούμενη σκέψη: Με την πρώτη αίτηση [αριθμ. καταθέσεως Ε. 1461/2002] ζητείται η ακύρωση: α) των υπ' αριθμ. 14/24.1.2002 και 15/24.1.2002 αποφάσεων της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 Περιφέρειας Ηπείρου, β) των υπ' αριθμ. 187/2001 και 193/2001 αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη, και γ) της υπ' αριθμ. 2918/1972 αποφάσεως του Νομάρχη Ήρτας (Δ'140), με την οποία εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο του νέου οικισμού «Διάσελλο» του Νομού Ήρτας [ήδη οικισμός «Παναγιά»]. Με τη δεύτερη αίτηση [αριθμ. καταθέσεως Ε. 3487/2002] ζητείται η ακύρωση: α) της 47/2002 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, περί τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού «Παναγιά» στο ΟΤ 26, β) της ως άνω 2918/1972 αποφάσεως του Νομάρχη Ήρτας, γ) της 187/2001 αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου, και δ) της 1/27.2.2002 γνωμοδοτήσεως του Περιφερειακού ΣΧΟΠ Ηπείρου. Τέλος, με την τρίτη αίτηση [αριθμ. καταθέσεως Ε. 5173/2002] ζητείται η ακύρωση: α) της 2169/3.6.2002 περιλήψεως της διακηρύξεως για την ανάδειξη αναδόχου του έργου «Κατασκευή Δημαρχείου», β) του από 26.2.2002 σχετικού πρακτικού της επιτροπής διαγωνισμού, γ) της 62/29.6.2002 αποφάσεως της Δημαρχιακής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκε το προαναφερθέν πρακτικό της επιτροπής διαγωνισμού, δ) της 104/2002 οικοδομικής αδειάς, ε) της 2918/1972 αποφάσεως του Νομάρχη Ήρτας, και στ) της 47/2002 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου.

5. Επειδή, στην παρ. 7 του άρθρου 14 του π.δ. 18/1989 (Α' 8), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 του ν. 2944/2001 (Α'222), ορίζονται τα εξής: «Αν με το ίδιο δικόγραφο προσβάλλονται πράξεις που ανήκουν στην αρμοδιότητα περισσότερων Τμημάτων, η υπόθεση εισάγεται στο Τμήμα που είναι αρμόδιο για τη χρονολογικά προηγούμενη πράξη και εκδικάζεται από αυτό. Αν η πράξη αυτή προσβάλλεται απαραδέκτως, το Τμήμα μπορεί είτε να εκδικάσει εξ ολοκλήρου την υπόθεση είτε να την παραπέμψει κατά τα λοιπά στον αρμόδιο σχηματισμό. Οι

διατάξεις για το απαράδεκτο λόγω έλλειψης συνάφειας εφαρμόζονται και στην περίπτωση αυτή ...». Περαιτέρω, στο π.δ. 361/2001 (Α'244) ορίζεται ότι στο Ε' Τμήμα του Συμβουλίου της Επικρατείας «υπάγονται τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που αφορούν διαφορές οι οποίες ανακύπτουν από την εφαρμογή της νομοθεσίας για: α)... ε) τη χωροταξία, την πολεοδομία και τη δόμηση γενικά ...» (άρθρο 5 παρ. 1), ενώ στο Δ' Τμήμα του Δικαστηρίου «υπάγονται τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που αφορούν διαφορές οι οποίες δεν ανήκουν στην αρμοδιότητα των άλλων Τμημάτων ...» (άρθρο 4 παρ. 1), καθώς και «οι αιτήσεις ακυρώσεως κατά πράξεων της διαδικασίας που προηγείται της σύναψης σύμβασης του Δημοσίου, οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των λοιπών νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου» (άρθρο 4 παρ. 2).

6. Επειδή, χρονικώς προηγούμενη από τις προσβαλλόμενες με τις κρινόμενες αιτήσεις πράξη είναι η 2918/1972 απόφαση του Νομάρχη Ήρτας, με την οποία εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο του νέου οικισμού «Διάσελλο» και καθορίσθηκαν οι όροι δομήσεως του οικισμού αυτού. Η πράξη αυτή υπάγεται στην αρμοδιότητα του Ε' Τμήματος του Δικαστηρίου, σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 1 του π.δ. 361/2001. Εξ άλλου, ναι μεν, όπως θα εκτεθεί κατωτέρω, η προαναφερθείσα πράξη προσβάλλεται απαραδέκτως, πλην το Τμήμα, για λόγους οικονομίας της δίκης, κρίνει ότι πρέπει να κρατήσει και να εκδικάσει στο σύνολό της την υπόθεση, σύμφωνα με τις εκτεθείσες στην προηγούμενη σκέψη διατάξεις.

8. Επειδή, αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση της κρινομένης αιτήσεως ακυρώσεως είναι, καθ' ο μέρος αυτή στρέφεται κατά της 104/2002 οικοδομικής αδείας, το Διοικητικό Εφετείο Πατρών (βλ. άρθρο 1 παρ. 1 περ. θ' του ν. 702/1977 [Α' 268], όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 2944/2001 [Α' 222]). Λόγω, όμως, της συνάφειας της οικοδομικής αυτής αδείας με τις λοιπές προσβαλλόμενες πράξεις, συντρέχει ειδικός λόγος, συνιστάμενος στην οικονομία της δίκης, να διακρατηθεί η υπόθεση και να εκδικασθεί, στο σύνολό της, από το Συμβούλιο της Επικρατείας, σύμφωνα με το άρθρο 34 παρ. 1 του ν. 1968/1991 (Α' 50) (βλ. ΣΕ 3487/2003 κ.ά.).

10. Επειδή, οι 187/2001 και 193/2001 αποφάσεις του Δημοτικού Συμβουλίου, με τις οποίες, όπως προεκτέθηκε, το όργανο αυτό γνωμοδότησε να χαρακτηριστεί συγκεκριμένη έκταση, ευρισκόμενη στον οικισμό «Παναγιά», ως χώρος για την ανέγερση Δημαρχείου, καθώς και η συναφής 1/27.2.2002 γνωμοδότηση του

Περιφερειακού ΣΧΟΠ Ηπείρου, που μνημονεύονται στο προοίμιο της 47/2002 αποφάσεως του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, περί τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού «Παναγιά» στο ΟΤ 26, στερούνται εκτελεστότητας και προσβάλλονται, για τον λόγο αυτό, απαραδέκτως. Απαραδέκτως προσβάλλονται, εξ άλλου, και οι 14/24.1.2002 και 15/24.1.2002 αποφάσεις της Επιτροπής του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 Περιφέρειας Ηπείρου, με τις οποίες απορρίφθηκαν προσφυγές του αιτούντος κατά των ανωτέρω, μη εκτελεστών, πράξεων του Δημοτικού Συμβουλίου.

11. Επειδή, η 2918/1972 απόφαση του Νομάρχη Ήρτας (Δ' 140), με την οποία εγκρίθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο του νέου οικισμού «Διάσελλο» και καθορίσθηκαν οι όροι δομήσεως του οικισμού αυτού, προσβάλλεται εκπροθέσμως, μετά πάροδο χρονικού διαστήματος τριάντα περίπου ετών από τη δημοσίευσή της στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

12. Επειδή, η προαναφερθείσα 47/2002 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, με την οποία τροποποιήθηκε το ρυμοτομικό σχέδιο στο ΟΤ 26 για τον καθορισμό χώρου ανεγέρσεως Δημαρχείου και η 104/2002 οικοδομική άδεια για την ανέγερση Δημαρχείου στο εν λόγω ΟΤ, συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις, παραδεκτώς προσβαλλόμενες, με την δεύτερη και την τρίτη από τις κρινόμενες αιτήσεις, αντιστοίχως.

13. Επειδή, απαραδέκτως προσβάλλονται η 2169/3.6.2002 περίληψη της διακηρύξεως για την ανάδειξη αναδόχου του έργου «Κατασκευή Δημαρχείου» και το από 26.2.2002 πρακτικό της επιτροπής του διεξαχθέντος δυνάμει της ανωτέρω διακηρύξεως διαγωνισμού, ως ενσωματωθείσες στην 62/29.6.2002 απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκε το πρακτικό της επιτροπής διαγωνισμού για την ανάδειξη του αναδόχου κατασκευής του Δημαρχείου. Η τελευταία αυτή απόφαση αποτελεί τη μόνη εκτελεστή και παραδεκτώς προσβαλλόμενη με την τρίτη αίτηση ακυρώσεως πράξη.

14. Επειδή, οι παραδεκτώς, κατά τα ανωτέρω, προσβαλλόμενες πράξεις, ήτοι η 47/2002 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, περί τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού «Παναγιά», η 104/2002 οικοδομική άδεια για την ανέγερση Δημαρχείου και η 62/29.6.2002 απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκε το πρακτικό της επιτροπής διαγωνισμού για την ανάδειξη

αναδόχου κατασκευής του Δημαρχείου, είναι συναφείς, προσβάλλονται δε με έννομο συμφέρον από τον αιτούντα, δημότη του Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη, ο οποίος είχε ασκήσει άλλη, αυτοτελή αίτηση ακυρώσεως κατά του π.δ. 258/2001, περί μεταφοράς της έδρας του ως άνω Δήμου από τον οικισμό «Διάσελλο» στον οικισμό «Παναγιά», και ο οποίος υποστηρίζει ότι μη νομίμως καθορίσθηκε ο οικισμός «Παναγιά» ως χώρος ανεγέρσεως του Δημαρχείου, αντί του οικισμού «Διάσελλο» (πρβλ. ΣΕ 3068/2001 επτ).

15. Επειδή, με το άρθρο 1 του ν. 2539/1997 συνεστήθησαν στους νομούς της Χώρας οι πρωτοβάθμιοι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοικήσεως και ορίσθηκε η έδρα τους. Στο Νομό Ήρτας συνεστήθη, όπως προαναφέρθηκε, ο Δήμος Γεωργίου Καραϊσκάκη, έδρα δε του νέου Δήμου ορίσθηκε, με τον ίδιο νόμο, ο οικισμός «Διάσελλο» της τέως ομώνυμης Κοινότητας. Περαιτέρω, στο άρθρο 2 του νόμου αυτού ορίζεται ότι «[τ]ο σύνολο των εδαφικών περιφερειών των ΟΤΑ που συνενώνονται σε νέο δήμο ή κοινότητα, καθώς και των συνοικισμών που προσαρτώνται, αποτελεί την ενιαία εδαφική περιφέρεια του νέου αυτού ΟΤΑ» (παρ. 8), ότι «[σ]τους δήμους και τις κοινότητες που συνιστώνται με [το ν. 2539/1997] η εδαφική περιφέρεια κάθε καταργούμενου ΟΤΑ και κάθε προσαρτώμενου συνοικισμού αποτελεί υποδιαίρεση της ενιαίας εδαφικής περιφέρειας του νέου δήμου ή κοινότητας και προσδιορίζεται με τον όρο δημοτικό ή κοινοτικό διαμέρισμα, το οποίο περιλαμβάνει και τον πληθυσμό του καταργηθέντος ΟΤΑ ή προσαρτηθέντος συνοικισμού» (παρ. 10) και ότι «[έ]δρα κατά το άρθρο 1 του [ν. 2539/1997] είναι ο συνοικισμός στον οποίο εγκαθίστανται οι κεντρικές υπηρεσίες του Δήμου» (παρ. 12). Κατά το άρθρο 11 δε του ανωτέρω νόμου, «[η] διοικητική εξυπηρέτηση των κατοίκων γίνεται από το προσωπικό των αρμοδίων υπηρεσιών του δήμου, οι οποίες μπορεί να εγκαθίστανται στα δημοτικά διαμερίσματα, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος νόμου, του ισχύοντος κάθε φορά δημοτικού και κοινοτικού κώδικα και του οργανισμού εσωτερικής υπηρεσίας του δήμου» (παρ. 1). Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 105 παρ. 1 του π.δ/τος 410/1995 (Α' 231), που εφαρμόζεται αναλόγως και στους δήμους δυνάμει του άρθρου 119 του αυτού π.δ/τος, «[ο]ι κοινότητες είναι υποχρεωμένες να έχουν στην έδρα τους ιδιαίτερο κατάστημα για τη στέγαση και τη λειτουργία των υπηρεσιών τους». Περαιτέρω, τα π.δ. της 24.4/3.5.1985 (Δ' 181) και 20/30.8.1985 (Δ' 414) ρυθμίζουν τα σχετικά με τον καθορισμό των ορίων και την πολεοδόμηση των οικισμών, οι οποίοι, κατά την εκάστοτε τελευταία απογραφή, έχουν πληθυσμό μέχρι και 2000 κατοίκους (βλ. ήδη τα άρθρα 79 επ. του Κώδικα βασικής πολεοδομικής

νομοθεσίας [ΚΒΠΝ, π.δ. της 14/27.7.1997, Δ' 580]). Ειδικότερα, σύμφωνα με τα ανωτέρω διατάγματα, η πολεοδόμηση ή η επέκταση των οικισμών αυτών γίνεται με την έγκριση σχετικής πολεοδομικής μελέτης, που έχει τις συνέπειες εγκρίσεως σχεδίου πόλεως κατά τις διατάξεις του ν.δ. της 17.7/16.8.1923. Σύμφωνα δε με τα άρθρα 2 παρ. 1 και 29 του ν.δ. της 17.7/16.8.1923 (Α' 228), και τα άρθρα 6 και 26 του ν. 1337/1983 (Α' 33) (βλ. ήδη τα άρθρα 152 παρ. 10, 153 παρ. 1, 38 παρ. 2, 43 παρ. 4 και 114 του ΚΒΠΝ), ο καθορισμός των χώρων ανεγέρσεως των κτηρίων που εξυπηρετούν δημόσιο, δημοτικό ή κοινωφελή σκοπό υπόκειται σε πολεοδομικό σχεδιασμό. Οι χώροι αυτοί πρέπει να καθορίζονται κατ' αρχήν σε περιοχές με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο, κατ' εξαίρεση δε, σε περίπτωση δηλαδή κατά την οποία αυτό είναι ανέφικτο ή ιδιαίτερα δυσχερές, επιτρέπεται ο καθορισμός τους σε περιοχές εκτός σχεδίου, με την έγκριση τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου (βλ. ΣΕ 3068/2001 επτ).

16. Επειδή, όπως έχει κριθεί, από το συνδυασμό των διατάξεων που παρατίθενται ανωτέρω συνάγεται ότι ο χώρος ανεγέρσεως του καταστήματος όπου στεγάζονται οι κεντρικές υπηρεσίες του Δήμου πρέπει, κατ' αρχήν, να ευρίσκεται εντός των ορίων του οικισμού που καθορίστηκε ως έδρα του Δήμου. Σε εξαιρετικές μόνο περιπτώσεις, εάν συντρέχουν πολεοδομικοί λόγοι που καθιστούν αδύνατη τη χωροθέτηση του κεντρικών υπηρεσιών του Δήμου εντός των ορίων του οικισμού αυτού, είναι δυνατόν να καθορισθεί άλλος χώρος προς ανέγερση του δημοτικού καταστήματος, αλλά μόνο με έγκριση τοπικού ρυμοτομικού σχεδίου για το σκοπό αυτόν (βλ. ΣΕ 3068/2001 επτ, 3362/2000).

17. Επειδή, από το ιστορικό της υποθέσεως ....., προκύπτει ότι η τροποποίηση, με την 47/2002 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, του ρυμοτομικού σχεδίου του οικισμού «Παναγιά» στο ΟΤ 26, προκειμένου να καθορισθεί ο χώρος ανεγέρσεως του Δημαρχείου του Δήμου Γεωργίου Καραϊσκάκη και οι όροι δομήσεως του, έγινε μετά την έκδοση του π.δ. 258/2001, περί μεταφοράς της έδρας του Δήμου από τον οικισμό «Διάσελλο» στον οικισμό «Παναγιά», προκειμένου να κατασκευασθεί το Δημαρχείο στην ορισθείσα με το διάταγμα αυτό νέα έδρα του Δήμου. Εφόσον, όμως, με την υπ' αριθμ. 3400/2006 απόφαση του Γ' Τμήματος του Δικαστηρίου, το προαναφερθέν π.δ. 258/2001 ακυρώθηκε, έδρα δε του Δήμου εξακολουθεί να είναι ο οικισμός «Διάσελλο», που ορίστηκε με το ν. 2539/1997, η ανωτέρω απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου περί καθορισμού του

χώρου ανεγέρσεως του Δημαρχείου σε οικισμό που δεν αποτελεί πλέον την έδρα του Δήμου καθίσταται ακυρωτέα, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη. Περαιτέρω δε, πρέπει επίσης να ακυρωθούν και οι ερειδόμενες στην απόφαση αυτή του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας υπ' αριθμ. 104/2002 οικοδομική άδεια και υπ' αριθμ. 62/29.6.2002 απόφαση της Δημαρχιακής Επιτροπής.

Σχόλιο

1. Το Ε΄ Τμήμα του Συμβουλίου Επικρατείας έκρινε διαφορά που ανέκυψε με αφορμή τον καθορισμό χώρου για την ανέγερση δημοτικού καταστήματος. Υποβλήθηκαν σχετικά τρεις αιτήσεις ακυρώσεως κατά πράξεων της διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η εκδίκασή τους ανήκει στην αρμοδιότητα περισσοτέρων Τμημάτων του Δικαστηρίου.

Στην περίπτωση αυτή, η διαφορά κρίνεται από το Τμήμα που είναι αρμόδιο να εξετάσει την πρώτη χρονικά από τις προσβαλλόμενες (άρθρο 14 παρ. 7 του π.δ. 18/1989, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 7 του ν. 2944/2001). Εάν η αίτηση θεωρηθεί στο συγκεκριμένο σημείο της απαράδεκτη, η αρμοδιότητα καθορίζεται με κριτήριο την οικονομία της δίκης. Εν προκειμένω την υπόθεση κρατεί και εκδικάζει το ίδιο Τμήμα του Συμβουλίου Επικρατείας ή την παραπέμπει στο Διοικητικό Εφετείο.

Ο έλεγχος νομιμότητας οικοδομικής άδειας ανήκει στο οικείο Διοικητικό Εφετείο. Μπορεί όμως να επιληφθεί και το Συμβούλιο Επικρατείας, όταν η προσβαλλόμενη είναι συναφής με τις λοιπές (συμπροσβαλλόμενες) και, επιπλέον, συντρέχει ειδικός προς τούτο λόγος, λ.χ. η οικονομία της δίκης. Επειδή και οι δύο προϋποθέσεις πληρούνταν στην κρινόμενη υπόθεση, το Ε΄ Τμήμα την κράτησε και τη δίκασε.

2. Με το «πρόγραμμα Ι. Καποδίστριας» αναμορφώθηκε άρδην ο αυτοδιοικητικός χάρτης της χώρας, καθώς ο αριθμός των δήμων και των κοινοτήτων μειώθηκε δραστικά. Από την αναγκαστική συνένωσή τους προέκυψαν πρωτοβάθμιοι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ευρύτερα γεωγραφικά όρια. Ως έδρα έχουν το συνοικισμό, όπου εγκαθίστανται σε ιδιαίτερο κατάστημα οι κεντρικές υπηρεσίες τους (άρθρο 1 παρ. 12 του ν. 2539/1997).

Όσοι χώροι εξυπηρετούν δημόσιο σκοπό, όπως τα καταστήματα στέγασης και λειτουργίας των υπηρεσιών δήμου, υπόκεινται σε πολεοδομικό σχεδιασμό. Πρέπει γι' αυτό να ανεγείρονται, όπως γίνεται παγίως δεκτό, σε περιοχές με εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο. Κατ' εξαίρεση όμως μπορεί να βρίσκονται και εκτός σχεδίου, αρκεί να έχει εγκριθεί τοπικό ρυμοτομικό σχέδιο. Εάν έτσι δεν είναι δυνατή για πολεοδομικούς λόγους η χωροθέτηση των κεντρικών υπηρεσιών δήμου εντός των ορίων της έδρας του, το δημοτικό κατάστημα επιτρέπεται να χωροθετηθεί και να κατασκευαστεί μόνο σε περιοχή με εγκεκριμένο τοπικό ρυμοτομικό σχέδιο.

Στην επίδικη υπόθεση η έδρα «καποδιστριακού» δήμου μεταφέρθηκε με το π.δ. 258/2001 σε άλλο οικισμό και έτσι ανέκυψε ανάγκη μεταστέγασης των υπηρεσιών του σε νέο κατάστημα. Προς τούτο ο Γενικός Γραμματέας της Περιφέρειας Ηπείρου τροποποίησε το (τοπικό) ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής, εκδίδοντας σχετική πράξη. Το παραπάνω διάταγμα ακυρώθηκε στη συνέχεια με την απόφαση 3400/2006 του Γ' Τμήματος

Έως την έκδοση νέου διατάγματος έδρα του δήμου παραμένει η προβλεπόμενη στο άρθρο 1 του ν. 2539/1997. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, δεν ήταν δυνατό να τεθεί ζήτημα ανέγερσης δημοτικού καταστήματος σε άλλο οικισμό. Συνεπώς, η επίδικη πράξη του Γενικού Γραμματέα κρίθηκε ορθά ακυρωτέα, όπως επίσης όλες οι συμπροσβαλλόμενες που την εξειδικεύουν και ερείδονται σε αυτήν, δηλαδή η οικοδομική άδεια και η απόφαση της Δημορχιακής Επιτροπής.

Θανάσης Ξηρός

Δικηγόρος - Δ.Ν.

ΣΤΕ 1129/2008

[Ήδεις ανέγερσης και λειτουργίας Σούπερ Μάρκετ Τροφίμων]

Πρόεδρος: Π. Πικραμμένος

Εισηγητής: Όλγα Παπαδοπούλου

Δικηγόροι: Θεοχάρης Μελισάρης

Συνιδιοκτήτες ακινήτου που δεν κλήθηκαν να μετάσχουν ως παρεμβαίνοντες στην ακυρωτική δίκη κατά της οικοδομικής άδειας που χορηγήθηκε στη συνιδιοκτήτρια λόγω εργολαβικής συμφωνίας (αντιπαροχή) νομιμοποιούνται να ασκήσουν τριτανακοπή.

Οι γενικές ρυθμίσεις του ΓΠΣ, με τις οποίες ορίζεται ότι στις εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του περιοχές επιτρέπονται οι χρήσεις γενικής κατοικίας και πολεοδομικού κέντρου, δεν έχουν την έννοια ότι καταργούν προγενέστερη κανονιστική ρύθμιση που απαγορεύει την ανέγερση καταστημάτων στα οικόπεδα με πρόσωπο επί ορισμένης εθνικής οδού. Ο περιορισμός αυτός είναι ειδικός και η εφαρμογή του δεν εξαρτάται από τον τυπικό χαρακτηρισμό του υπόψη οδικού άξονα ως εθνικής οδού, ενώ δεν εξαιρούνται από την εφαρμογή του τα διαμπερή ή γωνιακά ακίνητα.

Βασικές σκέψεις

6. Επειδή, εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την 102/18.5.1992 άδεια οικοδομής του Γραφείου Πολεοδομίας Τριφυλίας είχε επιτραπεί, αρχικώς, στον Χ. Σ. η ανέγερση ισογείων καταστημάτων, με τμήμα υπογείου, σε ακίνητο ευρισκόμενο σε εντός σχεδίου περιοχή της Κυπαρισσίας. Ο Χ. Σ.

ανέθεσε ακολούθως στην εταιρεία Α, όπως με δικά της έξοδα και φροντίδες κατασκευάσει πολυκατοικία στο ως άνω ακίνητο, παρακρατώντας αυτός συνολικά την κυριότητα των 400/1000 εξ αδιαιρέτου του ακινήτου και την αντιστοιχούσα στο ποσοστό αυτό οριζόντια ιδιοκτησία, καθώς και τα ανάλογα κοινόκτητα και κοινόχρηστα και μεταβιβάζοντας, ως εργολαβικό αντάλλαγμα, στην ανωτέρω εταιρεία την κυριότητα των 600/1000 εξ αδιαιρέτου του ακινήτου και την αντίστοιχη οριζόντια ιδιοκτησία, καθώς και τα ανάλογα κοινόκτητα και κοινόχρηστα, σύμφωνα με το υπ' αριθμ. 16.258/1993 προσύμφωνο και εργολαβικό συμβόλαιο της συμβολαιογράφου Αθηνών Ειρήνης Ξηροκώστα-Τζίνου και την υπ' αριθμ. 16.858/1995 πράξη συστάσεως οριζοντίου ιδιοκτησίας της ίδιας συμβολαιογράφου. Οι πράξεις αυτές διορθώθηκαν, ως προς την επιφάνεια του οικοπέδου και των οριζοντίων ιδιοκτησιών, με την υπ' αριθμ. 16.963/18.5.1996 συμβολαιογραφική πράξη της προαναφερθείσης συμβολαιογράφου, συναφθείσα μεταξύ της ανωτέρω εργολήπτριας εταιρείας και των ήδη ανακοπτόντων Α. Σ. και Α. Σ., μοναδικών κληρονόμων του θανόντος στις 2.3.1996 Χ. Σ. Αργότερα, με το από 20.5.1996 ιδιωτικό συμφωνητικό, οι ανακόπτοντες εκμίσθωσαν στην εταιρεία «ΑΕ ΑΤΛΑΝΤΙΚ» κατάστημά τους, που επρόκειτο να ανεγερθεί στο ανωτέρω ακίνητο, δυνάμει της προαναφερθείσας 102/18.5.1992 άδειας οικοδομής. Περαιτέρω, κατόπιν αιτήσεως της ανωτέρω εργολήπτριας εταιρείας, με την 1823/31.1.1997 πράξη του Γραφείου Πολεοδομίας Τριφυλίας αναθεωρήθηκε η 102/18.5.1992 άδεια οικοδομής, η οποία είχε ήδη αναθεωρηθεί προηγουμένως με την 2086/18.5.1996 πράξη. Η αναθεώρηση αυτή κρίθηκε αναγκαία λόγω της σμικρύνσεως του περιγράμματος του κτηρίου και των αλλαγών στις διαστάσεις και το σχήμα του οικοπέδου. Εξ άλλου, με την 27/26.2.1997 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Κυπαρισσίας χορηγήθηκε στην εταιρεία Α άδεια λειτουργίας καταστήματος τροφίμων. Με την 17.171/31.3.1997 πράξη της αυτής συμβολαιογράφου οι ανακόπτοντες μεταβίβασαν, προς εκπλήρωση των αναληφθεισών υποχρεώσεών τους, στην ως άνω εταιρεία, ως εργολαβικό αντάλλαγμα, το προαναφερθέν ποσοστό εξ αδιαιρέτου ιδιοκτησίας του ακινήτου και τις αντίστοιχες οριζόντιες ιδιοκτησίες, από τις κατασκευασθείσες με φροντίδα και δαπάνες της. Αίτηση ακυρώσεως, ασκηθείσα κατά της 1823/31.1.1997 πράξεως αναθεωρήσεως της 102/18.5.1992 οικοδομικής αδείας και της 27/26.2.1997 αποφάσεως του Δημοτικού Συμβουλίου Κυπαρισσίας, έγινε δεκτή με την ανακοπτομένη απόφαση του Δικαστηρίου. Εξάλλου, η εταιρεία Α είχε ασκήσει παρέμβαση στη δίκη, κατά την οποία εκδόθηκε η ανακοπτομένη απόφαση υπέρ του κύρους των προσβληθεισών πράξεων. Οι ανακόπτοντες όμως δεν είχαν ασκήσει παρέμβαση στην ακυρωτική εκείνη δίκη, ούτε

είχαν κληθεί προς τούτο, επικαλούνται δε για τη νομιμοποίησή τους ότι είναι συγκύριοι του ακινήτου, στο οποίο ανεγέρθηκε η επίδικη οικοδομή. Υπό τα ανωτέρω δεδομένα, οι ανακόπτοντες νομιμοποιούνται στην άσκηση της κρινόμενης τριτανακοπής, σύμφωνα με το παρατεθέν σε προηγούμενη σκέψη άρθρο 51 παρ. 1 του π.δ/τος 18/1989, ερμηνευόμενο ενόψει και του άρθρου 20 παρ. 1 του Συντάγματος, με το οποίο κατοχυρώνεται το δικαίωμα προς παροχή έννομης προστασίας από τα δικαστήρια, καθόσον δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αυτοί εκπροσωπήθηκαν στην ακυρωτική δίκη από την εταιρεία Α, με την οποία ενδέχεται να έχουν διϊστάμενα ή και αντιτιθέμενα συμφέροντα. Συνεπώς, η κρινόμενη τριτανακοπή, η οποία ασκείται κατά τα λοιπά παραδεκτώς, είναι εξεταστέα κατ' ουσίαν (πρβλ. ΣΕ 601/2002 επτ, 885/2004). Κατά τη γνώμη, όμως, της Παρέδρου Όλγας Παπαδοπούλου, η τριτανακοπή συνιστά έκτακτο ένδικο μέσο, με το οποίο επιδιώκεται η εξαφάνιση της ακυρωτικής αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας και όχι ένδικο βοήθημα, με το οποίο εισάγεται η διαφορά ενώπιον του Δικαστηρίου. Εξ άλλου, το Συμβούλιο της Επικρατείας, καλούμενο να εξετάσει τη νομιμότητα ή μη διοικητικής πράξεως, εφαρμόζει αντικειμενικώς το νόμο, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των διαδίκων, μη δεσμευόμενο όμως από τις προτάσεις και τις αντιλήψεις τους. Εν προκειμένω, μεταξύ των ανακοπτόντων και της εταιρείας που είχε ασκήσει παρέμβαση στην ακυρωτική δίκη, κατά την οποία εκδόθηκε η ανακοπτομένη, υφίσταται νομική σχέση που δημιουργήθηκε όχι από το νόμο, αλλά με το προαναφερθέν εργολαβικό συμβόλαιο, ενώ από τον φάκελο δεν προκύπτει ούτε οι ανακόπτοντες προβάλλουν ή επικαλούνται στοιχεία περί του ότι η σχέση αυτή έχει διαρραγεί. Ως προς το αντικείμενο της αρχικής δίκης, οι ανακόπτοντες, σε σχέση με την παρεμβάσα στη δίκη εκείνη εταιρεία, έχουν συμφέρον όχι αυθύπαρκτο, αλλά, σύμφωνα με την μεταξύ τους αναφερθείσα συμβατική σχέση, ταυτιζόμενο από νομική άποψη, αφού συμφέρον και των δύο είναι η διατήρηση του κύρους της πράξεως αναθεωρήσεως, ώστε βάσει αυτής να εκτελεσθεί το έργο της ανεγέρσεως της οικοδομής και να καταστεί δυνατή η λειτουργία στην οικοδομή αυτή του επίδικου καταστήματος. Το συμφέρον, όμως, αυτό, το οποίο εθίγη από την τριτανακοπτομένη, έχει ήδη προασπίσει στην αρχική δίκη η εργολήπτρια και δικαιούχος της αναθεωρήσεως της άδειας οικοδομής και της άδειας λειτουργίας του καταστήματος εταιρεία, με παρέμβασή της κατά τη δίκη εκείνη υπέρ της Διοικήσεως. Ως εκ τούτου, η εταιρεία αυτή με την παρέμβασή της στην ακυρωτική δίκη εκπροσώπησε και τα συμφέροντα των ανακοπτόντων, οι οποίοι, συνεπώς, δεν έχουν την κατ' άρθρο 51 παρ. 1 του π. δ/τος 18/1989 ιδιότητα του τρίτου. Εν όψει των ανωτέρω, κατά τη γνώμη αυτή, η κρινόμενη τριτανακοπή θα

έπρεπε να απορριφθεί ως απαράδεκτη (βλ. ΣΕ 1753/1988, 4038/2001 επτ).

7. Επειδή, το π.δ. της 23.9/19.10.1978 «Περί επεκτάσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Κυπαρισσίας Μεσσηνίας και καθορισμού των όρων και περιορισμών δομήσεως των οικοπέδων αυτού» (Δ' 541), το οποίο εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση των διατάξεων του ν.δ. της 17.7-16.8.1923 (Α' 228), ορίζει στο άρθρο 3 παρ. 7 ότι «Απαγορεύεται η ανέγερσις καταστημάτων επί οικοπέδων εχόντων πρόσωπον επί της εθνικής οδού Πύργου-Κυπαρισσίας». Εξ άλλου, με την υπ' αριθμ. 728884/1991 απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων (Δ' 516), εκδοθείσα δυνάμει των διατάξεων του άρθρου 3 του ν. 1337/1983 (Α' 33), εγκρίθηκε το γενικό πολεοδομικό σχέδιο του οικισμού Κυπαρισσίας, ορίσθηκε δε ότι στις εντός του ΓΠΣ περιοχές «Επιτρέπονται οι χρήσεις γενικής κατοικίας και πολεοδομικού κέντρου, όπως προσδιορίζονται από τα άρθρα 3 και 4 του από 23.2.1987 π. δ/τος (Δ' 166)», καθώς και «χωροθέτηση αθλητικών εγκαταστάσεων και κυρίως ναυταθλητικών εγκαταστάσεων στην παραλιακή ζώνη αναψυχής, δημιουργία χώρων αθλοπαιδιών σε όλα τα δημοτικά σχολεία, δημιουργία πνευματικού κέντρου κοντά στο υπάρχον κέντρο της παραδοσιακής παλιάς πόλης, δημιουργία βρεφονηπιακών σταθμών και νηπιαγωγείων στους ίδιους χώρους, δημιουργία κοινόχρηστου πρασίνου στην πολεοδομική ενότητα 'Πάνω Πόλη' στο χώρο του νεκροταφείου μετά την απομάκρυνση του, καθορισμός κέντρου βιοτεχνίας, χονδρικού εμπορίου και βιοτεχνικού πάρκου βορειοδυτικά της εθνικής οδού ...». Με την 102/18.5.1992 οικοδομική άδεια του Γραφείου Πολεοδομίας Τριφυλίας, όπως αντικαταστάθηκε με την 1823/31.1.1997 πράξη αναθεωρήσεώς της, επετράπη η ανέγερση καταστημάτων στο εντός σχεδίου πόλεως ακίνητο των ανακοπτόντων στην Κυπαρισσία, το οποίο, όπως προκύπτει από το στέλεχος της οικοδομικής αδείας και το τοπογραφικό διάγραμμα που τη συνοδεύει, έχει πρόσωπο επί της εθνικής οδού Πύργου-Κυπαρισσίας (βλ. και το 548/285/27.8.1997 έγγραφο του Γραφείου Πολεοδομίας Κυπαρισσίας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας). Ακολούθως, με την 27/26.2.1997 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Κυπαρισσίας χορηγήθηκε, κατά τα προαναφερθέντα, στην εταιρεία Α άδεια λειτουργίας καταστήματος «Σούπερ Μάρκετ Τροφίμων», στην ανεγειρόμενη δυνάμει της ανωτέρω αδείας οικοδομή. Οι προαναφερθείσες οικοδομική άδεια και άδεια λειτουργίας καταστήματος ακυρώθηκαν με την ανακοπτομένη απόφαση, κριθέντος ότι «αντιβαίνουν ευθέως στις διατάξεις του π. δ/τος της 23.9/19.10.1978», συγκεκριμένα δε στο άρθρο 3 παρ. 7 αυτού, το οποίο, όπως προεκτέθηκε, απαγορεύει την ανέγερση «καταστημάτων επί οικοπέδων εχόντων

πρόσωπον επί της εθνικής οδού Πύργου-Κυπαρισσίας». Μετά την δημοσίευση της ακυρωτικής αποφάσεως επιχειρήθηκε η τροποποίηση του π. δ/τος της 23.9/19.10.1978. Ειδικότερα, με την υπ' αριθμ. 951/2001 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Πελοποννήσου (Δ' 349) ορίσθηκαν τα εξής: «Εγκρίνουμε την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου του Δήμου Κυπαρισσίας ... για την κατάργηση της απαγόρευσης ανέγερσης καταστημάτων σε οικόπεδα με πρόσωπο επί της Εθνικής οδού Πύργου-Κυπαρισσίας και [την εφαρμογή] της χρήσης γενικής κατοικίας, όπως προβλέπεται στην [728884/1991 υπουργική απόφαση] περί εγκρίσεως ΓΠΣ του Δήμου Κυπαρισσίας, διότι α) είναι σύμφωνη με τις διατάξεις και κατευθύνσεις του εγκεκριμένου ΓΠΣ, και β) δεν επιφέρει τροποποίηση των ισχυόντων όρων δόμησης ούτε αλλαγή χρήσεων της περιοχής δυσμενέστερη για το φυσικό και δομημένο περιβάλλον». Η τροποποίηση αυτή ακυρώθηκε με την 2131/2002 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

8. Επειδή, προβάλλεται ότι η διάταξη του άρθρου 3 παρ. 7 του π. δ/τος της 23.9/19.10.1978 καταργήθηκε μετά την έγκριση, με την 728884/1991 υπουργική απόφαση, του ΓΠΣ του Δήμου Κυπαρισσίας, και ότι πλέον οι χρήσεις γης στην επίδικη περιοχή ρυθμίζονται από τα οριζόμενα στην απόφαση αυτή. Συνεπώς, κατά τους ισχυρισμούς των ανακοπτόντων, επιτρέπεται ήδη η ανέγερση και λειτουργία καταστημάτων και στα ακίνητα που έχουν πρόσωπο επί της εθνικής οδού Πύργου-Κυπαρισσίας, έσφαλε δε η ανακοπτομένη δεχθείσα το αντίθετο. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί, ως αβάσιμος, διότι οι γενικές ρυθμίσεις του ΓΠΣ, με τις οποίες ορίζεται ότι στις εμπίπτουσες στο πεδίο εφαρμογής του περιοχές επιτρέπονται οι χρήσεις γενικής κατοικίας και πολεοδομικού κέντρου δεν έχουν πάντως την έννοια ότι καταργούν τον συγκεκριμένο περιορισμό που προβλέπεται στο π.δ. της 23.9/19.10.1978 και απαγορεύει την ανέγερση καταστημάτων στα οικόπεδα που έχουν πρόσωπο επί της εθνικής οδού Πύργου-Κυπαρισσίας, δεδομένου ότι ο περιορισμός αυτός είναι ειδικός.

9. Επειδή, προβάλλεται ότι η οδός Πύργου-Κυπαρισσίας δεν έχει αναγνωρισθεί ως εθνική οδός κατά την προβλεπόμενη στο νόμο ειδική διαδικασία και ότι δεν μπορεί, συνεπώς, να τύχει εφαρμογής η απαγόρευση του άρθρου 3 παρ. 7 του π.δ/τος της 23.9/19.10.1978. Ο λόγος είναι απορριπτέος, διότι, ανεξαρτήτως εάν έχει τηρηθεί η προβλεπόμενη διαδικασία για τον χαρακτηρισμό της οδού Πύργου-Κυπαρισσίας ως εθνικής οδού, το προαναφερθέν διάταγμα θεσπίζει ρητώς και ειδικώς

απαγόρευση ανεγέρσεως καταστημάτων στα οικόπεδα που έχουν πρόσωπο στον εν λόγω οδικό άξονα και δεν εξαρτά την εφαρμογή της απαγορεύσεως από τον τυπικό χαρακτηρισμό του άξονα αυτού ως εθνικής οδού.

10. Επειδή, προβάλλεται, τέλος, ότι η απαγόρευση του άρθρου 3 παρ. 7 του π. δ/τος της 23.9/19.10.1978 δεν ισχύει για τα οικόπεδα που έχουν πρόσωπο και σε άλλη οδό, είναι δηλαδή γωνιακά ή διαμπερή, αλλά αφορά μόνο τα οικόπεδα που έχουν πρόσωπο αποκλειστικώς στην εθνική οδό Πύργου-Κυπαρισσίας. Και ο λόγος αυτός είναι απορριπτέος, διότι, ανεξαρτήτως εάν το επίδικο οικόπεδο έχει πρόσωπο και σε άλλη οδό, προβλεπόμενη από το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο ή απλώς σε λωρίδα γης παρεμβαλλόμενη μεταξύ του ακινήτου και της προβλεπόμενης στο ισχύον σχέδιο οδού (βλ. σχετικώς τα αναφερόμενα στο 548/285/27.8.1997 έγγραφο του Γραφείου Πολεοδομίας Κυπαρισσίας προς το Συμβούλιο της Επικρατείας), πάντως, του νόμου μη διακρίνοντος σχετικώς, η απαγόρευση αφορά όλα τα οικόπεδα που έχουν πρόσωπο στην προαναφερθείσα εθνική οδό των διαμπερών ή γωνιακών μη εξαιρουμένων.

ΣτΕ 1125/2008

[Ε.Π.Ο. για μονάδα εμφιάλωσης πόσιμου νερού και

άδεια διέλευσης αγωγού μεταφοράς του]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Μ. Γκορτζολίδου*

Δικηγόροι: Γ. Δημάκης, Μ. Χαϊνταρλής, Π. Χρυσοστομίδης, Αθ. Κόρμαλης, Π. Σταυρίδης, Κ. Καλαβρός.

Με το ν. 1739/1987 θεσπίσθηκε διαδικασία προγραμματισμού για τη διαχείριση των υδατικών πόρων και καθολική υποχρέωση προηγούμενης λήψης διοικητικής άδειας για κάθε χρήση ύδατος στο πλαίσιο του.

Ο εν λόγω κανόνας επαναλαμβάνεται με τις διατάξεις του ν. 3199/2003. Για την εφαρμογή των διατάξεων του που αφορούν Σχέδια Διαχείρισης και Προγράμματα Μέτρων προβλέπεται μεταβατική περίοδος, όχι όμως και αναστολή της εφαρμογής ή άρση του παραπάνω κανόνα κατά τη διάρκειά της. Ως την έγκριση σχετικού Σχεδίου Διαχείρισης και Προγράμματος Μέτρων κατά τις διατάξεις του ν. 3199/2003, η εκτέλεση έργου αξιοποίησης υδατικών πόρων είναι επιτρεπτή, μόνον αν εντάσσεται σε προγραμματισμό που έχει εγκριθεί σύμφωνα με τον προγενέστερο ν. 1739/1997.

Εφόσον πριν από την έκδοση της Π.Ε.Π.Ο. μονάδας εμφιάλωσης ύδατος δεν είχε εγκριθεί πρόγραμμα ανάπτυξης υδατικών πόρων κατά το ν. 1739/1987 και δεν είχε ολοκληρωθεί το σχετικό Σχέδιο Διαχείρισης των υδατικών πόρων κατά το ν. 3199/2003, είναι ακυρωτέες τόσο η Π.Ε.Π.Ο. όσο και η απόφαση για την έγκριση μελέτης κατασκευής και τη χορήγηση άδειας διέλευσης αγωγού μεταφοράς πόσιμου νερού για εμφιάλωση σε άλλη θέση.

Βασικές σκέψεις

5. Επειδή, οι προσβαλλόμενες πράξεις έχουν εκδοθεί δυνάμει, μεταξύ άλλων, του άρθρου 9 παρ. 2 περ. β και του άρθρου 11 παρ. 4, αντιστοίχως, της κ.υ.α. 11014/703/Φ.104/14-3-2003 «Διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής

Εκτίμησης και Αξιολόγησης (Π.Π.Ε.Α.) και Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (Ε.Π.Ο.) ...» (Β' 332). Με τις διατάξεις αυτές προβλέπεται, προκειμένου για την αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των έργων και δραστηριοτήτων που υπάγονται στην υποκατηγορία 4 της Β' κατηγορίας έργων και δραστηριοτήτων της κ.υ.α. ΗΠ. 15393/2332/5.8.2002 «Κατάταξη δημοσίων και ιδιωτικών έργων και δραστηριοτήτων σε κατηγορίες σύμφωνα με το άρθρο 3 του ν. 1650/1986, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 ...» (Β' 1022), δηλαδή των έργων και δραστηριοτήτων τα οποία, κατά το άρθρο 3 παρ. 2 του ν. 1650/1986 (Α' 160), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 (Α' 91), χωρίς να προκαλούν σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον, πρέπει να υποβάλλονται, για την προστασία του περιβάλλοντος, σε γενικές προδιαγραφές, όρους και περιορισμούς που προβλέπονται από κανονιστικές διατάξεις, η έκδοση δύο αυτοτελών διοικητικών πράξεων. Με την πρώτη από τις πράξεις αυτές, που εκδίδεται με τον τύπο αποφάσεως του Γενικού Γραμματέως της οικείας Περιφέρειας, διατυπώνεται η κρίση ότι το έργο ή η δραστηριότητα για την οποία πρόκειται υπάγεται στην εν λόγω υποκατηγορία 4, με συνέπεια να παραλείπεται η κατά τα άρθρα 3 και 6 της προμνημονευθείσης κ.υ.α. 11014/2003 διαδικασία Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτιμήσεως και Αξιολογήσεως (Π.Π.Ε.Α.), ενώ η δεύτερη, η οποία εκδίδεται από τον οικείο Νομάρχη, έχει ως αντικείμενο την έγκριση ή μη των αντίστοιχων περιβαλλοντικών όρων. Οι πράξεις αυτές, επαγόμενες τις ως άνω έννομες συνέπειες, είναι εκτελεστές διοικητικές πράξεις. Εν όψει δε του γεγονότος ότι εκδίδονται στο πλαίσιο της αυτής νομοθεσίας, η οποία προβλέπει την διαδοχική έκδοσή τους για την επίτευξη συγκεκριμένου αποτελέσματος, που επέρχεται με την έκδοση της τελικής πράξεως, συγκροτούν σύνθετη διοικητική ενέργεια (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 3619/1995, Ολομ. 3445/1998). Επομένως, η κρινομένη αίτηση ακυρώσεως παραδεκτώς στρέφεται κατά της τελικής πράξεως της σύνθετης διοικητικής ενεργείας, δηλαδή κατά της πράξεως εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων του έργου, अपαραδέκτως, δε, κατά της αρχικής πράξεως, δηλαδή της κατατάξεως του έργου στην οικεία υποκατηγορία, η οποία, μετά την έκδοση της τελικής πράξεως, απώλεσε την εκτελεστότητά της και ενσωματώθηκε σ' αυτήν. Πάντως, τυχόν πλημμέλειες της αρχικής πράξεως ελέγχονται κατά τον έλεγχο του κύρους της τελικής πράξεως και συνεπάγονται, αν συντρέχουν, την ακύρωσή της από το Δικαστήριο. Τέλος, παραδεκτώς συμπροσβάλλεται η υπ' αριθ. 4629/24.8.2005 απόφαση του Γενικού Γραμματέως της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με την οποία εγκρίθηκε η μελέτη κατασκευής του αγωγού μεταφοράς πόσιμου ύδατος για εμφιάλωση και παράλληλα

χορηγήθηκε η άδεια εγκατάστασης για τη διέλευση του αγωγού επί μήκους 3.910 μ. από τη θέση (πηγή) «Γκούρα» στη θέση «Στουρνάρι» μέσω του διακατεχόμενου δάσους «Βατσουριάς». Και τούτο διότι η πράξη αυτή είναι συναφής προς την έγκριση περιβαλλοντικών όρων του έργου, προβλέπεται δε στην πράξη αυτή απαρέγκλιτη τήρηση της ανωτέρω εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων (πρβλ. ΣΤΕ 4446/2005).

7. Επειδή, στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ορίζεται ότι : «Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξη του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας...». Με τη διάταξη αυτή το φυσικό περιβάλλον, στοιχείο του οποίου αποτελούν οι υδατικοί πόροι, έχει αναχθεί σε αυτοτελώς προστατευόμενο αγαθό, προκειμένου να εξασφαλισθεί η οικολογική ισορροπία και η διαφύλαξη των φυσικών πόρων προς χάρη και των επόμενων γενεών. Για το σκοπό αυτό ο συντακτικός νομοθέτης επέβαλε στα όργανα του Κράτους να προβαίνουν σε θετικές ενέργειες για τη διαφύλαξη του προστατευόμενου αγαθού και να λαμβάνουν τα απαιτούμενα νομοθετικά και διοικητικά, προληπτικά και κατασταλτικά μέτρα, παρεμβαίνοντας στον αναγκαίο βαθμό και στην οικονομική ή άλλη ατομική ή συλλογική δραστηριότητα.

8. Επειδή, ενόψει της ανωτέρω διατάξεως του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος, εκδόθηκε ο ν. 1739/1987 (Α' 201), με τον οποίο ρυθμίσθηκαν κατά τρόπο συστηματικό όλα τα συναρτώμενα με τη διαχείριση των υδατικών πόρων της Χώρας. Ειδικότερα, σύμφωνα με το νόμο αυτόν, η Χώρα χωρίζεται σε δεκατέσσερα υδατικά διαμερίσματα για την διαχείριση και τον προγραμματισμό των υδατικών πόρων (αρθρ. 1 παρ. 4), προβλέπονται δε κεντρικός και περιφερειακοί φορείς διαχείρισης, καθώς και προγράμματα ανάπτυξης και διαχείρισης των υδατικών πόρων της χώρας, τα οποία διακρίνονται σε μακροχρόνια εθνικά, μεσοχρόνια εθνικά, μεσοχρόνια κατά υδατικό διαμέρισμα και ειδικών σκοπών (άρθρα 3 και 4). Με τις παραγράφους 2 έως και 8 του άρθρου 4 ρυθμίζονται ζητήματα σχετικά με το περιεχόμενο και τη διαδικασία καταρτίσεως των προγραμμάτων καθεμιάς από τις ανωτέρω κατηγορίες, με τη δε παρ. 9 αυτού ορίζεται ότι : «Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των υπουργών της παρ. 3 του άρθρου αυτού, ρυθμίζονται οι λεπτομέρειες που αφορούν το περιεχόμενο των προγραμμάτων, τη διαδικασία υποβολής των προτάσεων και υποβολής των προγραμμάτων για έγκριση, τη

διαδικασία εκπόνησης των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων, εθνικών και κατά υδατικό διαμέρισμα, τον τρόπο εναρμόνισης της διαδικασίας αυτής με την αντίστοιχη του δημοκρατικού προγραμματισμού, καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια αναγκαία για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου αυτού». Εξ άλλου, κατά την παρ. 2 του άρθρου 7 του νόμου, η εκτέλεση έργου αξιοποίησεως των υδατικών πόρων επιτρέπεται εφ' όσον αυτό εντάσσεται ή εναρμονίζεται με τα ισχύοντα προγράμματα αναπτύξεως των υδατικών πόρων, ενώ κατά την παρ. 2 του άρθρου 8 για την εκτέλεση κάθε έργου αξιοποίησεως των υδατικών πόρων από νομικά πρόσωπα που δεν περιλαμβάνονται στον δημόσιο τομέα ή από φυσικά πρόσωπα απαιτείται άδεια από την οικεία αρχή. Περαιτέρω, στην παρ. 1 του άρθρου 9 του ίδιου νόμου προβλέπεται ότι κάθε νομικό και φυσικό πρόσωπο έχει δικαίωμα χρήσεως ύδατος, το οποίο ασκείται κατόπιν ειδικής αδείας και ότι «στην περίπτωση της παρ. 2 του άρθρου 8 χορηγείται ενιαία άδεια χρήσεως ύδατος και κατασκευής του αντιστοίχου έργου». Τέλος, με τη μεταβατικού περιεχομένου διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 16 του νόμου, ορίσθηκε ότι : «Όπου, για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου αυτού ή για τη θέσπιση των ειδικότερων ρυθμίσεων, είναι αναγκαία η έκδοση προεδρικών διαταγμάτων ή υπουργικών αποφάσεων για την εξειδίκευση ορισμένων θεμάτων, η κατάργηση των κειμένων διατάξεων επέρχεται από την έναρξη ισχύος των κανονιστικών αυτών πράξεων». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, με τις οποίες θεσπίσθηκε αφενός διαδικασία προγραμματισμού για τη διαχείριση των υδατικών πόρων και αφετέρου καθολική υποχρέωση προηγούμενης λήψεως διοικητικής αδείας για κάθε χρήση ύδατος στο πλαίσιο του ανωτέρω προγραμματισμού, ενόψει του γεγονότος ότι οι φυσικοί αυτοί πόροι είναι εκ της φύσεώς τους περιορισμένοι, η τήρηση της προβλεπόμενης στο άρθρο 4 του ίδιου νόμου διαδικασίας προγραμματισμού της χρήσεως και αναπτύξεως των υδατικών πόρων δεν εξηρτάτο από την προηγούμενη έκδοση του προβλεπομένου στην παρ. 9 του ίδιου άρθρου προεδρικού διατάγματος. Και τούτο διότι το βασικό περιεχόμενο και η διαδικασία εγκρίσεως των προγραμμάτων ρυθμίσθηκαν ευθέως με το άρθρο αυτό του νόμου, ενώ, σύμφωνα και με το γράμμα της ως άνω εξουσιοδοτικής διατάξεως, το διάταγμα έχει ως περιεχόμενο τη ρύθμιση μόνον των σχετικών λεπτομερειών. Περαιτέρω, κατά την έννοια της παρ. 3 του άρθρου 16 η μεταβατική ρύθμιση που εισήχθη με τη διάταξη αυτή αφορά μόνον περιπτώσεις, στις οποίες για την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου ήταν αναγκαία η έκδοση των προβλεπομένων σε αυτόν προεδρικών διαταγμάτων, τέτοια δε περίπτωση, κατά τα ήδη εκτεθέντα, δεν συντρέχει προκειμένου περί της καταρτίσεως και εγκρίσεως των κατά το άρθρο 4

προγραμμάτων. Ήλλωστε, υπό την αντίθετη εκδοχή, η παράλειψη της Διοικήσεως να εκδώσει το προεδρικό αυτό διάταγμα θα είχε ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση της τήρησης της θεμελιώδους για την βιώσιμη διαχείριση των υδάτων διαδικασίας προγραμματισμού και κατ' ακολουθίαν την επ' αόριστον αναβολή της διαδικασίας αυτής, που τείνει σε πλέον αποτελεσματική προστασία στοιχείου του προστατευόμενου από το Σύνταγμα φυσικού περιβάλλοντος.

9. Επειδή, στην Οδηγία 2000/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 23-10-2000 για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων (EE L 327), επισημαίνεται, στο προοίμιο, η ανάγκη συνετής και ορθολογικής αξιοποίησης των φυσικών πόρων, με βάση τις αρχές της προφύλαξης και της προληπτικής δράσης (άρθρο 174 της Συνθήκης), και η ανάγκη ενσωμάτωσης της προστασίας και βιώσιμης διαχείρισης των υδάτων σε άλλους τομείς κοινοτικής πολιτικής, μεταξύ των οποίων η γεωργική, η περιφερειακή και η τουριστική πολιτική και η αλληλεξάρτηση επιφανειακών και υπογείων υδάτων. Με την Οδηγία αυτή επιδιώκεται η θέσπιση πλαισίου για την προστασία των εσωτερικών επιφανειακών, των μεταβατικών, των παράκτιων και των υπόγειων υδάτων, το οποίο, πλην άλλων, να αποτρέπει την περαιτέρω επιδείνωση, να προστατεύει και να βελτιώνει την κατάσταση των υδάτινων οικοσυστημάτων και των χερσαίων οικοσυστημάτων και υγροτόπων που εξαρτώνται αμέσως από αυτά και να προωθεί τη βιώσιμη χρήση του νερού βάσει μακροπρόθεσμης προστασίας των διαθέσιμων υδάτινων πόρων (άρθρο 1 παρ. 1). Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή η διαχείριση των υδάτων πρέπει να γίνεται σε επίπεδο περιοχής λεκανών απορροής, η οποία αντιστοιχεί στο προβλεπόμενο με τον ανωτέρω ν. 1739/1987 υδατικό διαμέρισμα, τα δε κράτη μέλη οφείλουν, μεταξύ άλλων, να προσδιορίσουν όλες τις λεκάνες απορροής, και να εκπονήσουν σχέδιο διαχείρισης και πρόγραμμα μέτρων για κάθε περιοχή λεκάνης απορροής ποταμού (άρθρα 3 παρ. 1, 5, παρ. 1, 11 παρ. 1 και 13 παρ. 1), δηλαδή για κάθε υδατικό διαμέρισμα. Τα ως άνω σχέδια διαχείρισης και προγράμματα μέτρων πρέπει να δημοσιευθούν το αργότερο εντός εννέα ετών από την έναρξη ισχύος της Οδηγίας (άρθρα 11 παρ. 7 και 13 παρ. 6), ενώ οι εν γένει στόχοι της Οδηγίας πρέπει να επιτευχθούν εντός δεκαπέντε ετών από την έναρξη ισχύος της, αλλά το χρονοδιάγραμμα αυτό μπορεί να μεταβληθεί, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, τις οποίες θέτει η ίδια η Οδηγία (άρθρο 4 παρ. 1 και 4). Η Οδηγία αυτή, η οποία άρχισε να ισχύει από 22-12-2000, ημερομηνία δημοσίευσής της (άρθρο 25), μεταφέρθηκε στο εσωτερικό δίκαιο με το ν. 3199/2003 (Α' 280/9-12-2003). Ο νεώτερος αυτός νόμος, ο

οποίος ρυθμίζει τα συναρτώμενα με τη διαχείριση των υδατικών πόρων της χώρας ζητήματα, θεσπίζει επίσης, όπως και ο προγενέστερος ν. 1739/ 1987, διαδικασία προγραμματισμού για την ανάπτυξη τους, με την έγκριση αντιστοιχών σχεδίων και προγραμμάτων, καθώς και καθολική υποχρέωση προηγούμενης λήψεως αδείας για κάθε χρήση ύδατος, στο πλαίσιο του ανωτέρω προγραμματισμού. Ειδικότερα, με την παρ. 1 του άρθρου 3 του νόμου ορίζεται ότι «Συνιστάται Εθνική Επιτροπή Υδάτων, η οποία .... εγκρίνει, μετά από εισήγηση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και γνώμη του Εθνικού Συμβουλίου Υδάτων τα εθνικά προγράμματα προστασίας και διαχείρισης του υδατικού δυναμικού της χώρας», ενώ με τις παρ. 4 και 5 του άρθρου 5 του νόμου ορίζεται ότι «σε κάθε Περιφέρεια συνιστάται Διεύθυνση Υδάτων, μέσω της οποίας ασκούνται οι αρμοδιότητες της Περιφέρειας για την προστασία και διαχείριση των υδάτων» (παρ. 4) και ότι η Διεύθυνση Υδάτων «α) ... β) Εξειδικεύει και εφαρμόζει μακροχρόνια και μεσοχρόνια προγράμματα προστασίας και διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμού, γ) Καταρτίζει Σχέδια Διαχείρισης και Προγράμματα Μέτρων, όπως προβλέπεται στα άρθρα 7 και 8 ...» (παρ. 5). Εξάλλου, με το άρθρο 7 του νόμου προβλέπεται η υποχρέωση για σχεδιασμό της διαχείρισης των υδατικών πόρων σε επίπεδο περιοχής λεκανών απορροής και ορίζεται ότι: «1. Κάθε Περιφέρεια εκπονεί Σχέδιο Διαχείρισης των λεκανών απορροής ποταμών αρμοδιότητας της, το οποίο ισχύει για έξι χρόνια ... Το Σχέδιο Διαχείρισης περιέχει όλα τα στοιχεία, πληροφορίες και εκτιμήσεις που είναι απαραίτητα για την προστασία και διαχείριση των υδάτων. Το ειδικότερο περιεχόμενο των Σχεδίων Διαχείρισης καθορίζεται με το προεδρικό διάταγμα που προβλέπεται στην παρ. 1 του άρθρου 15. 2. Το Σχέδιο Διαχείρισης καταρτίζεται από τη Διεύθυνση Υδάτων της Περιφέρειας και εγκρίνεται με απόφαση του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας ύστερα από γνώμη του Περιφερειακού Συμβουλίου Υδάτων και σύμφωνη γνώμη της Κεντρικής Υπηρεσίας Υδάτων. ... 3. Κατά την κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης λαμβάνονται υπόψη και οι κατευθύνσεις και προτάσεις των Περιφερειακών Πλαισίων Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης που προβλέπονται στο άρθρο 8 του ν. 2742/1999, το περιεχόμενο των γενικών και ειδικών αναπτυξιακών προγραμμάτων, καθώς και οι ανάγκες που προκύπτουν για την προστασία και διαχείριση προστατευόμενων περιοχών». Περαιτέρω, στο άρθρο 8 παρ. 1 του νόμου αυτού προβλέπεται ότι: «Οι Περιφέρειες καταρτίζουν α) Πρόγραμμα Μέτρων και β) Πρόγραμμα Παρακολούθησης της κατάστασης των υδάτων. Το Σχέδιο Διαχείρισης της Περιφέρειας περιλαμβάνει υποχρεωτικά ως μέρη του τα ανωτέρω προγράμματα». Με την παράγραφο 4 του άρθρου 7 και την παράγραφο 4 του άρθρου 8 του νόμου

μετατίθεται η υποχρέωση καταρτίσεως Σχεδίων Διαχείρισης και Προγραμμάτων Μέτρων, αντιστοίχως, στα τέλη του 2009, σύμφωνα με τη σχετική δυνατότητα που παρέχεται από την Οδηγία και, συγκεκριμένα, ορίζεται στο άρθρο 7 παρ. 4 ότι «το πρώτο Σχέδιο Διαχείρισης καταρτίζεται και εγκρίνεται υποχρεωτικά μέχρι 22.12.2009» και στο άρθρο 8 παρ. 4 ότι «το Πρόγραμμα Μέτρων καταρτίζεται και εγκρίνεται όπως και το Σχέδιο Διαχείρισης. Το πρώτο Πρόγραμμα Μέτρων καταρτίζεται και εγκρίνεται υποχρεωτικά μέχρι 22.12.2009 και όλα τα μέτρα είναι έτοιμα προς εφαρμογή μέχρι 1.1.2012». Στην παρ. 1 του άρθρου 11 του νόμου ορίζεται ότι : «... Για την παροχή νερού, τη χρήση νερού και την εκτέλεση έργου για την αξιοποίηση υδατικών πόρων, καθώς και για κάθε έργο ή δραστηριότητα που αποσκοπεί στην προστασία από τη ρύπανση λόγω απόρριψης υγρών αποβλήτων στο περιβάλλον, από φυσικό ή νομικό πρόσωπο του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα, απαιτείται άδεια. Για την έκδοση άδειας χρήσης νερού ή εκτέλεσης έργου, αξιοποίησης υδατικών πόρων πρέπει να τεκμηριώνεται ή διαθεσιμότητα των ποσοτήτων νερού που θα αξιοποιηθούν, καθώς και η σκοπιμότητα έκδοσής της, σύμφωνα με το οικείο Σχέδιο Διαχείρισης και τα μέτρα που καθορίζονται από το Πρόγραμμα Μέτρων. Τέλος, στην παράγραφο 1 του άρθρου 16 ορίζεται ότι : «Κάθε διάταξη που αντιβαίνει τις διατάξεις αυτού του νόμου ή ανάγεται σε θέματα που ρυθμίζονται ειδικά από αυτόν καταργείται από την έναρξη ισχύος του. Όπου να αρχίσουν να ισχύουν οι κανονιστικές πράξεις που προβλέπεται να εκδοθούν κατ' εξουσιοδότηση του παρόντος, ισχύουν οι μέχρι σήμερα ισχύουσες διατάξεις που ρυθμίζουν το ίδιο αντικείμενο». Με τις ως άνω διατάξεις του ν. 3199/2003, επαναλαμβάνεται ο κανόνας, ο οποίος είχε επιβληθεί αρχικώς με το ν. 1739/1987, ότι η εκτέλεση έργων αξιοποίησης υδατικών πόρων επιτρέπεται μόνον στο πλαίσιο σχεδιασμού και προγραμματισμού που έχει εγκριθεί κατά νόμο. Και ναι μεν ορίζεται με το νεότερο αυτό νόμο μεταβατική περίοδος για την εφαρμογή των διατάξεων του που αφορούν τα Σχέδια Διαχείρισης και Προγράμματα Μέτρων, ως προς τα οποία τάσσεται στη Διοίκηση προθεσμία έως το Δεκέμβριο του 2009 για την έγκριση του πρώτου Σχεδίου Διαχείρισης και του πρώτου Προγράμματος Μέτρων, δεν προβλέπεται, όμως, αναστολή της εφαρμογής ή με οποιοδήποτε τρόπο άρση του παραπάνω κανόνα κατά το μεταβατικό αυτό διάστημα, ανεξαρτήτως του ζητήματος αν θα ήταν επιτρεπτή κατά το Σύνταγμα και τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου η κατάργηση, έστω και προσωρινώς, του κανόνα αυτού, ο οποίος, όπως αναφέρεται σε προηγούμενη σκέψη, θεσπίσθηκε ενόψει της συνταγματικής επιταγής για τη διαφύλαξη των φυσικών πόρων και επιβάλλεται με την ήδη ισχύουσα Οδηγία

2000/60/ΕΚ. Επομένως, μέχρι την έγκριση σχετικού Σχεδίου Διαχείρισης και Προγράμματος Μέτρων και τις διατάξεις του ν. 3199/2003, η εκτέλεση έργου αξιοποίησης υδατικών πόρων είναι επιτρεπτή μόνον αν εντάσσεται σε προγραμματισμό που έχει εγκριθεί κατά τον προγενέστερο ν. 1739/1997. Εξάλλου, κατά την έννοια της ως άνω διατάξεως του άρθρου 16 παρ. 1 του Ν. 3199/2003, με την οποία προβλέπεται ότι από την έναρξη ισχύος του καταργείται «κάθε διάταξη που αντιβαίνει στις διατάξεις αυτού του νόμου ή ανάγεται σε θέματα που ρυθμίζονται ειδικά από αυτόν», ερμηνευομένης σε συνδυασμό προς τα άρθρα 7 παρ. 4 και 8 παρ. 4 του ίδιου νόμου με τα οποία ορίζεται η προαναφερόμενη μεταβατική περίοδος έως το Δεκέμβριο 2009, κατά το διάστημα αυτό, και εφόσον δεν έχει εγκριθεί σχετικό Σχέδιο Διαχείρισης και Πρόγραμμα Μέτρων κατά τις διατάξεις του νόμου αυτού, είναι δυνατό να εγκριθεί Πρόγραμμα Ανάπτυξης βάσει των αντίστοιχων ρυθμίσεων του προγενέστερου νόμου, ώστε να μη παρεμποδίζεται κατά το προβλεπόμενο από το νόμο μεταβατικό διάστημα η εκτέλεση έργων διαχείρισης και εκμεταλλεύσεως υδατικών πόρων και, παραλλήλως, να τηρείται η αρχή του προγραμματισμού που είχε επιβληθεί από το έτος 1987 με τον ανωτέρω νόμο (1739/1987). Η δυνατότητα δε αυτή έγκρισης προγραμμάτων κατ' εφαρμογή του προγενέστερου νόμου καθ' όλη τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου δεν αποκλείεται από την παρ. 3 του άρθρου 16 του Ν. 3199/ 2003, κατά την οποία «οι άδειες χρήσης και έργων αξιοποίησης υδάτων, που εκδίδονται μέχρι την 1.1.2005, εκδίδονται σύμφωνα με τις μέχρι σήμερα ισχύουσες διατάξεις.....», δεδομένου ότι η μεταβατική αυτή ρύθμιση της παρ. 3 δεν αναφέρεται στην έγκριση προγραμμάτων αλλά στην έκδοση των ατομικών διοικητικών πράξεων χορηγήσεως αδείας χρήσεως και έργων αξιοποίησης υδάτων (ΣτΕ 3841, 2180, 2179/06, 1688/05).

10. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την υπ' αριθ. 29/1996 απόφαση του Κοινοτικού Συμβουλίου Βατσουνιάς επετράπη η εγκατάσταση εργοστασίου της παρεμβαίνουσας εταιρείας στη θέση «Στουρνάρι» του Δημοτικού Διαμερίσματος Βατσουνιάς (επί ιδιοκτήτου οικοπέδου της εταιρείας), προκειμένου η τελευταία να ιδρύσει μονάδα εμφιάλωσης και εμπορίας, του φυσικού μεταλλικού νερού που πηγάζει από φυσικές πηγές που βρίσκονται στη θέση «Γκούρα» του Δημοτικού Διαμερίσματος Βατσουνιάς του Δήμου Μουζακίου Νομού Καρδίτσας. Με την ΙΕ/813/Π.0.5/1/106/9.10.2000 απόφαση του Γενικού Γραμματέως Θεσσαλίας εγκρίθηκε η υπαγωγή της επένδυσης της παρεμβαίνουσας στις διατάξεις του ν. 2601/1998.

Ακολούθως με την υπ' αριθ. 4071/6.10.04 απόφαση του Γενικού Γραμματέως Περιφέρειας Θεσσαλίας το έργο κατετάγη σε αυτά της κατηγορίας Β υποκατηγορίας 4ης για την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων του οποίου εφαρμόζεται το άρθρο 11 της ΚΥΑ 11014/703/Φ 104/2003. Με το από 17.11.04 πρακτικό της η Νομαρχιακή Επιτροπή Χωροταξίας και Περιβάλλοντος εξέδωσε την σύμφωνη γνώμη της για την χωροθέτηση του έργου και, κατόπιν τούτων εξεδόθη η προσβαλλόμενη υπ' αριθ. 4738/18.1.05 απόφαση του Νομάρχου Καρδίτσας περί εγκρίσεως Περιβαλλοντικών Όρων της μονάδας εμφιάλωσης νερού της παρεμβαίνουσας εταιρείας. Τέλος, με την υπ' αριθ.4629/24.8.05 απόφαση του Γενικού Γραμματέως Περιφέρειας Θεσσαλίας, η οποία, επίσης, προσβάλλεται με την υπό κρίση αίτηση, εγκρίθηκε η υποβληθείσα μελέτη μεταφοράς ποσίου ύδατος από τη θέση «Γκούρα» στη θέση Στουρνάρι», όπου ευρίσκεται η μονάδα εμφιάλωσης της παρεμβαίνουσας. Περαιτέρω, από το υπ' αριθ. Α.Π.Δ11/Φ.52.1/19781/441/ 10.10.2006 έγγραφο του Υπουργείου Ανάπτυξης προς το ΣΤΕ προκύπτει ότι το εν λόγω Υπουργείο έχει αναθέσει την εκπόνηση των Σχεδίων Διαχείρισης των υδατικών πόρων ανά Υδατικό Διαμέρισμα σε Κοινοπραξίες Εταιρειών, τα δε Σχέδια Διαχείρισης επρόκειτο να ολοκληρωθούν περί τα τέλη του πρώτου εξαμήνου του 2007. Τέλος, ούτε από τις προσβαλλόμενες πράξεις ούτε από τα λοιπά στοιχεία του φακέλου της υποθέσεως προκύπτει ότι το επίδικο έργο διαχείρισης υδάτινων πόρων έχει ενταχθεί σε Πρόγραμμα Ανάπτυξης, βάσει των αντίστοιχων ρυθμίσεων του νόμου 1739/1987.

10. Επειδή, ο ισχυρισμός της παρεμβαίνουσας ότι από την έλλειψη, εν προκειμένω, κατά τον χρόνο εκδόσεως των προσβαλλόμενων αποφάσεων, σχετικού Προγράμματος Αναπτύξεως Υδατικών Πόρων δεν επέρχεται ακυρότητα της οικείας Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, από την οποία προκύπτει η ανάγκη εκτελέσεως του επίμαχου μεμονωμένου έργου, τόσο από απόψεως περιβαλλοντικής, όσο και από απόψεως οικονομικής-κοινωνικής, είναι απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο διότι σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά σε προηγούμενες σκέψεις, κατά την έννοια των σχετικών διατάξεων της οδηγίας 2000/60/ΕΚ, καθώς και των νόμων 3199/2003 και 1739/1987, οποιοδήποτε έργο διαχείρισης υδάτων πρέπει να εντάσσεται στο πλαίσιο προγραμματισμού και σχεδιασμού σε επίπεδο εθνικό και περιφερειακό, ενώ δεν προβλέπεται καμία εξαίρεση ανάλογη με αυτή που προβάλλεται από την παρεμβαίνουσα.

11. Επειδή, βάσει όσων γίνονται δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις, εφόσον πριν

από την έκδοση της προσβαλλόμενης πράξεως εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων δεν είχε εγκριθεί πρόγραμμα ανάπτυξης υδατικών πόρων, κατά τους ορισμούς του άρθρου 4 του ν. 1739/1987, ούτε είχε ολοκληρωθεί το Σχέδιο Διαχείρισης των υδατικών πόρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας, σύμφωνα με το άρθρο 7 του νόμου 3199/2003, η προσβαλλόμενη υπ' αριθ. 4738/18.1.2005 απόφαση του Νομάρχη Καρδίτσας περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων της ως άνω μονάδας εμφιάλωσης ύδατος, καθώς και η υπ' αριθ. 4629/24.8.2005 απόφαση του Γενικού Γραμματέως Περιφέρειας Θεσσαλίας περί εγκρίσεως μελέτης κατασκευής και χορηγήσεως αδείας διελεύσεως αγωγού μεταφοράς πόσιμου νερού για εμφιάλωση από τη θέση «Γκούρα» στη θέση «Στουρνάρι» είναι ακυρωτέες για το λόγο αυτό, ο οποίος βασίμως προβάλλεται με την υπό κρίση αίτηση, καθ' ερμηνεία του δικογράφου της, αλλά εξετάζεται και αυτεπαγγέλτως (Πρβλ ΣτΕ 2328, 2330/2004).

Σχόλιο

1. Παρά τις προσπάθειες που έχουν κατά καιρούς καταβληθεί, απέχουμε ακόμη πολύ από την αειφορική διαχείριση των υδάτων, αν και είναι επιβεβλημένη ενόψει τόσο των ορισμών του άρθρου 24 παρ. 1 του Συντάγματος όσο και των άρθρων 2, 6 174-176 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Αξίζει να υπενθυμίσουμε ότι γι' αυτόν το σκοπό έχουν θεσπισθεί ο εκτελεστικός του Συντάγματος ν. 1739/1987, αργότερα δε η Οδηγία 2000/60. Η εναρμόνιση προς την ελληνική έννομη τάξη των ορισμών της επιχειρήθηκε με το ν. 3199/2003, ο οποίος τροποποιήθηκε κατ' επανάληψη. Τέλος, προκειμένου να συμπληρωθεί το κανονιστικό πλαίσιο που ρυθμίζει το ζήτημα, εκδόθηκε μια σειρά κανονιστικών πράξεων.

2. Όπως συμβαίνει συνήθως, η πληθωρική παραγωγή κανόνων δικαίου δεν αρκεί από μόνη της για την αντιμετώπιση σύνθετων και δύσκολων προβλημάτων, όπως η διαχείριση του υδάτινου πλούτου. Την πραγματικότητα αυτή επιβεβαιώνει για μία ακόμη φορά στην εξεταζόμενη απόφαση το Δικαστήριο, το οποίο κλήθηκε να κρίνει,

αν για την εκτέλεση έργου αξιοποίησης υδατικών πόρων -συγκεκριμένα για τη δημιουργία μονάδας εμφιάλωσης ύδατος και κατασκευή αγωγού μεταφοράς πόσιμου νερού- απαιτείται προηγουμένως έγκριση Προγράμματος Ανάπτυξης σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ. 2 του ν. 1739/1987 ή έγκριση Σχεδίου Διαχείρισης και Προγράμματος Μέτρων κατά τα άρθρα 7 και 8 του ν. 3199/2003. Η σχετική ρύθμιση που προβλέπει ο νέος νόμος θα αρχίσει όμως να ισχύει την 23η Δεκεμβρίου 2009 με την έγκριση του πρώτου σχεδίου διαχείρισης. Ενόψει αυτού, το Δικαστήριο αντιμετώπισε το πρόβλημα, αν ως τότε δεν απαιτείται Σχέδιο ή Πρόγραμμα για την αξιοποίηση υδάτινων πόρων ή αν, κατά τη μεταβατική περίοδο, είναι επιβεβλημένη η εφαρμογή του θεσμικού εργαλείου που προέβλεπε ο ν. 1739/1987, δηλαδή η έγκριση Προγράμματος Ανάπτυξης Υδατικών Πόρων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μεταβατικές διατάξεις του ν. 3199/2003 -που δεν διακρίνονται άλλωστε για τη συστηματική συνοχή τους (βλ. σχετικά Γ. Παπαδημητρίου, *La nave va...* Επισημάνσεις για τη νομοθεσία που διέπει την προστασία και τη διαχείριση των υδάτων, στο έργο: Βιώσιμη διαχείριση υδάτων. Αρχές, κανόνες και εφαρμογή. Πρακτικά Ημερίδας, Αθήνα-Κομοτηνή 2006, σ. 63 επ.)- δεν περιέχουν σχετικό ορισμό. Με αυτά τα δεδομένα, εναπόκειται στον ερμηνευτή -και προπάντων στο δικαστή- να εξετάσει αν, για να μην αδρανοποιηθεί εντελώς η υποβολή και η έγκριση προγραμμάτων ανάπτυξης υδατικών πόρων, εξακολουθούν να ισχύουν οι κρίσιμες διατάξεις του προηγούμενου νόμου. Τη λύση αυτή υιοθέτησε εντέλει, κατ' οικονομία, το Ε΄ Τμήμα του Συμβουλίου Επικρατείας.

3. Εάν παρακολουθήσει κανείς προσεκτικά τις σκέψεις του Δικαστηρίου, αντιλαμβάνεται ότι βασικό γνώμονα για τη διαμόρφωση της κρίσης του αποτελεί η σύμφωνη με το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος ερμηνεία των διατάξεων του ν. 3199/2003 (βλ. σχετικά ΣτΕ Ολ. 1688/2005, ΣτΕ 2179/2006, 2970/2004). Αφού ο νόμος δεν περιλαμβάνει ειδική μεταβατική ρύθμιση, η Διοίκηση δεν θα διέθετε σε ανάλογες περιπτώσεις τα μέσα για την αειφορική διαχείριση των υδάτων. Τον κίνδυνο αυτόν ακριβώς επεσήμανε το Δικαστήριο, ενώ για την υπέρβασή του δέχθηκε ότι, έωσοτου εκδοθούν οι κανονιστικές πράξεις του ν. 3199/2003, πρέπει να προωθηθεί η έκδοση των αντίστοιχων κανονιστικών πράξεων που προέβλεπε ο ν. 1739/1987. Πρόκειται προφανώς για μια ευρηματική κατασκευή, η οποία επιτρέπει την αντιμετώπιση του κενού που παρουσιάζει η σχετική νομοθεσία.

Για τη διαμόρφωση της κρίσης του έλαβε υπόψη και την αρχή της σύμφωνης με το πρωτογενές και παράγωγο κοινοτικό δίκαιο ερμηνείας των διατάξεων του ελληνικού δικαίου, γιατί η λύση που επέλεξε προσφέρει τη δυνατότητα εναρμόνισης της νομοθεσίας μας, σημειακά τουλάχιστον, προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2000/60. Αν και δεν είναι ευδιάκριτο, το Δικαστήριο προέβη σε μια σύνθετη ερμηνευτική διεργασία, προκειμένου να διασφαλίσει την εναρμόνιση των κανόνων της νομοθεσίας μας τόσο προς τους ορισμούς του Συντάγματος όσο και προς τους ορισμούς των Καταστατικών Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και της Οδηγίας 2000/60 «για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων».

Γιώργος Παπαδημητρίου

Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών

ΣΤΕ 1122/2008

[Έδεια κατασκευής κεραίας κινητής τηλεφωνίας]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αικ. Σακελλαροπούλου*

Δικηγόροι: *Κ. Διάκος, Β. Κονδύλης, Επ. Σπηλιωτόπουλος*

Οι διαφορές που ανακύπτουν από κάθε απόφαση της Ε.Ε.Τ.Τ. καθίστανται σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις διαφορές πλήρους δικαιοδοσίας. Η ενλόγω ρύθμιση είναι αντισυνταγματική, αφού καταλαμβάνει κατά τρόπο ενιαίο όλες τις αποφάσεις της, τόσο τις κανονιστικές όσο και τις ατομικές, χωρίς να διαφοροποιούνται ορισμένες κατηγορίες ανάλογα με το περιεχόμενό τους. Η ρύθμιση είναι αντισυνταγματική και ως προς τις άδειες κατασκευής κεραιών κινητής τηλεφωνίας, δεδομένου ότι οι σχετικές πράξεις εκδίδονται ύστερα από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση περιβαλλοντικών όρων. Οι σχετικές διαφορές είναι συνεπώς ακυρωτικές.

Δεν επιτρέπεται να μεταφερθούν ως ακυρωτικές στο Διοικητικό Εφετείο ούτε να μετατραπούν σε διαφορές ουσίας, για την επίλυση των οποίων απαιτείται ο ουσιαστικός έλεγχος των ανωτέρω δεδομένων και η εφαρμογή και γενικότερων αρχών, ιδίως των αρχών της προφύλαξης, της πρόληψης και της βιώσιμης ανάπτυξης. Παραπομπή στην Ολομέλεια.

Βασικές σκέψεις

5. Επειδή, η ρύθμιση της ανωτέρω παραγράφου 1 του άρθρου 67 του ν. 3431/2006, κατά την οποία οι αποφάσεις της Ε.Ε.Τ.Τ., ατομικού και κανονιστικού χαρακτήρα, υπόκεινται σε προσφυγή ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, καταλαμβάνει, ως αναφερόμενη στην αρμοδιότητα δικαστηρίου, δηλαδή ως ρύθμιση δικονομική, και τις εκκρεμείς ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας υποθέσεις,

εφόσον δεν ορίζεται το αντίθετο στο νόμο αυτό.... Εξάλλου, στη ρύθμιση αυτή υπάγονται όχι μόνον οι αποφάσεις της Ε.Ε.Τ.Τ. που εκδίδονται υπό την ιδιότητά της ως εθνικής ρυθμιστικής αρχής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με βάση τον ν. 3431/2006, αλλά και όσες είχαν εκδοθεί ή εκδίδονται με βάση τη λοιπή, περί τηλεπικοινωνιακών δραστηριοτήτων, νομοθεσία.

6. Επειδή, στο Σύνταγμα ορίζεται, στο άρθρο 94 παρ. 1 ότι «Στο Συμβούλιο της Επικρατείας και τα τακτικά διοικητικά δικαστήρια υπάγονται οι διοικητικές διαφορές, όπως νόμος ορίζει, με την επιφύλαξη των αρμοδιοτήτων του Ελεγκτικού Συνεδρίου» και στο άρθρο 95 ότι «1. Στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Επικρατείας ανήκουν ιδίως: α) Η μετά από αίτηση ακύρωση των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών για υπέρβαση εξουσίας ή για παράβαση νόμου, β) Η μετά από αίτηση αναίρεση τελεσίδικων αποφάσεων των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων, όπως νόμος ορίζει, γ) Η εκδίκαση των διοικητικών διαφορών ουσίας που υποβάλλονται σ' αυτό σύμφωνα με το Σύνταγμα και τους νόμους. δ) Η επεξεργασία όλων των διαταγμάτων που έχουν κανονιστικό χαρακτήρα. 2. ... 3. Κατηγορίες υποθέσεων της ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας μπορεί να υπάγονται με νόμο, ανάλογα με τη φύση και τη σπουδαιότητά τους, στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια. Το Συμβούλιο της Επικρατείας δικάζει σε δεύτερο βαθμό, όπως νόμος ορίζει. 4. Οι αρμοδιότητες του Συμβουλίου της Επικρατείας ρυθμίζονται και ασκούνται, όπως νόμος ειδικότερα ορίζει.. 5....».

7. Επειδή, η θέση του Συμβουλίου της Επικρατείας ως δικαστηρίου που δικάζει, σύμφωνα με την ανωτέρω παράγραφο 1 περίπτ. α του άρθρου 95 του Συντάγματος, την αίτηση ακυρώσεως κατά των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών, είναι καίρια στο σύστημα του Κράτους Δικαίου που καθιερώνει το Σύνταγμα, η δε γενική ακυρωτική δικαιοδοσία του δικαστηρίου τούτου δεν αφήνεται από τον συντακτικό νομοθέτη στην απόλυτη διάθεση του κοινού νομοθέτη και, συνεπώς, τυχόν περιορισμός της ελέγχεται από το Δικαστήριο από την άποψη της τηρήσεως των συνταγματικών ορίων. Ειδικότερα, από τις μνημονευόμενες στην προηγούμενη σκέψη συνταγματικές διατάξεις προκύπτουν τα ακόλουθα: Στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια ανατίθεται, εκτός από τις διοικητικές διαφορές ουσίας που το ίδιο το Σύνταγμα αναθέτει σε άλλα δικαστήρια, γενική αρμοδιότητα επί των διοικητικών διαφορών που πηγάζουν είτε από διοικητικές συμβάσεις είτε από ενέργειες διοικητικών οργάνων που δεν συνιστούν εκτελεστές διοικητικές πράξεις και εφόσον,

στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο νόμος οργανώνει κατά τέτοιο τρόπο τη δικονομική προστασία του πολίτη, ώστε το αίτημα του ενώπιον του δικαστηρίου να είναι η καταψήφιση σε παροχή ή η αναγνώριση δικαιώματος ή έννομης σχέσης που αναφέρονται στο δημόσιο δίκαιο. Εξάλλου, λόγω της γενικής ακυρωτικής αρμοδιότητας του Συμβουλίου της Επικρατείας επί των εκτελεστών πράξεων των διοικητικών αρχών, ο νόμος, κατά την έννοια των ανωτέρω άρθρων 94 παρ. 1, 95 παρ. 1 περίπτ. α και 95 παρ. 3 του Συντάγματος, που πρέπει να ερμηνευθούν συνδυασμένα, μπορεί να αναθέτει στα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, όταν η διαφορά γεννάται από εκτελεστή διοικητική πράξη, μόνον ειδική αρμοδιότητα, για συγκεκριμένες κατηγορίες υποθέσεων, η σπουδαιότητα των οποίων δεν επιβάλλει την εκδίκασή τους από το Συμβούλιο της Επικρατείας, οργανώνοντας παράλληλα τη δικονομική προστασία των διαδίκων. Η αρμοδιότητα αυτή μπορεί να οργανωθεί από τον νόμο κατά έναν από τους εξής δύο τρόπους: α) Ως ακυρωτική, όταν το αίτημα ενώπιον του δικαστηρίου μπορεί, σύμφωνα με τον νόμο, να είναι η ακύρωση εκτελεστής διοικητικής πράξεως ή η επιβολή υποχρεώσεως στη Διοίκηση να εκδώσει τέτοια πράξη και το Δικαστήριο έχει την εξουσία να ακυρώσει την πράξη ή να υποχρεώσει τη Διοίκηση να εκδώσει την διοικητική πράξη που, παρά τον νόμο, παρέλειψε να εκδώσει, και β) Ως αρμοδιότητα που εκτείνεται σε άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας, όταν το αίτημα ενώπιον του δικαστηρίου μπορεί, σύμφωνα με το νόμο, να είναι η καταψήφιση σε χρηματική ή άλλη παροχή ή η αναγνώριση ή αποκατάσταση δικαιωμάτων ή καταστάσεων που αναφέρονται στο δημόσιο δίκαιο και το δικαστήριο έχει, κατ' αρχήν, την εξουσία να διαμορφώσει το ουσιαστικό περιεχόμενο του δικαιώματος ή της νομικής καταστάσεως, μετά από διάγνωση των πραγματικών περιστατικών της υποθέσεως. Ο ακυρωτικός δικαστικός έλεγχος, που συνίσταται στην εξέταση μόνο της νομιμότητας της διοικητικής δράσης και δεν εκτείνεται στην αξιολόγηση της ουσιαστικής ορθότητας των επιλογών της Διοικήσεως, είναι στο πλαίσιο της διάκρισης των λειτουργιών, πρόσφορος κυρίως στις περιπτώσεις διοικητικών πράξεων που στηρίζονται σε τεχνικές κρίσεις και εκτιμήσεις, εκδιδόμενες είτε κατά διακριτική ευχέρεια είτε κατά δέσμια αρμοδιότητα της Διοικήσεως καθώς και διοικητικών πράξεων εκδιδόμενων κατά διακριτική ευχέρεια που ασκείται, κατά νόμο, με βάση κριτήρια αναφερόμενα στην άσκηση γενικότερης δημόσιας πολιτικής. Ο δε πλήρης δικαστικός έλεγχος συνάδει κυρίως σε πράξη επιβολής διοικητικών κυρώσεων και σε πράξεις, των οποίων η έκδοση δεν στηρίζεται σε τεχνικές κρίσεις και εκτιμήσεις. Οι διοικητικές πράξεις, κατά των οποίων δεν έχει ή δεν θα έχει προβλεφθεί ειδικώς, δηλαδή με τη μνεία του ειδικού αντικειμένου τους,

μέσον προσβολής ενώπιον των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων εξακολουθούν να εμπíπτουν στη γενική ακυρωτική δικαιοδοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας, υπό τους όρους υπό τους οποίους είναι παραδεκτή τυπικώς η αίτηση ακυρώσεως (βλ. ΣΤΕ 3193/2000, ολ. 1315/1992, βλ. ΑΕΔ 1,85/1991, ΣΤΕ 1095/1987 ολ. κ.ά.).

Περαιτέρω, οι ειδικές διαφορές που ανακύπτουν από την προσβολή κανονιστικών πράξεων της Διοικήσεως, οι οποίες εκδίδονται με βάση το άρθρο 43 του Συντάγματος και με τις οποίες ασκείται κατά περιεχόμενο νομοθετική λειτουργία, δεν μπορούν να μετατραπούν σε ουσιαστικές, δεδομένου ότι οι πράξεις αυτές, λόγω του ανωτέρω περιεχομένου τους, είναι δεκτικές μόνον ελέγχου νομιμότητας, συνισταμένου στην εξέταση της τήρησης των κανόνων που απορρέουν από το Σύνταγμα και νομοθετήματα υπερνομοθετικής τυπικής ισχύος καθώς και των ορίων και της συνδρομής των προϋποθέσεων της σχετικής νομοθετικής εξουσιοδοτήσεως, δεδομένου ότι η άσκηση πλήρους δικαιοδοσίας στις υποθέσεις αυτές, συνεπαγόμενη την εξουσία ελέγχου της ουσιαστικής ορθότητας κανονιστικών ρυθμίσεων, θα αποτελούσε κατ' ουσίαν άσκηση νομοθετικής λειτουργίας που κατά το Σύνταγμα δεν ανήκει στα δικαστήρια. Τέλος, η εκδίκαση αιτήσεων ακυρώσεως κατά πράξεων της Διοικήσεως, με τις οποίες θεσπίζονται κανόνες δικαίου και οι οποίες αποτελούν το νομοθετικό έρεισμα για την έκδοση ατομικών διοικητικών πράξεων, ανήκει στο Συμβούλιο της Επικρατείας, και σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, δεν επιτρέπεται να ανατεθεί στα διοικητικά δικαστήρια.

8. Επειδή, περαιτέρω, από τις προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 67 του ν. 3431/2006 συνάγεται σαφώς ότι οι ένδικες διαφορές που ανακύπτουν από οποιαδήποτε απόφαση, κανονιστική ή ατομική, της Ε.Ε.Τ.Τ. καθίστανται διαφορές πλήρους δικαιοδοσίας. Η ρύθμιση αυτή, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη, είναι αντίθετη στον ανωτέρω συνταγματικό κανόνα στο σύνολό της, αφού θεσπίζεται ενιαίως για όλες συλλήβδην τις αποφάσεις της Ε.Ε.Τ.Τ., τόσο τις ατομικές, χωρίς να διαφοροποιούνται, κατά τη βούληση του νομοθέτη, ορισμένες κατηγορίες των πράξεων αυτών ανάλογα με το περιεχόμενό τους όσο και τις κανονιστικές. Σε κάθε περίπτωση, η διάταξη είναι αντισυνταγματική και ως προς τις πράξεις ειδικότερα της Ε.Ε.Τ.Τ., που αφορούν, όπως η προσβαλλόμενη, χορήγηση άδειας κατασκευής κεραιών κινητής τηλεφωνίας, δεδομένου ότι οι άδειες αυτές εκδίδονται ύστερα από εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και έγκριση περιβαλλοντικών όρων, προϋποθέτουν εκτίμηση ουσιαστικών δεδομένων και σειρά

τεχνικών κρίσεων (έλεγχος της ΕΕΑΕ ως προς την ακτινοβολία, περιβαλλοντική εκτίμηση), και συνεπώς, σύμφωνα με τα προαναφερόμενα, οι διαφορές που γεννώνται από τις σχετικές πράξεις είναι ακυρωτικές και δεν επιτρέπεται να μετατραπούν σε διαφορές ουσίας για την επίλυση των οποίων απαιτείται ο ουσιαστικός έλεγχος από το δικαστή των ανωτέρω δεδομένων και η εφαρμογή και γενικότερων αρχών, και ιδίως των αρχών της προφύλαξης, της πρόληψης και της βιώσιμης ανάπτυξης που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα και άλλους κανόνες υπέρτερης τυπικής ισχύος, όπως οι κανόνες του ευρωπαϊκού δικαίου, δεδομένου, μάλιστα, ότι η οριστική επίλυση των διαφορών αυτών, ως διαφορών πλήρους δικαιοδοσίας, προϋποθέτει και εξουσία του δικαστηρίου να μεταρρυθμίσει τη διοικητική πράξη κατ' εφαρμογή των αρχών αυτών και κατ' εκτίμηση των ανωτέρω τεχνικών δεδομένων. Με τα δεδομένα δε αυτά, οι εν λόγω υποθέσεις δεν είναι δυνατόν να μεταφερθούν και ως ακυρωτικές στο Διοικητικό Εφετείο.

9. Επειδή, εφόσον, κατά τα ανωτέρω, το Τμήμα άγεται σε κρίση περί αντισυνταγματικότητας του άρθρου 67 παρ. 1 του ν. 3431/2006, το ζήτημα πρέπει να παραπεμφθεί στην Ολομέλεια του Δικαστηρίου, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 100 του Συντάγματος, η οποία προστέθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής (84 Α'), να ορισθεί δε εισηγητής ο Σύμβουλος Ν. Ρόζος.

ΣΤΕ 1120/2008

[Καθορισμός ύψους κτηρίων στην Περιοχή Τουρκοβούνια]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αθ. Ράντος*

Δικηγόροι: *Π. Κατσαρός, Κ. Βερνάρδου, Δ. Παπαρώτας*

Ειδικές διατάξεις, προϋφιστάμενες του ΓΟΚ έτους 1985, με τις οποίες είχαν καθορισθεί ύψη κτιρίων με απόλυτες αριθμητικές τιμές για την προστασία ιδιαίτερων στοιχείων του τοπίου αστικών περιοχών, όπως οι λόφοι, κατισχύουν των πάγιων διατάξεων του ΓΟΚ που προβλέπουν τον υπολογισμό του ύψους των οικοδομών σε συνάρτηση με το συντελεστή δόμησης της περιοχής, εξακολουθούν δε να εφαρμόζονται για τον προσδιορισμό του επιτρεπόμενου μέγιστου ύψους των οικοδομών στις περιοχές αυτές.

Βασικές σκέψεις

3. Επειδή, κατά τα προκύπτοντα από τα στοιχεία του φακέλου, στον εφεσίβλητο είχε χορηγηθεί από την Διεύθυνση Πολεοδομίας της Νομαρχίας Αθηνών η υπ' αριθ. 2093/1987 οικοδομική άδεια για την προσθήκη τριών ορόφων στην μνημονευθείσα στην προηγούμενη σκέψη μονώροφη οικοδομή του. Η οικοδομική αυτή άδεια ακυρώθηκε με την υπ' αριθ. 2365/1989 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, κατ' αποδοχή αιτήσεως ακυρώσεως της εκκαλούσης, κυρίας γειτονικής οικοδομής, για τον λόγο ότι με την άδεια είχε επιτραπεί ποσοστό καλύψεως του οικοπέδου του εφεσιβλήτου 63%, αντί του κατά νόμο μεγίστου επιτρεπόμενου ποσοστού 60%. Με την υπ' αριθ. 19194/5680/2-7-1991 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών εξαιρέθηκε από την κατεδάφιση το εν τω μεταξύ ανεγερθέν επί πλέον του ως άνω ποσοστού τμήμα της οικοδομής, με την αιτιολογία ότι η ανέγερση του συνιστούσε μικροπαράβαση, η

απόφαση όμως αυτή ακυρώθηκε με την υπ' αριθ. 85939/5080/23-9-1991 απόφαση του Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ. Κατόπιν τούτου, με την νεώτερη υπ' αριθ. 16144/2593/29-10-1996 απόφαση του Νομάρχη Αθηνών απερρίφθη το αίτημα εξαιρέσεως από την κατεδάφιση του εν λόγω τμήματος της οικοδομής, χορηγήθηκε δε στον εφεσίβλητο η υπ' αριθ. 368/1997 οικοδομική άδεια για την κατεδάφιση των υπερβαινόντων το κατά νόμο ποσοστό καλύψεως τμημάτων της οικοδομής. Όπως βεβαιώνεται στο υπ' αριθ. πρωτ. 6/20186/120204/29-12-2003 έγγραφο της Διευθύνσεως Πολεοδομίας του Δήμου Αθηναίων προς την Περιφέρεια Αττικής, η κατεδάφιση πραγματοποιήθηκε, κατόπιν δε τούτου χορηγήθηκε στον εφεσίβλητο η επίδικη υπ' αριθ. 797/2003 άδεια οικοδομής για την νομιμοποίηση των λοιπών ανεγερθέντων δυνάμει της ακυρωθείσης οικοδομικής αδείας τμημάτων της οικοδομής. Κατά της αδείας αυτής, η εκκαλούσα άσκησε αίτηση ακυρώσεως ενώπιον του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, προβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ότι αυτή ήταν μη νόμιμη, διότι τα «νομιμοποιηθέντα» τμήματα της οικοδομής δεν είχαν προηγουμένως εξαιρεθεί από την κατεδάφιση, ότι ο εφεσίβλητος είχε εκπέσει του δικαιώματος νομιμοποίησης των κατασκευών, λόγω παρόδου της δίμηνης προθεσμίας που είχε ταχθεί από τη Διοίκηση για την υποβολή των απαιτούμενων δικαιολογητικών, ότι η άδεια συνιστά ανεπίτρεπτη ανάκληση του χαρακτηρισμού της αυτής οικοδομής ως αυθαίρετης και ότι, με την έκδοσή της, παρακάμπτεται το δεδικασμένο της ακυρωτικής αποφάσεως του Συμβουλίου της Επικρατείας. Οι λόγοι αυτοί απερρίφθησαν με την εκκαλουμένη απόφαση, οι σχετικές δε κρίσεις του Διοικητικού Εφετείου πλήττονται ως μη νόμιμες με την κρινόμενη έφεση. Κατά τα ήδη, όμως, εκτεθέντα, η επίδικη οικοδομική άδεια εξεδόθη μετά την κατεδάφιση των κριθέντων ως μη νομίμων τμημάτων της οικοδομής και αφορά τμήματα αυτής, για τα οποία δεν είχε υπάρξει κρίση περί παρανομίας. Εν όψει τούτου, η Διοίκηση ουδόλως εκωλύετο για την κάλυψη των ως άνω τμημάτων της οικοδομής με οικοδομική άδεια, ούτε εξ άλλου, υπό τα δεδομένα της κρινόμενης υποθέσεως ετάσσετο από το νόμο χρονικός περιορισμός για την υποβολή αιτήσεως και σχετικών δικαιολογητικών για την έκδοση της αδείας αυτής. Δεν συνέτρεχε δε περίπτωση προηγουμένης εξαιρέσεώς τους από την κατεδάφιση, αφού, πάντως, ως προς τα τμήματα αυτά, δεν είχε επισημανθεί παρανομία. Τέλος, υπό τις συνθήκες αυτές, δεν σημειώθηκε παραβίαση των κριθέντων με την ακυρωτική απόφαση. Συνεπώς, ανεξαρτήτως της ορθότητας επί μέρους αιτιολογιών της εκκαλουμένης αποφάσεως, οι λόγοι αυτοί νομίμως εκρίθησαν απορριπτέοι, πρέπει δε να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι περί του εναντίου λόγοι εφέσεως.

4. Επειδή, κατά το άρθρο 9 παρ. 7 του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ, ν. 1577/1985, Α' 210), του οποίου το περιεχόμενο αποδίδεται στο άρθρο 250 παρ. 7 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (ΚΒΠΝ, π.δ. της 14/27-7-1999, Δ' 580), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 7 παρ. 5 του ν. 2831/2000, Α' 140, «7. Το μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος του κτιρίου ορίζεται σε συνάρτηση με τον επιτρεπόμενο συντελεστή δόμησης της περιοχής ως εξής: ...Το μέγιστο ύψος του κτιρίου σε κάθε σημείο των όψεων του μετριέται από την οριστική στάθμη του εδάφους του οικοπέδου ή από τη στάθμη του πεζοδρομίου, αν οι όψεις τοποθετούνται επί της ρυμοτομικής γραμμής και αυτή ταυτίζεται με την οικοδομική γραμμή. Αν δεν είναι δυνατόν να μετρηθεί το μέγιστο ύψος στην όψη του κτιρίου, λόγω εσοχής ορόφου από αυτήν ή λόγω επαφής του κτιρίου στο όριο του οικοπέδου, το μέγιστο ύψος μετριέται από τη στάθμη του φυσικού εδάφους στα σημεία προβολής του ορόφου σε αυτό ή στα σημεία επαφής του κτιρίου με το όριο...». Κατά την παρ. 8 του αυτού άρθρου 9, όπως συμπληρώθηκε με την παρ. 6 του άρθρου 7 του ν. 2831/2000, «8. Γενικές και ειδικές διατάξεις που θεσπίζουν μέγιστο επιτρεπόμενο ύψος διαφορετικό από το προβλεπόμενο στην προηγούμενη παράγραφο καταργούνται, με την επιφύλαξη της παρ. 9 και της παρ. 4 του άρθρου 28», ενώ, κατά την επομένη παρ. 9, υπέρ της οποίας προβλέπεται η ως άνω επιφύλαξη, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 7 του άρθρου 7 του ν. 2831/2000, «9. Ειδικές διατάξεις, σχετικά με τα επιτρεπόμενα ύψη κτιρίων για την προστασία αρχαιολογικών χώρων, παραδοσιακών οικισμών, ιστορικών τόπων, έργων τέχνης, μνημείων, διατηρητέων κτιρίων, αεροδρομίων ή παρομοίων χρήσεων ή που καθορίζουν ύψος κτιρίων με απόλυτο υψόμετρο ή αριθμητικά ή με ειδικά προσδιοριζόμενα επίπεδα ή ύψος κτιρίων που η σεισμική επικινδυνότητα της περιοχής το επιβάλλει, κατισχύουν των διατάξεων της παρ. 7. Στις περιπτώσεις αυτές η αφετηρία μέτρησης του ύψους του κτιρίου καθορίζεται σύμφωνα με την παρ. 7». Εξ άλλου, με το άρθρο 28 παρ. 4 του ΓΟΚ, υπέρ εφαρμογής του οποίου προβλέπεται επίσης, κατά τα ανωτέρω, επιφύλαξη, όπως αποδόθηκε με το άρθρο 445 παρ. 4 του ΚΒΠΝ, «4. Δεν θίγονται από τις διατάξεις του ν. 1577/1985 ειδικές διατάξεις για την προστασία αρχαιολογικών χώρων, οικισμών ή τμημάτων οικισμών, μεμονωμένων κτιρίων ή περιοχών, για τη διατήρηση της πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς ή την προστασία περιοχών χαρακτηρισμένων ως ιδιαιτέρου φυσικού κάλλους». Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, ειδικές προϋφιστάμενες του ΓΟΚ έτους 1985 διατάξεις, με τις οποίες είχαν καθορισθεί ύψη κτιρίων με απόλυτες αριθμητικές τιμές, προς προστασία ιδιαίτερων στοιχείων του τοπίου αστικών περιοχών, στα οποία περιλαμβάνονται και οι λόφοι, κατισχύουν του προβλεπομένου από τις πάγιες

διατάξεις του ΓΟΚ συστήματος υπολογισμού του ύψους των οικοδομών σε συνάρτηση με τον συντελεστή δομήσεως της περιοχής και εξακολουθούν να εφαρμόζονται για τον προσδιορισμό του επιτρεπομένου μεγίστου ύψους των οικοδομών στις περιοχές αυτές.

5. Επειδή, με το από 30-8/9-9-1955 β. δ/γμα «Περί όρων δομήσεως εν Αθήναις» (Α' 249) προεβλέφθη, για τον τομέα Η, όπου ευρίσκεται η επίμαχη οικοδομή, μέγιστος αριθμός ορόφων 3 και μέγιστο ύψος οικοδομών 11 μέτρα. Με το από 12/26-6-1959 β. δ/γμα «Περί επεκτάσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Αθηνών επί τμήματος λόφου Βριλησσού (Τουρκοβουνίων)...» (Α' 127) ορίσθηκαν όροι και περιορισμοί δομήσεως των οικοπέδων στην περιοχή επεκτάσεως, στην οποία περιλαμβάνεται και το ΟΤ 140, χωρίς να θιγεί το κατά τα ανωτέρω ύψος των οικοδομών. Το ύψος αυτό δεν εθίγη ούτε με τις διατάξεις του α.ν. 395/1968 (Α'95), με τις οποίες προσαυξήθηκε σε όλη την χώρα ο συντελεστής δομήσεως των οικοδομών δια της καθ ύψος προσαυξήσεως των κτιρίων, δεδομένου ότι με την παρ. 6 του άρθρου 1 του ως άνω α.ν. ορίσθηκε ότι της προσαυξήσεως εξαιρούνται «...αι περιοχαί προς προστασίαν τοπίων, αι περιοχαί δι' ας έχουσι θεσπισθή ειδικά ύψη ως και αι περιοχαί προαστίων ή κηπουπόλεων, καθοριζόμεναι δια Β.Δ/των...», με το δε κατ' εξουσιοδότηση της τελευταίας ως άνω διατάξεως εκδοθέν β. δ/γμα της 20/29-7-1968 (Δ'132) εξαιρέθηκαν από την προσαύξηση «...αι περιοχαί των πόλεων των Αθηνών, Πειραιώς..., ως αύται εμφανίζονται κεχρωσμένοι δι' ερυθρού χρώματος εις τα διά της υπ' αριθ. Ε 27413/1968 πράξεως του Γενικού Διευθυντού Δημοσίων Έργων, τεθεωρημένα... πρωτότυπα διαγράμματα ...». Στις τελευταίες αυτές περιοχές ανήκουν, κατά το ενημερωτικό σημείωμα, το οποίο είναι συνημμένο στην εγκύκλιο 112/86 του Υπουργείου ΠΕΧΩΔΕ, και εκείνες που είναι «γύρω από τους λόφους Ακροπόλεως,... Τουρκοβούνια για την Αθήνα». Εξ άλλου, το ως άνω ειδικό ύψος οικοδομών στην περιοχή δεν εθίγη, μέχρι την ισχύ του ΓΟΚ έτους 1985, ούτε με τις διατάξεις του ΓΟΚ έτους 1973 (ν.δ/γμα 8/1973, Α'124) ούτε με κάποιο από τα εν τω μεταξύ ισχύσαντα διατάγματα όρων δομήσεως της περιοχής. Συνεπώς, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στην προηγούμενη σκέψη, το μέγιστο ύψος των ανεγειρομένων στο ΟΤ 140, στην περιοχή του λόγου των Τουρκοβουνίων του Δήμου Αθηναίων, οικοδομών δεν δύναται να υπερβαίνει τα 11 μέτρα, το οποίο κατά τα ανωτέρω αναφερόμενα είχε καθορισθεί δυνάμει του πολεοδομικού καθεστώτος που ίσχυε στην περιοχή αυτή κατά τη δημοσίευση.

6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, με την επίδικη οικοδομική άδεια επετράπη στον εφεσίβλητο η ανέγερση οικοδομής ύψους 17,30 μέτρων στο εν λόγω ΟΤ 140. Με την εκκαλουμένη απόφαση απερρίφθησαν προβληθέντες από τον εκκαλούντα λόγοι ακυρώσεως της οικοδομικής αδείας εν σχέσει προς το ύψος της οικοδομής, με την σκέψη ότι οι προϋφιστάμενες του ΓΟΚ έτους 1985 αντίστοιχες διατάξεις, ως μη ειδικές, κατά την έννοια του άρθρου 9 παρ. 9 του ΓΟΚ αυτού, καταργήθηκαν με την παρ. 8 του εν λόγω άρθρου 9 και ότι, συνεπώς, νομίμως το ύψος της οικοδομής καθορίσθηκε, κατά τον κανόνα της παρ. 7 του αυτού άρθρου, σε συνάρτηση προς τον συντελεστή δομήσεως των οικοπέδων της περιοχής. Κατά τα εκτεθέντα, όμως, στην προηγούμενη σκέψη, η κρίση αυτή δεν είναι νόμιμη. Συνεπώς, πρέπει να γίνει δεκτός ο σχετικός λόγος εφέσεως, να εξαφανισθεί, κατά το μέρος αυτό, η εκκαλουμένη απόφαση, να δικασθεί, κατά το αντίστοιχο μέρος, η αίτηση ακυρώσεως, να γίνει, κατά τούτο, δεκτή, λόγω της, κατά τα εκτεθέντα, βασιμότητας των συναφώς προβληθέντων λόγων ακυρώσεως και να ακυρωθεί η προσβαλλομένη οικοδομική άδεια κατά το μέρος που αφορά το καθορισθέν με αυτή ύψος της οικοδομής.

7. Επειδή, εξ άλλου, με την επίδικη οικοδομική άδεια, καθορίσθηκε η αφετηρία μετρήσεως του ύψους της οικοδομής κατά τον προβλεπόμενο με το άρθρο 9 παρ. 7 του ΓΟΚ έτους 1985, όπως ισχύει, τρόπο. Με την αίτηση ακυρώσεως προεβλήθη, ως λόγος ακυρώσεως, ότι ο υπολογισμός αυτός δεν ήταν νόμιμος και ότι η αφετηρία μετρήσεως του ύψους έπρεπε να καθορισθεί, για τον αυτό όπως και η μέτρηση του ύψους λόγο, με βάση τα, διατηρηθέντα και κατά το μέρος αυτό σε ισχύ, ειδικά διατάγματα όρων δομήσεως της περιοχής ή με βάση τις αντίστοιχες διατάξεις του ΓΟΚ έτους 1955, που ίσχυαν κατά τον χρόνο εκδόσεως των β.δ/των της 30-8/9-9-1955 και 12/26-6-1959. Στα ειδικά, όμως, αυτά διατάγματα, τα οποία μνημονεύθηκαν στην σκέψη 5, δεν υπάρχει ειδική διάταξη για τον καθορισμό της αφετηρίας μετρήσεως του ύψους της οικοδομής, ενώ οι γενικώς ισχύουσες διατάξεις του ΓΟΚ έτους 1955 δεν είναι, πάντως, ειδικές, κατά την κρίσιμη εν προκειμένω έννοια του άρθρου 9 παρ. 9 του ισχύοντος ΓΟΚ, ώστε να διατηρηθούν σε ισχύ. Νομίμως, συνεπώς, κατά τούτο, δέχθηκε το Διοικητικό Εφετείο, με την εκκαλουμένη απόφαση του, κατ' απόρριψη των σχετικών λόγων ακυρώσεως, ότι εν προκειμένω ήταν εφαρμοστέα η εν λόγω διάταξη του άρθρου 9 παρ. 7 του ΓΟΚ, είναι δε αβάσιμοι και απορριπτέοι οι περί του αντιθέτου προβαλλόμενοι λόγοι εφέσεως, όπως και η έφεση κατά το μέρος αυτό.

8. Επειδή, με την αίτηση ακυρώσεως είχε προβληθεί ότι με την επίδικη οικοδομική άδεια είχε επιτραπεί η ανέγερση κτισμάτων συνολικού εμβαδού, μαζί με το προϋπάρχον κτίσμα, 440,20 τετρ. μέτρων, ενώ, με βάση τον ισχύοντα στην περιοχή συντελεστή δομήσεως, η ανώτατη επιτρεπόμενη δόμηση ήταν 423,32 τετρ. μέτρα. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως απερρίφθη με την εκκαλουμένη απόφαση με ειδική αιτιολογία, συνοδευόμενη από τους αντίστοιχους υπολογισμούς, και αναγόμενη στον μη συνυπολογισμό στον συντελεστή τμήματος της οικοδομής, για τους εκτιθέμενους στην απόφαση λόγους. Κατά της κρίσεως αυτής του πρωτοβαθμίου δικαστηρίου προβάλλεται μόνον γενική και αόριστη αιτίαση χωρίς να γίνεται επίκληση συγκεκριμένου σφάλματος. Με τα δεδομένα, όμως αυτά ο λόγος αυτός εφέσεως πρέπει να απορριφθεί προεχόντως ως απαραδέκτως προβαλλόμενος.

9. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινομένη έφεση πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή, να εξαφανισθεί η εκκαλουμένη απόφαση, ως προς την κρίση περί της νομιμότητάς του επιτραπέντος με την προσβληθείσα οικοδομική άδεια ύψος της οικοδομής, και να ακυρωθεί, κατά το αντίστοιχο μέρος, η οικοδομική άδεια, κατά μερική παραδοχή της αιτήσεως ακυρώσεως.

Σημείωμα

1. Ο καθορισμός του επιτρεπόμενου ύψους οικοδομών διέπεται συχνά από διατάξεις που θεσπίστηκαν σε διαφορετικές στιγμές και προβλέπουν ενδεχομένως διαφορετικό ύψος και σύστημα για τον υπολογισμό του. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στην κατ' επανάληψη τροποποίηση της σχετικής (κοινής και κανονιστικής) νομοθεσίας τόσο για αμιγώς πολεοδομικούς λόγους όσο και για λόγους που ανάγονται στην προστασία του φυσικού και πολιτισμικού περιβάλλοντος. Το πρόβλημα έχει αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία στα μεγάλα οικοδομικά συγκροτήματα, όπως της Αθήνας, με την ασφυκτική ανάπτυξή τους. Στο λόφο Βριλησσού (Τουρκοβούνια) ίσχυσαν έτσι από το 1955 περισσότερες ρυθμίσεις για τον καθορισμό του ύψους των οικοδομών.

2. Στην εξεταζόμενη υπόθεση το Δικαστήριο εκλήθη να εντοπίσει την εφαρμοστέα διάταξη για τον προσδιορισμό του ύψους οικοδομής. Για την ανέγερσή της εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1987 οικοδομική άδεια, η οποία μετά από την ακύρωσή της εκδόθηκε εκ νέου το 2003. Το Δικαστήριο έπρεπε εν προκειμένω να επιλέξει μεταξύ της ειδικής διάταξης που είχε θεσπισθεί το 1955 και της γενικής διάταξης του ΓΟΚ του 1985. Αναγνωρίζοντας προβάδισμα στην ειδική έναντι της γενικής διάταξης, έκρινε ότι υπερισχύει η πρώτη και ακύρωσε την προσβαλλομένη οικοδομική άδεια. Η κρίση του είναι ορθή όχι μόνο εν όψει τη αρχής *lex specialis derogat legi generali* αλλά και της ρητής μεταβατικής διάταξης του ΓΟΚ του 1985, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα με το ν. 2831/2000. Η εν λόγω διάταξη προβλέπει ότι ειδικές διατάξεις για την προστασία ιδιαίτερων στοιχείων του τοπίου αστικών περιοχών, στα οποία περιλαμβάνονται και οι λόφοι -όπως ο λόφος Βριλησσού- εξακολουθούν να ισχύουν.

Γιώργος Παπαδημητρίου

Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών

ΣΤΕ 1119/2008

[Ανοικοδόμηση συνιδιόκτητου οικοπέδου με κάθετη ιδιοκτησία]

Πρόεδρος: Π.Ν. Φλώρος

Εισηγητής: Αθ. Ράντος

Δικηγόροι: Δ. Χιώλος, Μ. Τσεφεράκος

Επιτρέπεται η χορήγηση οικοδομικής άδειας σε τμήμα ενιαίου οικοπέδου, στο οποίο έχει συσταθεί διηρημένη («κάθετη») ιδιοκτησία, υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται η πλήρης τήρηση των διατάξεων της πολεοδομικής νομοθεσίας, εν όψει της συνολικής εκτάσεως του οικοπέδου και σε σχέση με το σύνολο των οικοδομημάτων που επιτρέπεται να ανεγερθούν σ' αυτό.

Εφαρμοστές είναι επίσης οι διατάξεις για τα ελάχιστα όρια αρτιότητας, το ποσοστό κάλυψης, τον ακάλυπτο χώρο, το συντελεστή δόμησης, καθώς και τους λοιπούς όρους δόμησης, που καθορίζονται από τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό και τις ειδικές πολεοδομικές διατάξεις της περιοχής, μεταξύ των οποίων ιδίως οι διατάξεις για τα χαμηλά κτίρια.

Με την εφαρμογή των διατάξεων περί χαμηλών κτιρίων δεν πλήττονται κατά τρόπο μη ανεκτό οι διατάξεις του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του (πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ).

Βασικές σκέψεις

4. Επειδή, κατά το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. δ/τος 1024/1971 «περί διηρημένης ιδιοκτησίας επί οικοδομημάτων ανεγειρομένων επί ενιαίου οικοπέδου» (Α' 232), «1. Εν τη εννοία του άρθρου 1 του ν. 3741/1929 και των άρθρων 1002 και 1117 του Αστικού

Κωδικός δύναται να συσταθή διηρημένη ιδιοκτησία και επί πλειόνων αυτοτελών οικοδομημάτων ανεγειρομένων επί ενιαίου οικοπέδου ανήκοντος εις ένα ή πλείονας, ως και επί ορόφων ή μερών των οικοδομημάτων τούτων, επιφυλασσομένων των πολεοδομικών διατάξεων». Εξ άλλου, κατά το άρθρο 253 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (ΚΒΠΝ, π. δ. της 14/27-7-1999, Δ' 580), με τον τίτλο «Ειδικές διατάξεις για χαμηλά κτίρια», που αποδίδει το περιεχόμενο του άρθρου 14 του Γενικού Οικοδομικού Κανονισμού (ΓΟΚ, ν. 1577/1985, Α' 210), «1. Χαμηλό κτίριο είναι αυτό του οποίου κύρια χρήση είναι η κατοικία, έχει μέγιστο ύψος, στο οποίο δεν συμπεριλαμβάνεται η στέγη, το πολύ 8,50 μέτρα από την οριστική στάθμη του εδάφους και συνολική επιφάνεια που υπολογίζεται στο σ.δ. το πολύ 400 τ.μ. Στο οικόπεδο είναι δυνατή η κατασκευή περισσότερων από ένα χαμηλών κτιρίων, με την προϋπόθεση ότι η συνολική επιφάνεια όλων των κτιρίων που υπολογίζεται στο σ.δ. δεν υπερβαίνει τα 400 τ.μ. 2...». Κατά την έννοια της πρώτης από τις διατάξεις αυτές, επιτρέπεται, κατ' αρχήν, η χορήγηση οικοδομικής αδειάς και επί τμήματος ενιαίου οικοπέδου, επί του οποίου έχει συσταθεί διηρημένη («κάθετη») ιδιοκτησία, υπό την προϋπόθεση όμως ότι, εν όψει της συνολικής εκτάσεως του οικοπέδου, εξασφαλίζεται, εν σχέσει με το σύνολο των τυχόν δυναμένων να ανεγερθούν σ' αυτό πλειόνων οικοδομημάτων, η πλήρης τήρηση των διατάξεων της πολεοδομικής νομοθεσίας, η εφαρμογή της οποίας κατ' ουδέν επηρεάζεται από την ανωτέρω ιδιωτικού δικαίου συμφωνία. Στην νομοθεσία αυτή περιλαμβάνονται και είναι, συνεπώς, εν προκειμένω τηρητέες και οι διατάξεις για τα ελάχιστα όρια αρτιότητας, το ποσοστό καλύψεως, τον ακάλυπτο χώρο, τον συντελεστή δομήσεως, καθώς και τους λοιπούς όρους δομήσεως, που καθορίζονται από τον Γενικό Οικοδομικό Κανονισμό και τις ειδικές πολεοδομικές διατάξεις της περιοχής, μεταξύ των οποίων και οι διατάξεις για τα χαμηλά, κατά την έννοια του ΓΟΚ, κτίρια. Επομένως, εφ' όσον σε οικόπεδο, στο οποίο έχει συσταθεί διηρημένη ιδιοκτησία, έχει ανεγερθεί ήδη μια οικοδομή κατ' εφαρμογή των ειδικών διατάξεων του ως άνω άρθρου 253 του ΚΒΠΝ για τα χαμηλά κτίρια, το όλο οικόπεδο διέπεται εφεξής από την εν λόγω διάταξη, η δε συνολική υπολογιζόμενη στον συντελεστή δομήσεως επιφάνεια της ανεγερθείσης και τυχόν άλλης εν συνεχεία ανεγειρόμενης οικοδομής δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 400 τετρ. μέτρα και το ύψος των οικοδομών τα 8,50 μετρά. Είναι, ως εκ τούτου, μη νόμιμη και ανακλητέα τυχόν εκδοθείσα για δεύτερη οικοδομή οικοδομική άδεια, εφ' όσον επιτρέπει την υπέρβαση των εν λόγω ορίων.

5. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, κατά τα προκύπτοντα από την

εκκαλουμένη απόφαση και τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, οι κοινοί δικαιοπάροχοι των εκκαλούντων και των εφεσίβλητων, αρχικοί κύριοι του επί της οδού Αθ. Διάκου 41, στο ΟΤ 315 του Δήμου Κηφισιάς Αττικής, οικοπέδου, επιφανείας 1053,95 τετρ. μέτρων, ανήγειραν σ' αυτό, δυνάμει της υπ' αριθ. 3631/1991 οικοδομικής αδείας της Διευθύνσεως Πολεοδομίας Ανατ. Αττικής, οικοδομή, επιφανείας, αρχικώς, 100,13 τετρ. μέτρων, στην οποία, με μεταγενέστερη αναθεώρηση της αδείας, προσετέθη και ημιπόγειο 89 τετρ. μέτρων. Στο όλο οικόπεδο συνεστήθησαν το έτος 1996, με συμβολαιογραφική πράξη, δύο διηρημένες ιδιοκτησίες, στην μία των οποίων, εκείνη, δηλαδή, που περιήλθε το αυτό έτος, με χρονολογικώς επόμενο συμβόλαιο, στους εφεσίβλητους, περιελήφθη η εν λόγω οικοδομή. Η άλλη διηρημένη ιδιοκτησία περιήλθε το έτος 2002 στους εκκαλούντες, υπέρ των οποίων εξεδόθη από το Γραφείο Πολεοδομίας Δήμου Κηφισιάς η υπ' αριθ. 25/2004 οικοδομική άδεια για την ανέγερση τριώροφης οικοδομής, ύψους 9.60 μέτρων και εμβαδού 440,36 τετρ. μέτρων, κατά τους γενικώς ισχύοντες στην περιοχή όρους δομήσεως. Κατόπιν καταγγελίας των εφεσίβλητων, κατά την οποία η υπ' αριθ. 3631/1991 οικοδομική άδεια, δυνάμει της οποίας είχε ανεγερθεί η οικοδομή των, είχε εκδοθεί κατά τις διατάξεις του ΓΟΚ περί χαμηλών κτιρίων, χωρίς το γεγονός αυτό να ληφθεί υπ' όψιν κατά την έκδοση της υπέρ των εκκαλούντων υπ' αριθ. 25/2004 οικοδομικής αδείας, διεκόπησαν, με την υπ' αριθ. πρωτ. 24545/ 25-11-2004 πράξη της Διευθύνσεως Πολεοδομίας Δήμου Κηφισιάς, οι εκτελούμενες δυνάμει της τελευταίας ως άνω αδείας οικοδομικές εργασίες και ετάχθη στους εκκαλούντες προθεσμία προς αναθεώρηση της. Κατά της πράξεως αυτής οι εκκαλούντες άσκησαν αίτηση ακυρώσεως, η οποία απερρίφθη με την εκκαλουμένη υπ' αριθ. 1407/2005 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών. Το δικαστήριο αυτό δέχθηκε, ειδικώτερα, ότι, όντως, η υπ' αριθ. 3631/1991 οικοδομική άδεια, η οποία, άλλωστε, είχε επισυναφθεί στην συμβολαιογραφική πράξη συστάσεως της διηρημένης ιδιοκτησίας, είχε εκδοθεί κατά τις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων, όπως τούτο προέκυπτε τόσο από την υπάρχουσα στο σώμα του πρωτοτύπου της αδείας και τεθειμένη με σφραγίδα ένδειξη «Εκδίδεται σύμφωνα με το άρθρο 14 του ΓΟΚ/85 για χαμηλά κτίρια», όσο και από τα αριθμητικά δεδομένα που περιλαμβάνονται στο πρωτότυπο του διαγράμματος καλύψεως, το οποίο την συνοδεύει, και ότι, ως εκ τούτου) μη νομίμως δεν είχε ληφθεί υπ' όψιν το στοιχείο τούτο κατά την έκδοση της υπέρ των εκκαλούντων υπ' αριθ. 25/2004 οικοδομικής αδείας. Εν όψει της διαπιστώσεως αυτής, το πρωτοβάθμιο δικαστήριο έκρινε ότι νομίμως διεκόπησαν, με την προσβληθείσα διοικητική πράξη, οι εκτελούμενες δυνάμει της δεύτερης αδείας οικοδομικές εργασίες, απέρριψε δε ως απαραδέκτους, αβάσιμους

και αλυσιτελείς λόγους ακυρώσεως, αναγόμενους, αντιστοίχως, στην νομιμότητα της πρώτης οικοδομικής αδείας, στο ακριβές περιεχόμενο της δεύτερης και στις μεταξύ των εμπλεκόμενων ιδιοκτητών συμφωνίες και σχέσεις.

6. Επειδή, με την κρινομένη έφεση προβάλλεται ότι μη νομίμως το Διοικητικό Εφετείο παρέλειψε να εξετάσει προβληθέντες ουσιώδεις ισχυρισμούς, σχετικούς με την νομιμότητα, το ακριβές περιεχόμενο της αδείας και την αληθή βούληση του δικαιοπαρόχου των εκκαλούντων, από τους οποίους, κατά τους εκκαλούντες, συνάγεται ότι η υπ' αριθ. 3631/1991 οικοδομική άδεια δεν θα έπρεπε ούτε θα μπορούσε να είχε εκδοθεί κατά τις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων, για τους αναλυτικώς εκτιθεμένους, με παράθεση αριθμητικών υπολογισμών, λόγους. Εφ' όσον, όμως, με τους ισχυρισμούς αυτούς δεν ανατρέπονται, πάντως, οι παραδοχές της εκκαλουμένης αποφάσεως, στηριζόμενες, άλλωστε, και σε συγκεκριμένα στοιχεία, περιλαμβανόμενα στο σώμα της επίμαχης οικοδομικής αδείας, κατά τις οποίες η άδεια όντως εξεδόθη κατά τις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων, οι ως άνω προβληθέντες, και επαναφερόμενοι με το δικόγραφο της εφέσεως ισχυρισμοί, ήσαν το μεν απορριπτέοι ως απαράδεκτοι, κατά το μέρος που με αυτούς επιζητείται ο παρεμπίπτων έλεγχος της νομιμότητος της εν λόγω διαφυγούσης τον ακυρωτικό έλεγχο και μη ανακληθείσης οικοδομικής αδείας, το δε ως αλυσιτελείς, κατά το μέρος που αναφέρονται σε άμοιρες εν προκειμένω νομικής σημασίας δηλώσεις ιδιωτικής βουλήσεως, αναγόμενες στις μεταξύ των ιδιωτών σχέσεις. Νομίμως, επομένως, οι ισχυρισμοί αυτοί απερρίφθησαν με την εκκαλουμένη απόφαση, πρέπει δε να απορριφθούν ως αβάσιμοι οι περί του αντιθέτου λόγοι εφέσεως.

7. Επειδή, προβάλλεται ότι η υπ' αριθ. 3631/1991 οικοδομική άδεια δεν είχε εκδοθεί κατά τις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων αλλ' η σχετική ένδειξη ετέθη στο σώμα της αδείας εκ των υστέρων, όπως τούτο προκύπτει, κατά τους εκκαλούντες, από διάφορα στοιχεία και μεταγενέστερα αντίγραφα της αδείας. Πλην, όμως, του γεγονότος ότι, κατά τα γενόμενα δεκτά από το Εφετείο, η έκδοση της, επισυναφθείσης άλλωστε στην συμβολαιογραφική πράξη συστάσεως της διηρημένης ιδιοκτησίας, οικοδομικής αδείας κατά τις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων δεν προκύπτει από μόνη την ως άνω σφραγίδα αλλά και από το συνημμένο στην άδεια διάγραμμα καλύψεως, ο ισχυρισμός αυτός, αναγόμενος σε πλαστογράφηση της οικοδομικής αδείας, απαραδέκτως προεβλήθη το πρώτον ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων, χωρίς να έχει προηγουμένως προβληθεί ενώπιον της

Διοικήσεως, συνοδευόμενος, μάλιστα, από αντιστοίχου περιεχομένου απόφαση ποινικού ή πολιτικού δικαστηρίου. Νομίμως, επομένως, απερρίφθη με την εκκαλουμένη απόφαση ο ως άνω ισχυρισμός, πρέπει δε να απορριφθεί ως αβάσιμος ο περί του αντιθέτου λόγος εφέσεως.

8. Επειδή, κατά τα ήδη εκτεθέντα στην σκέψη 5, με την προσβληθείσα με την αίτηση ακυρώσεως πράξη, η Διοίκηση το μεν διέκοψε, με την παρατεθείσα ανωτέρω αιτιολογία, τις εκτελούμενες δυνάμει της εκδοθείσης υπέρ των εκκαλούντων οικοδομικής αδείας εργασίες, το δε έταξε προθεσμία προς αναθεώρηση της αδείας, μετά λήψη υπ' όψιν του γεγονότος της υπαγωγής του όλου οικοπέδου στις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων. Προβάλλεται ότι δεν ηδύνατο να διαταχθεί εν προκειμένω διακοπή οικοδομικών εργασιών προ του χαρακτηρισμού των κατασκευών ως αυθαιρέτων. Ο λόγος αυτός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι, κατόπιν της διαπιστώσεως ότι κατά την έκδοση της υπ' αριθ. 25/2004 οικοδομικής αδείας δεν ελήφθησαν υπ' όψιν, όπως έπρεπε, οι διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων, νομίμως η Διοίκηση, πρίν προχωρήσει στην λήψη των επαχθέστερων μέτρων της ανακλήσεως της οικοδομικής αδείας και της κρίσεως των κατασκευών ως αυθαιρέτων και κατεδαφιστέων, έταξε προθεσμία προς αναθεώρηση της αδείας, κατά τι κείμενες διατάξεις και διέκοψε παραλλήλως τις εκτελούμενες δυνάμει της αρχικής οικοδομικής αδείας εργασίες.

9. Επειδή, τέλος, ο προβαλλόμενος ισχυρισμός ότι, με την εφαρμογή των διατάξεων περί χαμηλών κτιρίων, πλήττεται υπερμέτρως και κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 17 παρ. 1 του Συντάγματος και του άρθρου 1 του (πρώτου) Προσθέτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) το δικαίωμα ιδιοκτησίας των εκκαλούντων, πρέπει να απορριφθεί, προεχόντως, διότι οι εν προκειμένω περιορισμοί και δεσμεύσεις για την οικοδομή των εκκαλούντων δεν απορρέουν, ως αναγκαστικοί, από διατάξεις νόμων αλλ' είναι αποκλειστικώς συνέπεια του είδους της ιδιοκτησίας που οι ίδιοι οι εκκαλούντες επέλεξαν να έχουν, δηλαδή συγκυριότητα σε ενιαίο οικόπεδο, όπου η συμπεριφορά ενός των συνιδιοκτητών επηρεάζει πολεοδομικώς και τους υπολοίπους, καθώς και αποτέλεσμα ενεργειών των λοιπών συνιδιοκτητών, όπως η δήλωση υπαγωγής του όλου οικοπέδου στις διατάξεις περί χαμηλών κτιρίων, τις οποίες οι εκκαλούντες ε γνώριζαν, προσχωρούντες σε καθεστώς διηρημένης ιδιοκτησίας, θεσπισθέν με συμβολαιογραφική πράξη, στην οποία είχε επισυναφθεί η πρώτη οικοδομική άδεια, ή,

πάντως, όφειλαν να γνωρίζουν.

ΣΤΕ 3593/2007

**[Εκσυγχρονισμός και επέκταση βιομηχανικής μονάδας
χαμηλής όχλησης εντός Ζ.Ο.Ε.] ***

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Αγγ. Θεοφιλοπούλου*

Δικηγόροι: *Μ. Χαϊνταρλής, Κ. Βαρδακαστάνης, Β. Τύρου, Γ. Τατάγια, Χρ. Πολίτης*

Ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση βιομηχανικής μονάδας είναι καταρχήν νόμιμη, εφόσον εξακολουθεί να κατατάσσεται στη χαμηλή όχληση και δεδομένου ότι σύμφωνα με τις διατάξεις της Ζ.Ο.Ε., δεν επιτρέπεται η χρήση βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης. (Παραπέμπει στην επταμελή).

Βασικές σκέψεις

5. Επειδή, στα άρθρα 69 και 70 του π.δ. 30/1996 («Κώδικας Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης», Α' 21) -στα οποία κωδικοποιήθηκαν οι διατάξεις των παραγράφων 12 και 13, αντιστοίχως, του άρθρου 18 του ν. 2218/1994 (Α' 90)- ορίζονται τα εξής: «Κατά των αποφάσεων του Νομάρχη επιτρέπεται, σε οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, προσφυγή για παράβαση νόμου στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας. Η προσφυγή ασκείται μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών από τη δημοσίευση ή, αν η απόφαση δεν δημοσιεύεται, από την κοινοποίηση ή διαφορετικά αφότου έλαβε γνώση. Η προσφυγή κατατίθεται στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση ή στο Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας με απόδειξη. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3200/1955 περί διοικητικής αποκεντρώσεως, όπως ισχύει κάθε φορά ...» (άρθρο 69). «Κατά των.....κατά το άρθρο 69 αποφάσεων του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας μπορεί να ασκηθεί προσφυγή στον καθ1 ύλη αρμόδιο υπουργό, για παράβαση νόμου, μέσα σε αποκλειστική προθεσμία τριάντα (30) ημερών. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3200/1955 περί διοικητικής αποκεντρώσεως, όπως ισχύει κάθε φορά» (άρθρο 70). Αντίστοιχη ρύθμιση περιλαμβάνει και το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 2503/1997 (Α' 107), σύμφωνα με το οποίο οι διατάξεις του άρθρου 8 του ν. 3200/1955 εφαρμόζονται αναλόγως και για τις πράξεις του Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, οι σχετικές προσφυγές δε ασκούνται ενώπιον του κατά περίπτωση αρμόδιου υπουργού. Εξ άλλου, σύμφωνα με το άρθρο 8 του ν. 3200/1955 (Α' 97), «Κατά των αποφάσεων του Νομάρχου, επιτρέπεται εις πάντα ενδιαφερόμενον προσφυγή διά παράβασιν νόμου ενώπιον του αρμοδίου Υπουργού εντός αποκλειστικής προθεσμίας τριάκοντα ημερών από της δημοσίευσως ή εάν η απόφασις δεν δημοσιεύεται από της κοινοποιήσεως ή άλλως αφ' ης έλαβε γνώσιν» (παρ. 1). Η προσφυγή αυτή κατατίθεται είτε στη Νομαρχία είτε στο αρμόδιο Υπουργείο (παρ. 2), ο αρμόδιος δε υπουργός οφείλει να αποφασίζει επ' αυτής μέσα σε προθεσμία εξήντα ημερών από την υποβολή της σε αυτόν (παρ. 3).

6. Επειδή, με την εμπρόθεσμη άσκηση της προσφυγής του άρθρου 8 του ν. 3200/1955, η οποία συνεπάγεται μόνον έλεγχο νομιμότητας της υποκείμενης στην προσφυγή πράξεως, διακόπτεται η κατά το άρθρο 46 του π.δ. 18/1989 (Α' 8) εξηκονθήμερη προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά της πράξεως

αυτής. Ειδικότερα, όπως έχει κριθεί, στις περιπτώσεις καταθέσεως της προσφυγής στο Υπουργείο, η προθεσμία για την άσκηση αιτήσεως ακυρώσεως κατά της νομαρχιακής πράξεως κινείται εκ νέου την επομένη της παρόδου της τασσομένης στον Υπουργό εξηκονθήμερης προθεσμίας αποφάνσεως, η οποία έχει ανατρεπτικό χαρακτήρα, από την ίδια δε ημέρα αρχίζει η προθεσμία για την άσκηση του ενδίκου αυτού μέσου κατά της σιωπηρής απορρίψεως της προσφυγής, η οποία τεκμαίρεται με την πάροδο απράκτου του εξηκονθημέρου ή κατά της σχετικής ρητής υπουργικής αποφάσεως που τυχόν εκδόθηκε πριν συμπληρωθεί το εξηκονθήμερο, εκτός εάν εκείνος που άσκησε την προσφυγή έλαβε γνώση της ρητής υπουργικής αποφάσεως σε προγενέστερο χρόνο, οπότε η προθεσμία για την προσβολή με αίτηση ακυρώσεως της νομαρχιακής και της υπουργικής αποφάσεως αρχίζει από την ημερομηνία της γνώσεως. Εάν, όμως, η προσφυγή έχει κατατεθεί στη Νομαρχία και δεν προκύπτει γνώση από τον προσφεύγοντα του χρόνου περιελεύσεώς της στο Υπουργείο, η προθεσμία προσβολής της νομαρχιακής και της υπουργικής αποφάσεως ή της τυχόν σιωπηρής απορρίψεως της προσφυγής αρχίζει από την κοινοποίηση ή την με οποιονδήποτε τρόπο γνώση της ρητής ή σιωπηρής απορρίψεως της προσφυγής από τον Υπουργό. Αλλά, και στην τελευταία αυτή περίπτωση, δεδομένου ότι η ημερομηνία καταθέσεως της προσφυγής είναι, εν πάση περιπτώσει, γνωστή στον προσφεύγοντα, η πάροδος ευλόγου χρόνου από την κατάθεση της προσφυγής στη Νομαρχία, σε συνδυασμό με το εύλογο ενδιαφέρον του προσφεύγοντος, δύναται να δημιουργήσει τεκμήριο γνώσεως της απορρίψεως της προσφυγής και πριν από την κοινοποίηση ή την κατ' άλλο τρόπο γνώση της ρητής ή σιωπηρής απορρίψεως (βλ. ΣΕ 3732/05, 3054/00, 1359/00, 1708/00, 2863/85 Ολομ. κ.ά.). Τα ανωτέρω ισχύουν, αναλόγως, και για τις προσφυγές που ασκούνται δυνάμει των προαναφερθεισών διατάξεων των άρθρων 69 και 70 του π.δ. 30/1996 (ΣΤΕ 3732/2005, 3014/01).

7. Επειδή, κατά της 228/Φ.14.906/8.4.2004 αποφάσεως, με εντολή Νομάρχη, του Προϊσταμένου της Διευθύνσεως Βιομηχανίας και Ορυκτού Πλούτου της Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Ιωαννίνων, ο αιτών Δήμος άσκησε την από 5.5.2004 προσφυγή (αρ. κατ. Περιφέρειας Ηπείρου 9199/ 6.5.2004), η οποία απορρίφθηκε με την 12619/23.6.2004 απόφαση του Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας Ηπείρου, που εκδόθηκε εντός του τασσόμενου με τις ως άνω διατάξεις εξηκονθημέρου και περιήλθε στον αιτούντα στις 25.6.2004 (αρ. πρωτ. Δήμου Μπιζανίου 2930/25.6.2004). Με τα δεδομένα αυτά, η κρινόμενη αίτηση, η οποία κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 2.8.2004 ασκείται εμπροθέσμως κατά των ως άνω αποφάσεων. Περαιτέρω,

εφόσον από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει κοινοποίηση στον αιτούντα ή γνώση της 4295/23.7.2001 αποφάσεως του Νομάρχη Ιωαννίνων περί εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων, παρά την πάροδο περίπου τριών ετών από την έκδοση της, εμπροθέσμως προσβάλλεται με την υπό κρίση αίτηση.

8. Επειδή, με την 10537/18.2.1993 κοινή απόφαση του Υπουργού Βιομηχανίας, Ενέργειας και Τεχνολογίας και του Υφυπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 139 Β/11.3.1993) καθορίστηκε η αντιστοιχία της κατατάξεως των βιομηχανικών- βιοτεχνικών δραστηριοτήτων που ορίζονται στην Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990 (ΦΕΚ 678 Β/25.10.1990) με την αναφερόμενη στις πολεοδομικές ή και σε άλλες διατάξεις διάκριση των δραστηριοτήτων σε χαμηλή, μέση και υψηλή όχληση και ειδικότερα προβλέφθηκε ότι οι δραστηριότητες της χαμηλής όχλησης αντιστοιχούν με τις δραστηριότητες της Β κατηγορίας της Κ.Υ.Α. 69269/90 (άρθρο 1 παρ. 3). Ακολούθως, με βάση σχετικές εξουσιοδοτικές διατάξεις του άρθρου 3 του ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160 Α'), όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν. 3010/2002 (ΦΕΚ 91 Α'), εκδόθηκαν η Η.Π. 15393/2332/5.8.2002 κοινή απόφαση των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 1022 Β'), με την οποία τα έργα και δραστηριότητες κατατάχθηκαν σε κατηγορίες και η 13727/724/24.7.2003 κοινή απόφαση των Υφυπουργών Ανάπτυξης και ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. (ΦΕΚ 1087 Β/5.8.2003) με την οποία καθορίστηκε η αντιστοίχιση των κατηγοριών των βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων με τους βαθμούς όχλησης που αναφέρονται στα πολεοδομικά διατάγματα. Στο άρθρο 3 της απόφασης αυτής ορίζεται ότι: «Προσαρτάται και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας απόφασης Παράρτημα βιομηχανικών και βιοτεχνικών δραστηριοτήτων σε αντιστοίχιση σε βαθμούς όχλησης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Άρθρο 1 του ν. 3010/02 (ΦΕΚ 91/Α/2002) και στη μεταβατική διάταξη του άρθρου 4 αυτής προβλέπεται ότι: «Νόμιμα υφιστάμενες και λειτουργούσες, κατά τη δημοσίευση της παρούσας, εγκαταστάσεις χαμηλής όχλησης, που σύμφωνα με το Άρθρο 3 κατατάσσονται στη μέση όχληση εξακολουθούν να παραμένουν στη χαμηλή όχληση». Τέλος, από την έναρξη της ισχύος της ίδιας απόφασης καταργήθηκε η Κ.Υ.Α. 10537/1993 (άρθρο 5). Κατά την έννοια των διατάξεων αυτών, η κατάταξη βάσει της Κ.Υ.Α. 13727/724/24.7.2003 στις δραστηριότητες που προκαλούν μέση όχληση εγκαταστάσεως, υφιστάμενης κατά τη δημοσίευση της κοινής αυτής υπουργικής αποφάσεως, η οποία βάσει των διατάξεων της προϊσχύουσας Κ.Υ.Α. 10537/18.2.1993 υπαγόταν στις χαμηλής όχλησης δραστηριότητες και λειτουργούσε νομίμως σε περιοχή, στην οποία δεν ήταν επιτρεπτή η λειτουργία μονάδων μέσης, αλλά μόνο

χαμηλής όχλησης, δεν έχει μεν ως συνέπεια την υποχρέωση απομάκρυνσης της δραστηριότητας αυτής και τη διακοπή της λειτουργίας της, δεν επιτρέπεται, όμως, η περαιτέρω επέκταση της ή η αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος ή της δυναμικότητάς της. Δεν αποκλείεται, πάντως η επέκτασή της με προσθήκη νέας δραστηριότητας ο βαθμός όχλησης της οποίας, κατά την ανωτέρω Κ.Υ.Α. 13727/724/24.7.2003, υπολογίζεται με άλλη βάση και, συνεπώς, δεν είναι δυνατή, για την εφαρμογή των διατάξεων αυτής της Κ.Υ.Α., η συσχέτιση με την υφιστάμενη μονάδα, η επέκταση, όμως, αυτή τελεί υπό την προϋπόθεση ότι, σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. αυτή η νέα δραστηριότητα χαρακτηρίζεται ως χαμηλής όχλησης. Επίσης, δεν αποκλείεται ο εκσυγχρονισμός της εγκαταστάσεως, επιβαλλόμενος κατά νόμο ή για λόγους περιβαλλοντικούς, έστω και αν προϋποθέτει αύξηση της ισχύος της, υπό τον όρο όμως ότι η προστιθέμενη ισχύς δεν υπερβαίνει το κατά τη νέα Κ.Υ.Α. ανώτατο όριο των δραστηριοτήτων χαμηλής όχλησης, δεδομένου ότι με το προαναφερόμενο άρθρο 3 αυτής της Κ.Υ.Α., με το οποίο αποσκοπείται η μη εφαρμογή των συνεπειών της νέας αυστηρότερης αντιστοιχίας στις υφιστάμενες και λειτουργούσες νομίμως εγκαταστάσεις προκειμένου να μη διακοπεί η λειτουργία τους λόγω της μεταβολής της αντιστοιχίας και μόνον ο κανονιστικός νομοθέτης προδήλως δεν ηθέλησε να αποκλείσει τον εκσυγχρονισμό των εγκαταστάσεων αυτών.

9. Επειδή, με το άρθρο 2 παρ. 2 της 22943/5.6.2003 κοινής αποφάσεως του Υπουργού Ανάπτυξης και των Υφυπουργών ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και Γεωργίας (ΦΕΚ 649 Δ/25.6.2003) η περιφέρεια του Δήμου Μπιζανίου, εντός της οποίας περιλαμβάνεται το Δημοτικό Διαμέρισμα Πεδινης, εντάχθηκε στην Περιφερειακή Ζώνη Προστασίας της περιοχής Οικοανάπτυξης της λίμνης Παμβώτιδας. Στην ζώνη αυτή, σύμφωνα με το άρθρο 4 περ. ΣΤ της ίδιας Κ.Υ.Α., όπως τροποποιήθηκε με την 46003/19.11.2003 κοινή απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και των Υφυπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Γεωργίας (ΦΕΚ 1250 Δ/26.11. 2003), κατά το μέρος που εμπίπτει στην Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), η οποία έχει καθορισθεί με το από 5.5.1989 π. δ/γμα (ΦΕΚ 297 Δ/17.5.1989), όπως τροποποιήθηκε με το από 30.3.1993 π. δ/γμα (ΦΕΚ 389 Δ/21.4.1993), ισχύουν οι χρήσεις γης και οι όροι και περιορισμοί δόμησης που καθορίζονται με τα προεδρικά αυτά διατάγματα. Και ναι μεν οι ως άνω κοινές υπουργικές αποφάσεις ακυρώθηκαν, κατ' αποδοχήν αιτήσεως ακυρώσεως του σωματείου με την επωνυμία «Σύλλογος Προστασίας Περιβάλλοντος Ιωαννίνων» (αριθμ. καταθ. Ε. 6868/2003), με απόφαση του Δικαστηρίου, στις περιοχές, όμως, που εμπίπτουν στη Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), ανεξαρτήτως της ως άνω

ακυρώσεως, ισχύουν ευθέως οι περιορισμοί στις χρήσεις γης και οι όροι και περιορισμοί δομήσεως που ορίζονται με τα προαναφερόμενα π. δ/γματα. Ειδικότερα, η θέση «Φτέρη» του Δημοτικού Διαμερίσματος Πεδινης του αιτούντος Δήμου Μπιζανίου, στην οποία είναι εγκατεστημένη η μονάδα της παρεμβαίνουσας εταιρείας, περιλαμβάνεται στην περιοχή με το στοιχείο «Χ» της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε.), στην οποία, σύμφωνα με το άρθρο 3.Α.3 α του ως άνω από 5.5.1989 π.δ/τος, απαγορεύονται, μεταξύ άλλων, οι χρήσεις βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης (βλ. και 10399/22.12. 2003 έγγραφο Ν.Α. Ιωαννίνων).

10. Επειδή, οι δραστηριότητες παραγωγής ζωοτροφών και παραγωγής σκυλοτροφών-γατοτροφών εντάσσονταν, σύμφωνα με την Κ.Υ.Α. 10537/1993, στην χαμηλή όχληση, διότι αντιστοιχούσαν σε δραστηριότητες της Β' Κατηγορίας κατά το άρθρο 5 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990, εφόσον δεν είχαν περιληφθεί στον πίνακα του άρθρου 4 της τελευταίας αυτής Κ.Υ.Α., αλλά για την εγκατάσταση και λειτουργία τους ήταν αναγκαία η έκδοση σχετικής αδειάς. Ήδη, σύμφωνα με τις ως άνω Κ.Υ.Α. Η.Π. 15393/2332/5.8.2002 και 13727/724/24.7.2003, η παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών για ζώα που εκτρέφονται σε αγροκτήματα (Κωδικός Ε.Σ.Υ.Ε. 157.1) κατατάσσεται στις δραστηριότητες της 3ης Υποκατηγορίας της Δεύτερης Κατηγορίας, εάν η εγκατεστημένη ισχύς της μονάδας είναι από 20-200 KW και στη χαμηλή όχληση, αν η εγκατεστημένη ισχύς της μονάδας είναι κατώτερη ή ίση με 200 KW, στις δραστηριότητες δε της 2ης Υποκατηγορίας της Πρώτης Κατηγορίας και στη μέση όχληση εάν υπερβαίνει τις 200 KW. Η παραγωγή παρασκευασμένων ζωοτροφών για κατοικίδια ζώα (Κωδικός Ε.Σ.Υ.Ε. 157.2) κατατάσσεται στις δραστηριότητες της 3ης Υποκατηγορίας της Δεύτερης Κατηγορίας, εάν η δυναμικότητα της εγκαταστάσεως ως προς την ποσότητα της πρώτης ύλης είναι κατώτερη ή ίση με 10 τόννους/ημέρα, στην 2η Υποκατηγορία της Πρώτης Κατηγορίας αν η δυναμικότητα είναι πάνω από 10 και μέχρι 100 τόννους/ημέρα και στην 1η Υποκατηγορία της Πρώτης Κατηγορίας, αν η δυναμικότητα είναι ανώτερη από 100 τόννους/ημέρα, στη χαμηλή δε όχληση, αν η δυναμικότητα είναι κατώτερη ή ίση με 10 τόννους/ημέρα, και στη μέση όχληση αν είναι ανώτερη των 10 τόννων/ημέρα.

11. Επειδή, με την ΒΜ.129/Φ. 14.906/4.2.1994 απόφαση του Προϊσταμένου του Τμήματος Βιομηχανίας της Νομαρχίας Ιωαννίνων χορηγήθηκε στην εταιρεία «ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ και Σια Ο.Ε.» άδεια λειτουργίας, πενταετούς διάρκειας, εργοστασίου παραγωγής ζωοτροφών και ξηραντηρίου αραβοσίτου, ισχύος 1370 HP,

στην περιφέρεια της τότε Κοινότητας Πεδινής. Μετά την έγκριση, με την προσβαλλόμενη 4295/23.7.2001 απόφαση του Νομάρχη Ιωαννίνων, των περιβαλλοντικών όρων για τον εκσυγχρονισμό του υφιστάμενου τμήματος παραγωγής ζωοτροφών, δυναμικότητας 10 τόννων/ώρα, καθώς και για την επέκταση της μονάδας με τμήμα παραγωγής σκυλοτροφών-γατοτροφών, δυναμικότητας 2-3 τόννων/ώρα, χορηγήθηκε στην παρεμβαίνουσα εταιρεία «Θ. ΝΙΤΣΙΑΚΟΣ Α.Β.Ε.Ε.», με την ΔΒΕΑ/1348/Φ.Λ.23.906/15.10.2001 απόφαση του Προϊσταμένου του Τμήματος Βιομηχανίας και Ορυκτού Πλούτου της Ν.Α. Ιωαννίνων άδεια λειτουργίας του υφιστάμενου εργοστασίου παραγωγής ζωοτροφών, με κινητήρια ισχύ 1370 HP. Ακολούθως, με την συμπροσβαλλόμενη 228/Φ.14.906/8.4.2004 απόφαση, με εντολή Νομάρχη, του Προϊσταμένου της Διευθύνσεως Βιομηχανίας και Ορυκτού Πλούτου της, Νομαρχιακής Αυτοδιοικήσεως Ιωαννίνων χορηγήθηκε στην παρεμβαίνουσα εταιρεία άδεια εγκαταστάσεως, τριετούς διάρκειας, για τον εκσυγχρονισμό εργοστασίου παραγωγής ζωοτροφών και την επέκτασή του με νέα γραμμή σκυλοτροφών-γατοτροφών συνολικής ισχύος 3012 HP (ήδη λειτουργούσα: 1370 HP, εκσυγχρονισμού: 241 HP, επέκτασης: 1401 HP). Η υφιστάμενη εγκατάσταση της παρεμβαίνουσας παραγωγής ζωοτροφών και ξηραντηρίου αραβοσίτου ισχύος 1370 HP (=1013,8 KW), αν και λόγω της εγκατεστημένης ισχύος αυτής, η οποία υπερβαίνει τις 200 KM, χαρακτηρίζεται βάσει της Κ.Υ.Α. 13727/724/24.7.2003 ως δραστηριότητας μέσης όχλησης, για την εφαρμογή των σχετικών πολεοδομικών διατάξεων εξακολουθεί να θεωρείται βάσει του άρθρου 4 της κοινής αυτής υπουργικής αποφάσεως με δραστηριότητα χαμηλής όχλησης, διότι είχε λάβει την ΔΒΕΑ/1348/Φ.Λ.23.906/15.10.2001 άδεια λειτουργίας του υφιστάμενου εργοστασίου παραγωγής ζωοτροφών, ως δραστηριότητα της Β' Κατηγορίας κατά το άρθρο 5 της Κ.Υ.Α. 69269/5387/1990, δηλαδή ως δραστηριότητα χαμηλής όχλησης, σύμφωνα με την τότε ισχύουσα Κ.Υ.Α. 10537/18.2.1993 και, συνεπώς, κατά τα αναφερόμενα στη σκέψη 8, δεν επιβάλλεται η απομάκρυνση της, μολονότι κατά τις διατάξεις του άρθρου 3.Α.3α του από 5.5.1989 π.δ/τος, όπως τροποποιήθηκε με το από 30.3.1993 π.δ/γμα, στην περιοχή του Δ.Δ. Πεδινής απαγορεύονται οι χρήσεις βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης όχλησης. Περαιτέρω, νομίμως καταρχήν, εγκρίθηκε ο εκσυγχρονισμός των υφισταμένων εγκαταστάσεων παραγωγής ζωοτροφών, συνεπαγόμενος αύξηση της εγκατεστημένης ισχύος της μονάδας της παρεμβαίνουσας κατά 241 HP, δηλαδή 178,34 KW, αφού η αύξηση για το σκοπό αυτό της ισχύος της υφιστάμενης και λειτουργούσας μονάδας δεν υπερβαίνει το όριο των 200 KW, μέχρι του οποίου η δραστηριότητα εντάσσεται στη χαμηλή όχληση. Τέλος, η εγκριθείσα με

την προσβαλλόμενη άδεια επέκταση των εγκαταστάσεων της παρεμβαίνουσας καταρχήν είναι επίσης νόμιμη, αν και η εγκατεστημένη ισχύς της μονάδας αυξάνεται κατά 1401 HP, δηλαδή 1036,74 KW, εφόσον οι νέες εγκαταστάσεις παραγωγής σκυλοτροφών-γατοτροφών κατατάσσονται στις βαθμίδες όχλησης με άλλη βάση και, συγκεκριμένα, με βάση τη δυναμικότητα αυτών ως προς τη χρησιμοποιούμενη πρώτη ύλη, και δεδομένου ότι η επέκταση αυτή είναι κατώτερη των 10 τόννων/ημέρα, που αποτελεί το ανώτατο όριο κατά την Κ.Υ.Α. 13727/724/24.7.2003 των μονάδων χαμηλής όχλησης.

12. Επειδή, σύμφωνα με τα ανωτέρω, δεν απαγορεύεται από τις διατάξεις της Ζ.Ο.Ε., η οποία έχει καθορισθεί με το από 5.5.1989 π. δ/γμα (ΦΕΚ 297 Δ/17.5.1989), όπως τροποποιήθηκε με το από 30.3.1993 π. δ/γμα (ΦΕΚ 389 Δ/21.4.1993), ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση της μονάδας της παρεμβαίνουσας, λόγω, όμως της σπουδαιότητας του θέματος το Δικαστήριο κρίνει ότι η υπόθεση πρέπει να παραπεμφθεί στην επταμελή σύνθεση του Τμήματος, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 14 παρ. 5 του π. δ/τος 18/1989 και να ορισθεί δικάσιμος η 7η Μαΐου 2008 και εισηγητής η Σύμβουλος Αγγ. Θεοφιλοπούλου.

* Όμοια ΣτΕ 3594/2007.

Σημείωμα

Στην υπόθεση που κρίθηκε με τις εξεταζόμενες (όμοιες) παραπεμπτικές αποφάσεις, το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφανθεί, εάν επιτρέπεται ο εκσυγχρονισμός εργοστασίου και η επέκτασή του με νέο τμήμα υπό τα εξής πραγματικά και νομικά δεδομένα:

α) Η αρχική αδειοδότηση είχε γίνει το 1994 σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 1650/1986 και της ΚΥΑ 69269/5387/1990, πριν από την αντικατάστασή τους με το ν. 3010/2002 και την ΚΥΑ 15393/2332/2002, οι ορισμοί των οποίων ίσχυαν όταν εκδόθηκε η άδεια εγκατάστασης για τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση.

β) Η βιομηχανική μονάδα είναι εγκατεστημένη σε περιοχή που υπάγεται σε ΖΟΕ και στην οποία απαγορεύονται σύμφωνα με το σχετικό π.δ. οι χρήσεις βιομηχανικών εγκαταστάσεων μέσης και υψηλής όχλησης.

γ) Ο εκσυγχρονισμός και η επέκταση της μονάδας οδήγησαν σε αύξηση της συνολικής ισχύος της.

δ) Μετά τη θέσπιση του ν. 3010/2002 μεταβλήθηκε το κανονιστικό πλαίσιο για την αντιστοίχιση της περιβαλλοντικής με την πολεοδομική κατάταξη των δραστηριοτήτων σε χαμηλής, μέσης και υψηλής όχλησης. Έτσι, η μονάδα χαρακτηρίζεται πλέον (μετά τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση) ως μέσης όχλησης ενόψει της συνολικής εγκατεστημένης ισχύος της. Επειδή υπαγόταν ωστόσο, στο προηγούμενο καθεστώς περιβαλλοντικής αδειοδότησης και αντιστοίχισης δραστηριοτήτων, καταλαμβάνεται από ειδική μεταβατική διάταξη του π.δ. για τον καθορισμό της Ζ.Ο.Ε., εξακολουθεί να θεωρείται χαμηλής όχλησης και δεν επιβάλλεται η απομάκρυνσή της.

ε) Ο εκσυγχρονισμός της, αυτοτελώς εξεταζόμενος, οδηγεί σε αύξηση της ισχύος της, η οποία όμως δεν υπερβαίνει το όριο ένταξης στη χαμηλή όχληση.

στ) Η επέκταση της μονάδας αφορά εγκατάσταση, η οποία, επίσης αυτοτελώς εξεταζόμενη, κατατάσσεται στη χαμηλή όχληση.

Ενόψει των παραπάνω επισημάνσεων, το Τμήμα προέκρινε την απόρριψη των αιτήσεων ακυρώσεως, εκλαμβάνοντας κατ' αρχήν ως νόμιμες την πράξη έγκρισης περιβαλλοντικών όρων και την άδεια εγκατάστασης. Επειδή όμως πρόκειται για ένα σύνθετο πραγματικό, η προβολή του οποίου επιβάλλει την υπαγωγή του σε διαφορετικές ρυθμίσεις, η αξιολόγησή του είναι ορθότερο να γίνει και υπό το φως των αρχών της βιώσιμης ανάπτυξης, της πρόληψης και της προφύλαξης. Γι' αυτό η υπόθεση παραπέμφθηκε στη μείζονα σύνθεση.

Μαρία Φλώρου

Δικηγόρος

ΣτΕ 921/2008

[Διαδικασία έγκρισης Γ.Π.Σ. Εφαρμοστές διατάξεις]

Πρόεδρος: *Κ. Μενουδάκος*

Εισηγητής: *Ν. Ρόζος*

Η απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με την οποία τροποποιήθηκε το Γ.Π.Σ. Κερατέας είναι παράνομη και ακυρωτέα, επειδή εκδόθηκε με βάση τις διατάξεις που ίσχυαν πριν από το ν. 2508/1997.

Βασικές σκέψεις

5. Επειδή, με τον Κ.Β.Π.Ν. (π.δ. της 14.7.1999, ΦΕΚ 580 Δ΄) ορίζεται ότι, «1. Η

κίνηση της διαδικασίας σύνταξης του γενικού πολεοδομικού σχεδίου γίνεται με πρωτοβουλία του οικείου Δήμου ή Κοινότητας ή περισσότερων Δήμων ή Κοινοτήτων από κοινού. Μπορεί επίσης να κινηθεί και από το Υπουργείο ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε.... 2. Όταν η διαδικασία κινείται από το δήμο..., πρέπει να επιδιώκεται η συμμετοχή των ενδιαφερομένων πολιτών στη σύνταξη του ΓΠΣ με κάθε πρόσφορο τρόπο... Επίσης ο σχετικός φάκελος πρέπει να συμπληρώνεται με τη γνώμη των αρμοδίων νομαρχιακών ή περιφερειακών υπηρεσιών των Υπουργείων... και άλλων δημόσιων υπηρεσιών ή οργανισμών κοινής ωφέλειας, των οποίων η δραστηριότητα επεκτείνεται στην περιοχή του ΓΠΣ... 3... 4. Ο σχετικός φάκελος με τη γνωμοδότηση του δημοτικού συμβουλίου εισάγεται από την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. το πολύ μέσα σε προθεσμία ενός μηνός στο Σ.Χ.Ο.Π. του νομού... Ο Υπουργός μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να ζητήσει τη γνώμη του αρμόδιου περιφερειακού ή του κεντρικού Σ.Χ.Ο.Π.» (άρθρο 39) ότι, «1. Ιδρύεται Οργανισμός ρυθμιστικού σχεδίου και προστασίας περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας που ονομάζεται «Οργανισμός Αθήνας» και είναι νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου. 2. ... 3.... 4. Για την εκπόνηση και έγκριση του ΓΠΣ της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας τηρείται η διαδικασία που προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 39. Στην περίπτωση αυτή αντί της γνωμοδότησης του Κεντρικού Συμβουλίου Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος (Κ.Σ.Χ.Ο.Π.) ή του Σ.Χ.Ο.Π. του νομού, κατά την παράγραφο 4 του ίδιου άρθρου 39, γνωμοδοτεί η εκτελεστική επιτροπή του Οργανισμού» (άρθρο 12) και ότι, «1... Ευρύτερη περιοχή Αθήνας... είναι η περιοχή του νομού Αττικής και η Μακρόνησος, εκτός από τα Κύθηρα» (άρθρο 8). Εξ άλλου, με τις παρ. 1 έως 10 του άρθρου 4 του ν. 2508/1997 ΦΕΚ 124 Α΄/13.6.1997) ρυθμίστηκαν εξ υπαρχής τα του περιεχομένου της διαδικασίας και των αρμοδιοτήτων εγκρίσεως των ΓΠΣ, ενώ στην παρ. 11 του άρθρου αυτού ορίζονται τα εξής: «Η αναθεώρηση και τροποποίηση εγκεκριμένων κατά τη δημοσίευση του νόμου αυτού Γ.Π.Σ. γίνεται κατά τις διατάξεις του παρόντος άρθρου. Εκκρεμείς διαδικασίες έγκρισης ή τροποποίησης Γ.Π.Σ. συνεχίζονται και το Γ.Π.Σ. εγκρίνεται ή τροποποιείται με βάση τις προϊσχύουσες διατάξεις, αν κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου: Για την έγκριση του Γ.Π.Σ. έχει δημοσιευθεί η απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, για την κίνηση της διαδικασίας σύνταξης του Γ.Π.Σ. Για την τροποποίηση του Γ.Π.Σ., εφόσον έχει προκηρυχθεί η μελέτη του Γ.Π.Σ. και εφόσον ανατεθεί σε τρεις (3) μήνες από τη δημοσίευση του παρόντος. Σε περίπτωση δε που η μελέτη τροποποίησης Γ.Π.Σ. εκπονείται από τον Οργανισμό Αθήνας ή Θεσσαλονίκης ή την αρμόδια Κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων, εφόσον

η Εκτελεστική Επιτροπή του Οργανισμού Αθήνας ή Θεσσαλονίκης ή το Κεντρικό Σ.Χ.Ο.Π., αντίστοιχα, έχουν γνωμοδοτήσει για να αρχίσει η εκπόνηση της μελέτης τροποποίησης του Γ.Π.Σ. Εκκρεμής διαδικασία, που κινήθηκε με πρωτοβουλία του δήμου ή της κοινότητας, συνεχίζεται με βάση τις προϊσχύουσες διατάξεις, αν κατά τη δημοσίευση του παρόντος έχει γνωμοδοτήσει το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο...». Κατά τις διατάξεις αυτές, οι προγενέστερες του ν. 2508/1997 ρυθμίσεις ως προς την τροποποίηση Γ.Π.Σ. εφαρμόζονται εάν η διαδικασία τροποποίησης είναι εκκρεμής κατά τη δημοσίευση του ν. 2508/1997, ήτοι την 13.6.1997. Είναι δε εκκρεμής η εν λόγω διαδικασία α) εάν ήδη κατά την 13.6.1997 είχε προκηρυχθεί η μελέτη τροποποίησης του Γ.Π.Σ. και επιπλέον, αν έχει ανατεθεί η εκπόνησή της το αργότερο μέσα σε τρεις μήνες από την 13-9-1997, β) στην περίπτωση που η μελέτη τροποποίησης του Γ.Π.Σ. εκπονείται από τον Οργανισμό Αθήνας, εάν ήδη κατά την 13.6.1997 έχει γνωμοδοτήσει η Εκτελεστική του Επιτροπή ως προς την έναρξη εκπονήσεώς της, και γ) στην περίπτωση που η μελέτη τροποποίησης του Γ.Π.Σ. δεν εκπονείται από τον Οργανισμό Αθήνας και, επιπλέον, η διαδικασία τροποποίησης έχει κινηθεί με πρωτοβουλία του Δήμου, εάν ήδη την 13.6.1997 έχει γνωμοδοτήσει το δημοτικό συμβούλιο επί του ολοκληρωμένου σχεδίου τροποποίησης του Γ.Π.Σ., έχει, δηλαδή, λάβει υπόψη του, όταν γνωμοδοτεί, και τις απόψεις των πολιτών, των δημοσίων υπηρεσιών και των οργανισμών κοινής ωφέλειας.

6. Επειδή, στην προκειμένη περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτουν τα εξής: Με την απόφαση του Υπουργού ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. 52612/2581/18.8.1987 (ΦΕΚ 952 Δ'/2.10.1987) εγκρίθηκε το Γ.Π.Σ. Κερατέας, επακολούθησε δε και το από 14.12.1987 π.δ. (ΦΕΚ 105 Δ'/9.2.1988), με το οποίο εγκρίθηκε η πολεοδομική μελέτη του αυτού Δήμου. Το Δημοτικό Συμβούλιο Κερατέας, με την 15/1987 απόφασή του ζήτησε από τον Οργανισμό Αθήνας να κινηθεί η διαδικασία τροποποίησης του ανωτέρω Γ.Π.Σ. και η Εκτελεστική του Επιτροπή με την από 14.4.1997 απόφασή της δέχθηκε την αίτηση αυτή. Με την 138/2000 απόφασή του, το Δημοτικό Συμβούλιο Κερατέας «επικαιροποίησε» την προαναφερόμενη 15/1997 απόφασή του σύμφωνα με προτάσεις για την τροποποίηση αυτή που προέκυπταν από μελέτη του πολεοδόμου Ι. Σπανούδη με ημερομηνία «Σεπτέμβριος 2000», η εκπόνηση της οποίας είχε ανατεθεί σε αυτόν από το Δήμο Κερατέας. Επακολούθησαν α) η 139/2001 απόφαση του αυτού Δημοτικού Συμβουλίου, με την οποία αυτό γνωμοδότησε υπέρ της εντάξεως στο ΓΠΣ Κερατέας εκτάσεως 100 στρεμμάτων που βρίσκεται στα όρια του Δήμου Κερατέας και σε επαφή με τον οικισμό

«Πέτα» της Κοινότητας Κουβαρά, β) η 2/Συνεδρίαση 10/7.11.2001 απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας, με την οποία αυτός γνωμοδότησε, κατ' αρχήν, με παρατηρήσεις υπέρ της τροποποίησης του ΓΠΣ, γ) η 98/17.5.2002 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Κερατέας, με την οποία γνωμοδότησε υπέρ της αποδοχής της ανωτέρω γνωμοδότησεως του Οργανισμού Αθήνας, και δ) η 28/12.6.2002 απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας, με την οποία αυτό διατύπωσε την τελική γνωμοδότησή του. Τέλος, εκδόθηκε η προσβαλλόμενη υπουργική απόφαση, στο προοίμιο της οποίας γίνεται επίκληση των ανωτέρω γνωμοδοτήσεων καθώς και της παρ. 11 του άρθρου 4 του ν. 2508/1997.

7. Επειδή, υπό τα δεδομένα αυτά, η διαδικασία τροποποίησης του Γ.Π.Σ. Κερατέας δεν ήταν εκκρεμής κατά την 13.6.1997, ημερομηνία δημοσίευσής του ν. 2508/1997, κατά τα αναφερόμενα στη σκέψη 5 και, συνεπώς, δεν ήταν εφαρμοστέες οι προγενέστερες του νόμου αυτού περί τροποποίησης Γ.Π.Σ. διατάξεις. Και τούτο διότι από κανένα στοιχείο του φακέλου δεν προκύπτει ότι ήδη κατά την ημερομηνία αυτή είχε προκηρυχθεί η μελέτη τροποποίησης του και ότι είχε ανατεθεί η εκπόνησή της μέσα σε τρεις μήνες από την εν λόγω ημερομηνία. Εξ άλλου, η από 14.4.1997 γνωμοδότηση της Εκτελεστικής Επιτροπής του Οργανισμού Αθήνας θα είχε ως συνέπεια να καταστεί η διαδικασία αυτή εκκρεμής, αν η μελέτη εξεπονείτο από τον ανωτέρω Οργανισμό, πράγμα που δεν συμβαίνει εν προκειμένω. Και τέλος, επί του ολοκληρωμένου σχεδίου το Δημοτικό Συμβούλιο Κερατέας γνωμοδότησε για πρώτη φορά την 17.5.2002, δηλαδή πολύ μετά την 13.6.1997. Ενόψει αυτών μη νομίμως για την επίδικη τροποποίηση του ΓΠΣ του Δήμου Κερατέας εφαρμόστηκαν οι προϊσχύουσες του ν. 2508/1997 διατάξεις και όχι οι διατάξεις του νόμου αυτού. Για το λόγο αυτό, που βασίμως προβάλλεται, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση, να ακυρωθεί η προσβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος της που αφορά την ιδιοκτησία του αιτούντος και να απορριφθεί η παρέμβαση.

Σχόλιο

Στο πολεοδομικό δίκαιο, όπως και στο δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος, η

αλλαγή των προϋποθέσεων που διέπουν ορισμένη πράξη σχεδιασμού ή αδειοδότησης δημιουργεί δυσεπίλυτα προβλήματα όσον αφορά τον προσδιορισμό των *ratione temporis* εφαρμοστέων κανόνων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι εν λόγω πράξεις αποτελούν το καταληκτικό σημείο μιας διαδικασίας με κοπιώδη διαδικαστικά στάδια και μακρά χρονική διάρκεια. Έτσι, η σύνταξη ενός πολεοδομικού σχεδίου απαιτεί ειδική επιστημονική μελέτη και τη σύμπραξη περισσοτέρων φορέων της διοίκησης. Ανάλογα παρουσιάζονται τα πράγματα κατά την έγκριση των περιβαλλοντικών όρων προκειμένου για μεγάλα έργα. Στις περιπτώσεις αυτές είναι αυξημένος ο κίνδυνος αλλαγής του ισχύοντος νομικού καθεστώτος κατά τη μακρά διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, οπότε τίθεται το ερώτημα αφενός εάν απαξιώνονται και πρέπει να επαναληφθούν οι διαδικαστικές ενέργειες που έχουν ήδη ολοκληρωθεί, και αφετέρου εάν ο ενδιαφερόμενος για την έκδοση της πράξης θα πρέπει να τηρεί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις του νέου νόμου.

Σύμφωνα με το βασικό κανόνα του διοικητικού δικαίου, όσον αφορά το κατά χρόνον εφαρμοστέο δίκαιο επί διοικητικών πράξεων, κρίσιμοι είναι οι κανόνες που ισχύουν κατά την έκδοση της πράξης, οπότε και αυτή αποκτά νομική υπόσταση. Χαρακτηριστικό δε πεδίο εφαρμογής του κανόνα αυτού υπήρξε η οικοδομική άδεια[1]. Όπως έχει κρίνει το Συμβούλιο της Επικρατείας, ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται και στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο, το οποίο καταρχήν διέπεται από το ουσιαστικό δίκαιο που ισχύει κατά τη δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως της απόφασης με την οποία ολοκληρώνεται η διαδικασία έγκρισης του Σχεδίου και αυτό τίθεται σε ισχύ[2]. Με την έκδοση της διοικητικής πράξης παγιώνεται λοιπόν το νομικό καθεστώς που διέπει την έννομη σχέση, πράγμα που δεν αλλάζει ακόμη και με την τυχόν ακύρωση της πράξης από διοικητικό δικαστήριο, καθώς και η νέα πράξη που θα εκδοθεί προς συμμόρφωση με την ακυρωτική απόφαση διέπεται και πάλι από το ουσιαστικό δίκαιο που ίσχυε κατά την έκδοση της ακυρωθείσας[3]. Εξαίρεση από τη γενική αρχή, ότι κρίσιμο είναι το νομικό καθεστώς που ισχύει κατά την έκδοση της πράξης, θεωρείται ότι μπορεί να εισαχθεί μόνον με ειδική ρύθμιση, επί τη βάση κρίσεων νομοθετικής σκοπιμότητας[4].

Πράγματι, ο νομοθέτης του άρθρου 4 παρ. 11 ν. 2508/1997, ο οποίος αναδιάρθρωσε τις προϋποθέσεις έγκρισης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου, θέλησε να εισαγάγει εξαίρεση, προβλέποντας ότι οι εκκρεμείς διαδικασίες έγκρισης ή αναθεώρησης Γ.Π.Σ. θα έπρεπε να ολοκληρωθούν με βάση τις προϊσχύσασες

διατάξεις, εφόσον είχαν πραγματοποιηθεί κατά τη δημοσίευση του νόμου συγκεκριμένα διαδικαστικά στάδια, τα οποία αναφέρονται ειδικά. Νομοθετικές ρυθμίσεις αυτού του είδους εμφανίζονται συχνά στο πολεοδομικό δίκαιο και στο δίκαιο προστασίας του περιβάλλοντος[5], ο σκοπός τους δε είναι να προστατεύσουν τους ενδιαφερόμενους από την αιφνίδια αλλαγή του νομικού καθεστώτος σε διοικητικές διαδικασίες με μακρά διάρκεια, υψηλό βαθμό πολυπλοκότητας και αντίστοιχα υψηλό κόστος για τους εμπλεκόμενους. Συναφώς υποστηρίζεται στη θεωρία η άποψη ότι η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ιδιωτών απαγορεύει τη μεταβολή του νομοθετικού καθεστώτος που διέπει έννομες σχέσεις σε εξέλιξη[6]. Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων δέχεται ότι η οδηγία περί εγκρίσεως των περιβαλλοντικών όρων 85/337/ΕΟΚ δεν βρίσκει εφαρμογή σε έργα, για τα οποία υποβλήθηκε αίτηση αδειοδότησης πριν από τη λήξη της προθεσμίας ενσωμάτωσης της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο[7].

Γενικά, η τοποθέτηση αυτή ικανοποιεί το αίσθημα του δικαίου, ειδικά όμως στο πολεοδομικό δίκαιο και στο δίκαιο του περιβάλλοντος, οι συνταγματικές επιταγές για προστασία του περιβάλλοντος και βελτίωση των όρων διαβίωσης στον οικισμό είναι δυνατόν να συνηγορούν υπέρ της εφαρμογής ενός νεότερου νομικού καθεστώτος που παρέχει μείζονες εγγυήσεις προστασίας, εφόσον βεβαίως είναι ακόμη σε εξέλιξη η διοικητική διαδικασία και δεν έχει ακόμη παγιωθεί η νομική κατάσταση με την έκδοση διοικητικής πράξης. Έτσι, οι διατάξεις του ν. 2508/1997 περί έγκρισης Γ.Π.Σ. διασφαλίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό απ' ό,τι το προϊσχύσαν δίκαιο την προστασία του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος, εφόσον –μεταξύ άλλων θετικών ρυθμίσεων– επιτρέπουν την πολεοδόμηση νέων περιοχών, μόνον αν αυτή «κρίνεται απολύτως αναγκαία, εν όψει ιδίως της δημογραφικής εξέλιξης, της ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων, των οικιστικών και γενικότερα των πολεοδομικών συνθηκών και στο μέτρο που απαιτείται για κάλυψη των σχετικών αναγκών»[8].

Στην προκείμενη περίπτωση, το άρθρο 4 παρ. 11 ν. 2508/1997 θέτει τον κανόνα ότι μια εκκρεμής διαδικασίας τροποποίησης Γ.Π.Σ. υπάγεται στο προϊσχύσαν καθεστώς, εφόσον κατά τη δημοσίευση του νόμου (13.6.1997) είχε ήδη προκηρυχθεί η σχετική μελέτη και ανατεθεί μέσα σε τρεις μήνες από την εν λόγω ημερομηνία. Από τον κανόνα αυτόν ο νόμος διακρίνει δύο[9] ειδικότερες περιπτώσεις: α) Εκείνη όπου η μελέτη εκπονείται από τον Οργανισμό Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας ή Θεσσαλονίκης ή την αρμόδια κεντρική υπηρεσία του ΥΠΕΧΩΔΕ· τότε ενδιαφέρει εάν η γνωμοδότηση

των εν λόγω φορέων για τη σύνταξη της μελέτης είχε δοθεί πριν τον ως άνω κρίσιμο χρόνο. β) Την περίπτωση όπου η διαδικασία κινήθηκε με πρωτοβουλία δήμου ή κοινότητας, οπότε εφαρμόζεται το προϊσχύσαν δίκαιο, εάν κατά τη δημοσίευση του ν. 2508/1997 είχε ήδη γνωμοδοτήσει το δημοτικό ή κοινοτικό συμβούλιο.

Οι διατάξεις αυτές δημιουργούν ορισμένα ερμηνευτικά ζητήματα, ιδίως όταν η διαδικασία κινείται από δήμο ή κοινότητα. Καταρχάς, δεν είναι απολύτως σαφές εάν τότε βρίσκουν εφαρμογή αποκλειστικά οι ρυθμίσεις που αναφέρονται ειδικά στην περίπτωση αυτή, οπότε κρίσιμος θα ήταν αποκλειστικά ο χρόνος γνωμοδότησης του δημοτικού συμβουλίου, ή εάν θα αρκούσε και να έχει ανατεθεί η σύνταξη μελέτης μέσα σε τρεις μήνες από την 13.6.1997, σύμφωνα με τον γενικό κανόνα. Θα ανέμενε κανείς ότι η ρύθμιση σχετικά με τις διαδικασίες που κινούνται από δήμο ή κοινότητα θα είχε προτεραιότητα ως ειδική. Για τη σχολιαζόμενη απόφαση το ερώτημα αυτό δεν είναι κρίσιμο, εφόσον δεν πληρούνταν οι όροι ούτε της μίας ούτε της άλλης περίπτωσης. Η σχολιαζόμενη απόφαση διευκρινίζει πάντως ότι, *πρώτον*, ως γνωμοδότηση του οικείου δημοτικού συμβουλίου σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 11 ν. 2508/1997 νοείται μόνον εκείνη, η οποία ακολουθεί χρονικά τη διατύπωση των απόψεων των πολιτών, και *δεύτερον*, ότι ο χρόνος γνωμοδότησης των Οργανισμών Ρυθμιστικού Σχεδίου ενδιαφέρει, μόνον όταν η σύνταξη της μελέτης εναπόκειται στους οργανισμούς αυτούς. Και οι δύο λύσεις απηχούν το πνεύμα του νομοθέτη: Όσον αφορά την έννοια της γνωμοδότησης του δημοτικού συμβουλίου, η ερμηνευτική άποψη που ακολουθεί η σχολιαζόμενη απόφαση ευθυγραμμίζεται πλήρως με τις ρυθμίσεις του άρθρου 3 παρ. 2-4 ν. 1337/1983, όπου ως γνωμοδότηση στο πλαίσιο της διαδικασίας σύνταξης Γ.Π.Σ. νοείται εκείνη, με την οποία το δημοτικό συμβούλιο τοποθετείται επί των απόψεων που εξέφρασαν οι ενδιαφερόμενοι, τη συμμετοχή των οποίων πρέπει να βεβαιώνει στη σχετική απόφασή του. Και βεβαίως, εφόσον το άρθρο 4 παρ. 11 ν. 2508/1997 συνδέει ρητά τη γνωμοδότηση ενός Οργανισμού Ρυθμιστικού Σχεδίου με τη σύνταξη της μελέτης από τον ίδιο Οργανισμό, προκειμένου να υπαχθεί η διαδικασία στο προϊσχύσαν δίκαιο, ευλόγως δεν αρκεί εν προκειμένω, όπου η μελέτη συντάχθηκε από ιδιώτη, η γνωμοδότηση αυτή για να θεωρηθεί ότι η προσβαλλόμενη έγκριση Γ.Π.Σ. διέπεται από το προϊσχύσαν νομοθετικό καθεστώς.-

Κωνσταντίνος Γώγος

Επικ. Καθηγητής Νομικής

του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

[1] ΣτΕ 511/2003, 3662/2000, ΔιΔικ 14 (2002), σ. 57, ΣτΕ 3106, 900/1998, 2726/1993 κ.λπ.

[2] ΣτΕ 2521/2004.

[3] Ενδεικτικά ΣτΕ 1385/1987, 4647, 1700/1984.

[4] ΣτΕ 900/1998, 2726/1993. Επίσης ΔΕφΑΘ 1841/2005, ΔιΔικ 18 (2006), σ. 1228, ΔΕφΑΘ 1834/2005, ΔιΔικ 18 (2006), σ. 948.

[5] Βλ. χαρακτηριστικά τις μεταβατικές ρυθμίσεις του άρθρου 6 ν. 3010/2002, ο οποίος τροποποίησε τη διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

[6] *Ευ. Κουτούπα-Ρεγκάκου*, Η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, Αρμ 1995, σ. 1380 επ. (1385)· πρβλ. επίσης *Ευγ. Πρεβεδούρου*, Η σύνθετη διοικητική ενέργεια, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005, σ. 238 επ.

[7] Βλ. ΔΕΚ C-81/96, Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, Συλλογή 1998, I-3923, σκέψεις 23 επ.

[8] Άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 2508/1997.

[9] Μία τρίτη περίπτωση προστέθηκε με το άρθρο 9 παρ. 1 ν. 3044/2002 και αφορά την τροποποίηση Γ.Π.Σ. χωρίς επέκταση των ορίων του, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις του άρθρου 4 παρ. 7 ν. 2508/1997.